

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK
ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN TUTUMLARI VE YETERLİLİK
ALGILARININ İNCELENMESİ**

**Semiha AYDOĞAN ÇELİK
(Yüksek Lisans Tezi)**

İSTANBUL-2020

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK
ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN TUTUMLARI VE YETERLİLİK
ALGILARININ İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS' ATTITUDES
AND COMPETENCIES TOWARD THE USE OF MUSEUMS IN EDUCAT**

**Semiha AYDOĞAN ÇELİK
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman
Prof. Dr. Levent DENİZ**

İSTANBUL-2020

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2020**

ONAY

ÖNSÖZ

En güzel yatırımın insanın kendine yaptığı yatırım olduğunu bir kez daha anladığım yüksek lisans sürecinde geriye dönüp baktığımda ‘iyi ki’ diyerek ve gülümseyerek hatırlayacağım çok güzel deneyimler yaşadım. Lisansüstü eğitimi almak kendime sağladığım kazanımlarla birlikte eğitim alanına ufak da olsa bir katkı getirebilmek için çıktığım bir yoldu. Öğrenmenin hayat boyu devam eden yolculuğunun bu 3 yıllık sürecinde gelişmemi ve değişmemi sağlayan tüm hocalarıma bana kattıkları için teşekkürlerimi sunarım.

Gerek ders sürecinde edinmemi sağladığı bilgilerle, gerekse tez sürecinde bilgi, deneyim ve görüşleriyle bakış açımı genişleten ve farklı düşünme yollarını görmemi sağlayan, en zor zamanlarda kendimi doğru yerde olduğuma inandıran, her zaman örnek aldığım iş disipliniyle yaptığım tez çalışmasının ötesinde kazanımlar edinmemi sağlayan, desteğini, güvenini her zaman en içten hissettiğim Prof. Dr. Levent DENİZ’e yürekten teşekkür ederim.

Bu süreçte her türlü desteğini fazlasıyla hissettiren en güzel zamanlarını benim tez sürecimde harcayan, çıkmaza girdiğimi hissettiğimde yolumu güzelleştiren dostum, hayat arkadaşım Mehmet ÇELİK’e ve hayatımıza bu yıl katılan öğrenme yolculuğuma sağladığı ve sağlayacağı katkılardan dolayı minik kızım Doğa’ya sonsuz teşekkürler.

Semiha AYDOĞAN ÇELİK

İstanbul- Aralık, 2020

ÖZET

Araştırmanın amacı ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ve yeterlilik algılarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde İstanbul ilinin 7 farklı ilçesinden seçilen 15 farklı ortaokulda çalışan toplam 330 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği” ve “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik analizleri için kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ayırt edicilik geçerliği ve iç tutarlık güvenirlik analizleri yapılmıştır. Veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda istatistiksel hesaplama paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin öncelikle normal dağılıma uygunluğu incelenmiş ve bu duruma bağlı olarak parametrik veya parametrik olmayan analizler kullanılmıştır.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik genel tutum düzeylerinin ‘yüksek’, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının düzeyinin ise ‘orta derecede yeterli’ olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik genel tutum düzeylerinin, alt ölçeklerinin ve yeterlik algılarının cinsiyet, kıdem yılı, eğitim durumu (lisans, lisansüstü), okul türü (ortaokul, imamhatip ortaokulu) ve branş değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ortaokul öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlik algılarının ve tutumlarının (ölçeğin genelinde, ‘öğrenci kazanımları’ ve ‘gönüllülük’ alt ölçeklerinde) daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olanlar lehine farklılaştığı belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak öğretmenlere, müzelerin eğitimde kullanımının yaygınlaştırılabilmesi amacıyla hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi önerilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kendi alanlarında müze ziyaretleri planlayabilmeleri için, sahip olmaları gereken becerilere yönelik uygulamalı eğitimler verilerek öğretmenlerin yeterliklerinin artmasının sağlanabileceğine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: müze, müze eğitimi, ortaokul öğretmeni, yeterlilik, tutum.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL TEACHERS' ATTITUDES AND COMPETENCIES TOWARD THE USE OF MUSEUMS IN EDUCATION

The aim of this study is to determine and study the attitudes and competence perception of secondary school teachers for the use of museums in education in terms of various factors. The study was conducted in the second semester of 2018-2019 educational year in Istanbul with a group of 330 teachers who worked at 15 different schools from 7 different districts. In this study “correlational survey model”, one of the methods of “quantitative research” has been used. “The teacher’s attitude scale for the use of museums in education” and “the teacher’s competency scale for the use of museums in education” developed by the researcher were used for gathering data. The analysis of content validity, construct validity, discriminant validity and internal consistency reliability were done to determine the validity and reliability of the scales. Data were analysed in accordance with the aim of the study using statistical calculation programme. First, the suitability of the data to the normal distribution was analyzed and as a result parametric and nonparametric analysis were used.

The general attitude level of secondary school teachers for the use of museums in education was found high, and the competence perception level was moderately sufficient. No differences were found between the attitude level of secondary school teachers for the use of museums in education, subscales and competency perception according to the variables of gender, years of seniority, education level (undergraduate, postgraduate), school types (secondary school, imamhatip secondary school) and subject matter taught. In the competency perception of secondary school teachers for the use of museums in education, their attitudes differed in most of the scale and the subscales of “student acquisition” and “voluntariness” for the favor of those who received trainings in the use of museums in education.

According to the results of the study it has been suggested that the use of museums in lessons could be made widespread through regular in-service trainings and pre-service trainings for the teachers and providing them with hands-on trainings for skills to be able to plan museum visits for their subjects to increase their competency.

Key Words: museum, museum education, secondary school teacher, competence, attitude.

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	3
1.2. Amaç	4
1.3. Önem	6
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Sayıtlar	7
1.6. Tanımlar	7
1.7. Kısaltmalar	7
BÖLÜM II: İLGİLİ ALANYAZIN	8
2.1. Müze.....	9
2.2. Müzelerin Tarihsel Gelişimi.....	11
2.2.1. Avrupa ve Amerika’da Müzelerin Tarihsel Gelişimi	12
2.2.2. Türkiye’de Müzelerin Tarihsel Gelişimi	15
2.3. Müze Çeşitleri	17
2.4. Müzelerin Görevleri ve Amaçları	18
2.4.1. Müzelerin Toplama Görevi	18
2.4.2. Müzelerin Belgeleme (Arşivleme) Görevi	19
2.4.3. Müzelerin Eserleri Koruma Görevi.....	19
2.4.4. Müzelerin Eserleri Sergileme Görevi.....	20
2.4.5. Müzelerin Eğitim Görevi	20
2.5. Müze Eğitimi.....	23
2.5.1. Eğitimde Müzelerden Faydalanma.....	28
2.5.2. Müzede Eğitim Uygulama Süreci	31
2.6. Müzelerin Eğitimde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar.....	35
2.6.1. Müzelerin Okulöncesinde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar	35
2.6.2. Müzelerin İlköğretimde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar	36
2.6.3. Müzelerin Ortaöğretimde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar	40
2.6.4. Müzelerin Yetişkin Eğitiminde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar	41
2.7. Müzelerin Eğitimde Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşlerini Konu Alan Araştırmalar	42

BÖLÜM III: YÖNTEM	48
2.1. Araştırma Modeli	48
2.2. Evren ve Örneklem.....	48
2.3. Veri Toplama Araçları	50
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	50
2.3.2. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği	50
2.3.2.1. İçerik (Kapsam) Geçerliğine İlişkin Çalışmalar.....	50
2.3.2.2. Yapı Geçerliğine İlişkin Çalışmalar	52
2.3.2.3. Ayırt Edicilik Geçerliğine İlişkin Çalışmalar.....	60
2.3.2.4. İç Tutarlılık ve Madde Toplam Korelasyon Güvenilirlik Analizleri.....	63
2.3.2.5. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Puanlandırılması.....	67
2.3.3. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlilik Ölçeği.....	68
2.3.3.1. İçerik (Kapsam) Geçerliğine İlişkin Çalışmalar.....	68
2.3.3.2. Yapı Geçerliğine İlişkin Çalışmalar	69
2.3.3.3. Ayırt Edicilik Geçerliğine İlişkin Çalışmalar.....	74
2.3.3.4. Güvenirlik (Tutarlık).....	75
2.3.3.5. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin Puanlandırılması.....	76
2.4 Verilerin Toplanması.....	77
2.5 Verilerin İşlenmesi ve Analizi.....	77
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	81
4.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarına Yönelik Bulgular.....	81
4.1.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Düzeyine Yönelik Bulgular.....	81
4.1.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	82
4.1.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	84
4.1.4. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Eğitim Durumlarına (Lisans, Lisansüstü) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	87
4.1.5. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	89
4.1.6. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Çalıştıkları Okul Türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular.....	92
4.1.7. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Müze Eğitimi Bilgisine (Daha Önce Müzeler veya Müzelerin Eğitimde Kullanımıyla İlgili Eğitim Almış Olmaları) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular.....	95

4.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarına Yönelik Bulgular	97
4.2.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Düzeyine Yönelik Bulgular	97
4.2.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	98
4.2.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	98
4.2.4. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Eğitim Durumlarına (Lisans, Lisansüstü) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	99
4.2.5. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	100
4.2.6. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Çalıştıkları Okul Türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	101
4.2.7. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Müze Eğitimi Bilgisine (Daha Önce Müzeler veya Müzelerin Eğitimde Kullanımıyla İlgili Eğitim Almış Olmaları) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	102
4.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarıyla Yeterlilik Algıları Arasında İlişkiye Yönelik Bulgular	102
BÖLÜM V: SONUÇ	104
5.1. Sonuç ve Tartışma	104
5.1.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışma	104
5.1.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlik Algılarına Yönelik Sonuç ve Tartışma	108
5.1.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumları ve Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuç ve Tartışma	111
5.2. Öneriler	112
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	112
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	112
KAYNAKÇA.....	114
EKLER	122
EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU	122
EK-2: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ	123
EK- 3: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ UZMAN GÖRÜŞÜ	125
EK-4: TUTUM ÖLÇEĞİ FAKTÖR ANALİZİ TABLOLAR.....	127
EK-5: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİLİK ÖLÇEĞİ.....	129

EK- 6: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ UZMAN GÖRÜŞÜ	130
EK-7: YETERLİLİK ÖLÇEĞİ FAKTÖR ANALİZİ TABLOLAR.....	132
EK- 8: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ MADDELERİ.....	133
EK- 9: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ VE ALT ÖLÇEKLERİNİN NORMALLİK ANALİZİ İÇİN BETİMLEYİCİ İSTATİSTİK SONUÇLARI	134
EK- 10: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ BETİMSEL ANALİZ SONUÇLARI	136
EK- 11: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ VE ALT ÖLÇEKLERİNİN PUAN ARALIKLARI VE TUTUM DÜZEYLERİ.....	137
EK- 12: İZİN YAZILARI	138

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	49
Tablo 2. Uzman Görüşlerine Göre Çıkarılan Maddeler	52
Tablo 3. MEKTUT Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi Sonuçları	53
Tablo 4. MEKTUT Maddelerinin Varyans Değerleri	54
Tablo 5. MEKTUT Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi Sonuçları	56
Tablo 6. MEKTUT Maddelerinin Varyans Değerleri	57
Tablo 7. MEKTUT Faktör Analizi Sonucu “Communalities (Ortak Varyans)” ve “Rotated Component Matrix (Döndürülmüş Bileşen Matrisi)” Sonuçları	58
Tablo 8. MEKTUT Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları.....	61
Tablo 9. MEKTUT ‘Öğrenci Kazanımları’ Alt Ölçeği Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları	62
Tablo 10. MEKTUT ‘Gönüllülük’ Alt Ölçeği Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları	62
Tablo 11. MEKTUT ‘Gereklilik’ Alt Ölçeği Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları	63
Tablo 12. MEKTUT Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 13. Öğrenci Kazanımı Alt Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları	65
Tablo 14. Gönüllülük Alt Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları	66
Tablo 15. Gereklilik Alt Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları	67
Tablo 16. MEKTUT Puan Aralıkları	68
Tablo 17. MEKYÖ Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi Sonuçları	70
Tablo 18. MEKYÖ Maddelerinin Varyans Değerleri	71
Tablo 19. MEKYÖ Maddelerinin Varyans Değerleri	73
Tablo 20. MEKYÖ Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları.....	74
Tablo 21. MEKYÖ Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 22. MEKYÖ Puan Aralıkları	76
Tablo 23. MEKYÖ ve MEKTUT Betimleyici Analiz Sonuçları	78
Tablo 24. MEKYÖ Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları	79
Tablo 25. MEKTUT ve Alt Ölçeklerinin Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları	79
Tablo 26. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Tutumlarının Düzeyi	81

Tablo 27. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutum Puanının Ortaokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	82
Tablo 28. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutum Puanının Ortaokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	83
Tablo 29. Gerekliklik Alt Ölçeği Tutum Puanının Ortaokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	83
Tablo 30. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	84
Tablo 31. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutum Puanının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	85
Tablo 32. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	85
Tablo 33. Gerekliklik Alt Ölçeği Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	86
Tablo 34. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	86
Tablo 35. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	87
Tablo 36. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	87
Tablo 37. Gerekliklik Alt Ölçeği Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	88
Tablo 38. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	88
Tablo 39. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	89
Tablo 40. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	90
Tablo 41. Gerekliklik Alt Ölçeği Tutumlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	91
Tablo 42. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları	92
Tablo 43. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	93
Tablo 44. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	93
Tablo 45. Gerekliklik Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	94

Tablo 46. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	94
Tablo 47. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Öğretmenlerin Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	95
Tablo 48. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Öğretmenlerin Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	95
Tablo 49. Gerekliklik Alt Ölçeği Tutumlarının Öğretmenlerin Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	96
Tablo 50. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları	96
Tablo 51. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeyi	97
Tablo 52. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	98
Tablo 53. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	99
Tablo 54. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Eğitim Durumlarına (lisans, lisansüstü) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	99
Tablo 55. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	100
Tablo 56. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Çalıştıkları Okul Türüne Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	101
Tablo 57. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	102
Tablo 58. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumları ve Yeterlilik Algıları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Analizi Sonuçları	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Açıklayıcı Faktör Analizi Yamaç Birikinti Grafiği	55
Şekil 2. Açıklayıcı Faktör Analizi Yamaç Birikinti Grafiği	58
Şekil 3. Açıklayıcı Faktör Analizi Yamaç Birikinti Grafiği	72

BÖLÜM I

GİRİŞ

Hızla gelişen, değişen ve küreselleşen dünyada eğitim ihtiyaçları da aynı doğrultuda farklılaşmaktadır. Öğrencilerin pasif alıcı durumundan çıkarılarak değişen dünyaya daha kolay uyum sağlayabilecek araştıran, sorgulayan, yaratıcı düşünebilen, güçlü iletişim kurabilen, problem çözebilen, kendisinin, toplumun ve dünyanın ihtiyaçlarının farkında bireyler olarak yetiştirebilmeleri gereklidir. Bu doğrultuda 2005 yılında ülkemizin eğitim programı yapılandırmacı yaklaşıma göre temellendirilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrencilerin yaparak, yaşayarak aktif olarak hayatın içinde deneyim yaşadığı ve bilgilerini yapılandırdığı farklı öğretim teknikleri kullanmak ve öğrenen merkezli eğitim ortamları yaratmak zorunluluk haline gelmiştir.

Öğrencilerin gerçek nesneler ile bireysel olarak bir ilişki kurabilmesine olanak veren ve bu sayede olumlu tutum, değer ve yeni bakış açıları kazanarak kalıcı bilgiler edinmesini sağlayan informal eğitim çevreleri televizyon, radyo, gazete, dergi, internet gibi kitle iletişim araçları, spor merkezleri, bilim merkezleri, bilim ve teknoloji müzeleri, doğa tarihi müzeleri, hayvanat bahçeleri, botanik parkları, ormanlık araziler, kütüphaneler, akvaryumlar, açık hava laboratuvarları, doğa merkezleri (mağaralar, göller, akarsular, sahil alanları vs.), kampları, evleri ve daha sayamayacağımız pek çok toplumsal alanı içermektedir (Howe, 1998; Hannu, 1993, Akt. Bozdoğan, 2007).

Öğrenen merkezli, öğrencilerin bilgilerini karşılaştırma ve sorgulama imkanı bularak, dokunarak, yaşayarak öğrenecekleri, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirerek farklı bakış açıları kazanabilecekleri, kültürel değerlerini koruma bilinci geliştirecekleri öğrenme merkezleri olarak müzeler karşımıza çıkmaktadır.

20. yy.'ın içinde, müzeler halka daha da yakınlaşmış, toplumun özellikle de çocukların eğitimine doğrudan hizmet veren bir kurum niteliğine bürünmüştür. Müzenin eğitimsel işlevi artık müze galerilerinde kendiliğinden oluşan bir durum olmaktan çıkmış, müzelerin bünyelerinde oluşturdukları eğitim birimlerinin programları ve müze-okul iş birliğinin sonucu olarak eğitime yaratıcı bir değer katmıştır (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) Türkiye'ye göre müzeler, uygarlık tarihine ait her türlü objenin, bilimsel kurallar altında sergilenerek, halkın beğeni ve kültürel birikimini

zenginleştiren, araştırmacıların çalışmalarını kolaylaştırıcı ve geliştirici tarihi verilerin gelecek kuşaklara aktarıldığı mekânlardır.

On dokuzuncu yüzyılın başlarında müzeler ve galeriler aracılığıyla kendi kendini eğitime yönünde fırsatlar yaratılması vurgulanıyordu. Yirminci yüzyılın sonunda, herkesin okula gitmesinin sağlanmasından yüzyıl sonra, yaşam boyu öğrenme felsefesi ve öğrenmenin resmi öğrenimin tamamlanmasıyla bitmediğinin kabul edilmesi, müzeleri herkes için hem eğitimsel hem eğlendirici yapmak için yeni çabalar gösterilmesine kuramsal bir destek sağlayabilmektedir (Hooper- Greenhill, 1999, s.29).

Cumhuriyet döneminden itibaren gelişme gösteren ‘müze pedagojisi’nin etkili bir öğretim yöntemi olarak ele alınması, günümüzde de güncelliğini korumaktadır. Baltacıoğlu’na göre; müze olan yerlerde bir inceleme, gözlem, araştırma vardır. Müzenin en büyük faydası, halkta bir merak düşüncesi uyandırmasıdır. Günümüz müze eğitiminde bilincine erişen bu düşünce, müze eğitim bilimin temellenmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, Baltacıoğlu’nun, “eğitim müzesi her türlü öğretim düşüncesinin yayılması için son derece önemli bir ocaktır. Müzelerin görevi yalnızca göstermek değil, aynı zamanda telkin, öğüt ve nasihattır” düşüncesi müzeyi bir eğitim kurumu olarak ele alması açısından dikkat çekicidir (Çıldır, 2014).

Dewey, kendi eğitim kuramında deneyimin tamamlayıcısı olarak müzeleri göstermiş, müzelerin okul yaşamını dışarıdaki dünyaya bağlayan, eğitsel amaçla kullanılan etkinlikleriyle, eğitimin önemli bir parçası olduğunu vurgulamıştır (Onur, 2012, s. 167). Dewey hazırladığı raporda “Gezici Eğitim Sergileri” düzenlenmesini önermektedir. Gezici müzeler, müzeye ulaşamayan veya maddi imkânları elvermeyen okullarda okuyan öğrencilerin koleksiyonlarla ilgili çalışmalarına olanak sağlar. Amaç okullarda küçük sergiler ve dokunma dersleri ile etkinlikler yapmaktır. Günümüzde müze-okul işbirliği programları çerçevesinde düzenlenen eğitim amaçlı okul ziyaretleri, gezici müze kamyonu, sergi ve müze eğitim paketi, ödünç verme, kiralama, konferanslar ve seminerler düzenleme, öğretmen kursları gibi uygulamalar bu kapsamda değerlendirilebilir. Dewey’in hazırladığı raporda yer alan öneriye paralel olarak günümüzde de bazı özel müzelerin eğitim programları içerisinde yer alan müzebus adı altında bir otobüs içinde oluşturulan gezici müze Türkiye’nin çeşitli yerlerinde sergiler düzenlemekte, eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir (Çıldır, 2014).

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde 2002 yılında müze müdürlüğüne bağlı bir birim olarak Eğitim Birimi hayata geçirilmiştir. Ankara'da Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi (1990), Feza Gürsey Bilim Merkezi (1993), MTA Doğa Tarihi Müzesi (2003), ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi (2005), Vakıf Eserleri Müzesi (2007) müze eğitimi yapan kurumlardır. Bu müzelerin dışında İstanbul Arkeoloji Müzeleri, İTÜ Bilim Merkezi, Deniz Müzesi gibi devlet kurumları; İstanbul Vehbi Koç Müzesi, İstanbul Modern Sanatlar Müzesi, Sakıp Sabancı Müzesi gibi özel müzelerde de eğitim birimleri faaliyet göstermektedir. Bu müzelerin dışında İzmir Ümran Baradan Oyuncak Müzesi, İstanbul Oyuncak Müzesi, Gaziantep Belediyesi Oyuncak Müzesi faaliyet gösteren oyuncak müzeleridir (Çıldır, 2014). Öğrenme ve deneyim elde etmede müzeler her alana uygun bilgi kaynağı sağlamaktadır.

Müzeler geçmişe ışık tutarak insanlığın birikimini ve yaşamışlıklarını nesiller boyu etkili bir şekilde aktarma sorumluluğunu üstlenirken aynı zamanda sanatsal, kültürel, bilimsel etkinlikleriyle, hazırladıkları eğitim atölyeleriyle toplumun her kesiminden bireyi için öğrenme merkezleridir.

1.1. Problem

Şar ve Sağkol'a (2013) göre müzelerle ilgili önemle belirtilmesi gereken husus; müzelerin, doğal olarak gelişen ve değişen toplum ile “yeni eğitim” anlayışı karşısında, artık, geçmiş ile bağları sağlamlaştırmanın ya da sanatı sevdirmenin ötesinde bir role sahip olduğudur. Artık, topluma uzaktan bakan klasik müzeciliğin durağan mekân anlayışından, yeni sunum ve anlatım yöntemlerinin kullanıldığı ve kültür ünitesi olarak kurgulanan, yaşayan çağdaş müzecilik anlayışına doğru bir geçişle, müzeciliğin çehresi değişmiştir. Bu anlayış doğrultusunda, Müze Eğitimi dersleri, ‘yapılandırımcı eğitim’ kapsamında; yaparak, dokunarak ve yaşayarak öğrenmeye fırsat verdiği için dünyanın pek çok yerinde, ilk ve ortaöğretim kurumlarında müfredat programları içerisine dâhil edilmiştir.

Müzelerin sahip olduğu koleksiyonlar ve sergiledikleri eserlerle ziyaretçilerinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor süreçlerine katkı sağladığı yapılan araştırmalarla (Aktın, 2017; Bozdoğan ve Yalçın, 2006; Bulut ve Atilla, 2017; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Özeskici, 2009; Usbaş, 2010; Üztemur, Dinç ve Acun, 2018; Yanmaz, 2017) desteklenmektedir. Örneğin Önder, Abacı ve Kamaraj (2009) tarafından yapılan araştırmada; “Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı” projesi kapsamında İstanbul'da tarih

boyunca yaşamış olan farklı uygarlıkların giyim tarzları ve farklı işlevlerinin beşinci sınıf öğrencileri tarafından öğrenilebilmesi amaçlanmıştır. Proje çalışmasındaki uygulamalar gezi öncesi, gezi ve gezi sonrası olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İstanbul’da bir devlet okulunun 5.sınıf 32 öğrencisi ile deney kontrol gruplu deneme modeli ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda deney grubunun kontrol grubuna göre “Arkeoloji Müzesi ile ilgili bilgi düzeyi” ve araştırmanın temasını oluşturan “giysilere ilişkin bilgi düzeyleri” açısından daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır.

Müzeleri eğitimde kullanılabilmesi için öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanımının öneminin farkında olması ve müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili bilgi sahibi olmalarının önemi çeşitli öğretim kademlerinde ve farklı branşlarda öğretmen görüşü alınarak yapılan araştırmalarla (Akman, Özen Altınkaynak, Can Gül ve Ertürk Kara, 2015; Arı, 2010; Binekci ve Öner, 2019; Demirci, 2009; Ekmekçi, 2015; Gürbüz, 2017; Mercin, 2002; Süzen, 2005; Yücel Kurnaz, 2015) desteklenmektedir.

Bu çerçevede müzelerin eğitim işlevini verimli bir şekilde gerçekleştirebilmesi için öğrencilerle gerçekleştirilecek olan müze ziyareti için; müze ziyareti öncesinin, ziyaret sürecinin ve ziyaret sonrası sürecin planlanması için öğretmenlerin bu süreçlerin verimini artırabilmek için bazı becerilere sahip olması gerekmektedir.

Bu becerilerin kazanılması ve kullanılması için öğretmenlerin müzeler ve müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili tutumları ve yeterlilikleri önemlidir. Öğretmenlerin, müzelerin eğitimde kullanılmasının ne derece faydalı olduğunun ve eğitim sistemimizin dayandığı temel felsefeye göre müze eğitimlerinin öneminin farkında olması, müze ve müzede yapılacak eğitsel etkinliklerle ilgili kendini yeterli görmesi müzeleri eğitim öğretim sürecinde kullanması için çok önemlidir. Buradan yola çıkarak araştırmanın problemini, ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ve yeterlilik algılarının bilinmemesi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ve yeterlilik algılarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarına yönelik amaçlar

1.1. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları ne düzeydedir?

1.2. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kıdem yıllarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları eğitim durumlarına (lisans, lisansüstü) göre farklılaşmakta mıdır?

1.5. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları branşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.6. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşmakta mıdır?

1.7. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları müze eğitimi bilgisine (daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmalarına) göre farklılaşmakta mıdır?

2. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarına yönelik amaçlar:

2.1. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları ne düzeydedir?

2.2. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

2.3. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları kıdem yıllarına göre farklılaşmakta mıdır?

2.4. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları eğitim durumlarına (lisans, lisansüstü) göre farklılaşmakta mıdır?

2.5. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları branşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

2.6. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşmakta mıdır?

2.7. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları müze eğitimi bilgisine (daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmalarına) göre farklılaşmakta mıdır?

3. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarıyla yeterlilik algıları arasında ilişki var mıdır?

1.3. Önem

Yapılandırmacı yaklaşıma göre gerçekleştirilen eğitimde bireylerin kendi deneyimlerine dayalı yaparak yaşayarak öğrenme süreçleri esastır. Bu süreci tasarlayacak olan öğretmenin süreci iyi planlaması sürecin etkililiği açısından çok önemlidir. Müzeleri de eğitim sürecinde kullanacak öğretmenlerin müze ziyaretinin öncesini, müze ziyareti sırasını ve sonrasını yapılandırmacı yaklaşım temelinde planlaması ve uygulaması önemlidir. Planlı gerçekleşmeyen müze ziyaretlerinin öğrenciler açısından yalnızca müze gezisi olarak kalacağı aşîkârdır. Bu süreç öğrencilerin müzelerle ilgili olumlu tutum oluşturmaya da engel olmaktadır. Ders kazanımlarıyla ilişkilendirilen ve öğrencilerin beş duyu organını kullanarak aktif katılım gösterdiği ziyaret sürecinin öğrencileri istenen hedeflere ulaştırmada daha etkili olması ve kalıcı öğrenmeler sağlaması müze eğitiminin en önemli çıktılarındanıdır. Bu bağlamda müzelerin çeşitli kademelerdeki öğrenciler için farklı kazanımların elde edilmesinde bir eğitim ortamı olarak kullanılması önem taşımaktadır.

Müzelerin eğitimde kullanımının artması ve yaygınlaşabilmesi için öğretmenlerin müzeler hakkında farkındalıklarının yüksek olması, müzeleri derslerinin bir parçası haline getirebilmeleri için müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının olumlu ve yeterlilik algılarının yüksek olması gerekmektedir.

Müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik çalışmalar incelendiğinde genellikle okul öncesi (Akman, Özen Altınkaynak, Can Gül ve Ertürk Kara, 2015; Aktın, 2017; Kızıltaş ve Sak, 2018; Usbaş, 2010) ve ilkököl (Demirci, 2009; Güleç ve Alkış, 2003; Gürbüz, 2017; Hakverdi Can, 2013; Kuşçuoğlu, 2017; Mentiş Taş, 2012; Yeter ve Kurtdere Fidan, 2018; Yücel Kurnaz, 2015) seviyesindeki öğretmen ve öğrencilerle yapıldığı

anlaşılmaktadır. Ortaokul seviyesinde öğretmenlerle yapılan çalışmaların sosyal bilgiler (Kısa, 2012), görsel sanatlar (Arı, 2010; Mercin, 2002; Süzen, 2005) ve fen bilimleri (Kara, Sak, Balçın ve Mertoğlu, 2020) branşlarında olduğu ve ortaokul öğretmenleriyle yapılan çalışmaların (Binekci ve Öner, 2019) sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sebeple müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ortaokul öğretmenlerinin tutumları ve yeterlilik algıları araştırılmıştır.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları ve yeterlilik algılarını araştıran bu araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi ve bu yönde çalışmalar yapılmasına; planlanacak olan hizmet içi öğretmen eğitimlerinde müzeler ve müzelerde gerçekleştirilen eğitim etkinlikleriyle ilgili çalışmalar yapılmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma zaman açısından 2018-2019 eğitim-öğretim yılıyla, örneklem açısından İstanbul'da görev yapan ortaokul öğretmenleriyle sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin araştırma sorularına samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Müze eğitimi: Müze eğitimi; müzenin amacını ve niteliklerini, sergileri, sergilenen sanat eserlerini, müze ortamını, müze çevresini, müze ile insanlar arasındaki ilişkiyi ve müzenin disiplinler arası yönlerini ele alırken müzenin aktif bir öğrenme ve gelişme alanı olarak kullanılmasını içermektedir (Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011).

1.7. Kısaltmalar

MEKTUT: Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği

MEKYÖ: Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlilik Ölçeği

BÖLÜM II

İLGİLİ ALANYAZIN

Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Süreç belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ya da durumların akışıdır. Eğitim sürecini birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Günümüzde okullar eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturur. Eğitim yalnız okullarda yapılmaz (Fidan, 1985, s.2-9). J. Dewey de eğitimi, "Yaşantıların yeniden örgütlenmesi" olarak tanımlamış, "her yaşantının, daha önceki yaşantılara dayalı olarak oluştuğunu ve bireyde davranış değişikliği yarattığı için de daha sonra edinilecek yaşantıları etkileyeceğini" belirtmiştir. Ertürk ise eğitimi, "Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci" olarak tanımlamıştır. Bu tanımlarda yer alan yaşantı kavramı ile bireylerin çevrelerindeki diğer insanlarla ya da nesnelerle giriştikleri etkileşim sonucunda kazandıkları tecrübeler vurgulanmaktadır. Bir başka deyişle insanın öğrenmesi yani davranışlarında istenilen değişikliklerin meydana getirilmesi, bireylere sağlanacak yaşantılar yoluyla mümkün olabilmektedir (Yılmaz, 1996).

Çağdaş eğitim anlayışında birey merak eden, sorgulayan, edindiği bilgileri dönüştüren ve kullanabilen, yaratıcı, üretken, aktif katılımcı olduğu bir öğrenme süreci geçirir. Eğitim hayatın her anında ve her yerdedir. Bu süreç Fidan'ın (1985) da dediği gibi yalnızca okullarda gerçekleştirilemez. Müzeler çağdaş eğitim anlayışına göre bireylere farklı deneyimler, yaşantılar ve sınıfa göre daha aktif olma olanağı sunan sınıf dışı ortamlardan biridir.

Müze koleksiyonları düş gücünü ateşler. Anlattıkları pek çok öykü, taşıdıkları çeşitli bilgiler ve telkin ettikleri farklı düşünceler nedeniyle koleksiyonlar değişik deneyimler için zengin bir kaynak oluştururlar. Herhangi bir nesne yaratıcı düşünmeyi geliştirmek için kullanılabildiğine göre, müze nesneleri en yüksek ölçekli uyaranlar arasındadırlar (Gartenhaus, 2000, s.12).

Eğitilmiş toplumlar kültürel değerlerine sahip çıkmış, geçmişini sorgulamış, sanat ve kültürel birikimlerini gelecekteki yatırımlara dönüştürebilmiştir. Toplum çağı yakalamak, yaşamak, hatta çağın önünde düşünebilmek için eğitilmiş kitlelere gereksinim duyar. Eğitim toplumun bu talebini karşılarken çağdaş eğitim ilkelerini kullanan müze gibi etkili yaygın eğitim kurumlarından her zaman yararlanmak zorundadır (Abacı, 1996).

2.1. Müze

Geçmiş asla ziyaret edemediğimiz yabancı bir ülkedir. Oradan kartpostallar, mektuplar alabilir, binalarında dolaşabilir, sanatına bakabiliriz. Ancak geçmişi asla gerçekten yaşayamayız ya da bütünüyle yeniden yaratamayız. Bu gerçeği bildiğimiz halde geçmişi kendimizi ve zamanımızı daha anlamamızı sağlayacak anahtarı elinde tutan, çekici, egzotik bir yabancı toprak olarak görmekten de kendimizi alıkoyamayız. Bir müzesi olan her ülke geçmişe bakarak kurumsallaşmış bir nostalji yaşar (Earl,1995. Akt. Adıgüzel, 2000). Müzeler toplumların her tür kültürel ve sanatsal birikimlerini koruyup geçmişin ve yaşanan anın değerlerini ileriye taşıdıklarından okul, hastane ve kütüphane kadar kamu için yararlı ve gereklidirler (Atagök ve Doğanyılmaz, 2000).

Geçmişi koruyan, sunan dolayısıyla da toplumda tarih bilinci oluşturan müze o toplum için önemli bir kurumdur. Müze tarih içinde üretilen nesnelerin değişimini göstererek bir yerde toplumun hangi gelişim aşamalarından geçtiğini algılatır. Topluma zaman boyutunu ve giderek tarih bilincini kazandırır. Tarih bilinci kazanan toplum bireyleri de ülkelerinin evrensel dünyadaki yerini doğru ve yerinde değerlendirebilirler (Abacı, 1996).

Kültür Bakanlığı'nın 30/04/1990 tarihli müze tanımı "Kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur."

Türk Dil Kurumu'nun (TDK, 2019) müze tanımı "Sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı." şeklindedir.

1926 yılında Uluslararası Müzeler Dairesi, 1947 yılında ise Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) kurulmuştur. Bu konsey hem Türkiye'de, hem de diğer ülkelerde yaptığı çalışmalar ve toplantılarda çağdaş müzeciliğin temellerini atmaya çalışmış ve hala da

çabalamaktadır (Mercin, 2007). Uluslararası Müzeler Komitesi'nin kuruluş yılı olan 1946'da yapılan müze tanımı; "Müze kelimesi, sanatsal, teknik, bilimsel, tarihi veya arkeolojik materyal bulunduran, içerisine hayvanat ve botanik bahçelerinin dâhil olduğu, kütüphanelerin ise içerisinde sergi salonu bulunan kütüphaneler istisna olmak üzere dışında kaldığı halka açık tüm koleksiyonları içinde barındırır." şeklindedir.

1951 yılında yapılan Uluslararası Müzeler Komitesi'nin tanımında müze kavramı müzelerin çeşitli amaçları da tanıma eklenerek tanımlanmıştır. Buna göre "Müze kelimesi burada genel çıkar için yönetilen, koruma, çalışma, amaçlarıyla ve özellikle, sanatsal, tarihî, bilimsel ve teknolojik koleksiyonları, botanik ve hayvanat bahçelerini ve akvaryum gibi kültürel değer unsurlarının ve nesne gruplarının öğretimleri ve haz almaları için halka sergilendiği sürekli bir kuruluş" olarak tanımlanmıştır.

1961 yılına gelindiğinde Uluslararası Müzeler Komitesi'nin tanımına eğitim kavramı dahil edilerek müzelerin amaçlarına eklenmiş; "Müze, kültürel ve bilimsel önem taşıyan eser koleksiyonlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur." şeklinde değişmiştir.

1974 yılında Danimarka'nın Kopenhag şehrinde yapılan genel kurulda Uluslararası Müzeler Komitesi'nin tanımı tekrar değiştirilmiştir. Böylece "Müze, insanoğlunun ve çevresinin kesin kanıtlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur." şekline dönüşmüş ve bu tanım günümüze kadar değişmeden kalmıştır.

Uluslararası Müzeler Komitesi'nin (2019) yeni müze tanımı önerisi; "Müzeler, geçmiş ve gelecek hakkında kritik diyaloglar için demokratikleştirici, kapsayıcı ve çok sesli alanlardır. Günümüzün çatışmalarını ve zorluklarını kabul edip ele alarak, topluma olan güvende eserler ve örnekler tutar, gelecek nesiller için farklı hatıraları güvence altına alır ve eşit haklar sağlar ve tüm insanlar için mirasa eşit erişim sağlar. Müzeler kâr amaçlı değildir. Katılımcıdır, saydamdır ve insan onuruna ve sosyal adalete, küresel eşitlik ve küresel refah düzeyine katkıda bulunmayı amaçlayan, dünyadaki anlayışları toplamak, muhafaza etmek, araştırmak, yorumlamak, sergilemek ve geliştirmek için aktif ortaklıklar ile çalışırlar." şeklinde ortaya konmuştur.

Uluslararası Müzeler Komitesi tanımlarının, kurulduğu yıldan itibaren farklılaşması müzelerin sadece yüzlerce yıllık tarihi eserleri topladığı, koruduğu ve sergilediği yerler olmanın yanında topluma eğitim, estetik bakış açısı kazandırma ve toplumsal kimliğini sürdürme gibi amaçlara hizmet etme sorumluluğu üstlenen kuruluşlar olduğunun kanıtıdır.

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi müzelerin topluma birçok boyutta katkıları olmaktadır. Müzelerin topluma katkılarını şöyle sıralanabilir (Atagök, 1993, Akt. Abacı, 1996):

- a) Geçmiş değerleri toplum için korur ve onlara sunar.
- b) Objektif ve sistematik bir değerlendirme ile koleksiyonlarını sunduklarından süzülerek günümüze gelmiş değerleri gösterir. Böylelikle müzeler insanlığın doğal gelişimini belgeler, bilgi verir.
- c) Geçmiş sunar, insana insanlığının heyecanını verirken onun yaratıcılığına katkıda bulunur.
- d) Geleceği yönlendirecek değerlerin yerleşmesini sağlar.
- e) Yeni toplumsal değerlerin oluşmasını sağlar.
- f) İnsani değerleri geliştirir.
- g) Bugünün teknolojik toplumundaki insanın yalnızlığını -insani değerleri sunarak- giderir, eğlendirir.
- h) Toplumun bilimsel ve sanatsal gelişimine katkıda bulunur.
- i) İnsanın kendi toplumunu tanımasına neden olur.
- j) Toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin birbirine yaklaşmasına neden olur.

Görüldüğü gibi müzeler bireylere sağladığı katkılar sayesinde toplumu etkilemektedir. Toplumların geçmişini bireylere göstererek değerlerine sahip çıkan, değerlerini dönüştüren, geliştiren bireyler yetişmesini sağlar.

2.2. Müzelerin Tarihsel Gelişimi

Müze kelimesi eski Yunanlılarda Müz denilen güzel sanatları himaye eden kızlara verilen isimden alınır ve bu kızlar için bir tepede müze adlı bir bina yapılır. Müze, müzlerin mabedi anlamındadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.79- 80). Yunanca “mouseion” sözcüğünden türemiştir. Müze sözcüğü 15.yüzyılda Floransa’da Mecidi ailesinin bir üyesi olan Lorenzo’nun koleksiyonunu betimlemek için yeniden canlandırıldı. Sözcük 17. yüzyılda antik nesneleri betimlemek için kullanıldı. 18. yüzyılda terim, bir koleksiyonu

koruyan, sergileyen ve halka açan kuruluş anlamında kullanılmaya başladı. 18. yüzyılın sonlarında müze, koleksiyonun kendisinden çok, kültür mirasıyla ilgili nesneleri depolamak ve sergilemek için kullanılan bina anlamını taşımaya yöneldi (Onur, 2012, s.20).

Genellikle günümüzün müzesinin öncüsü olarak İ.Ö. 280'de İskenderiye'de kurulan müzenin adı geçer. Aslında burası bilim adamlarının araştırma yaptığı bir enstitüdür. İçinde nesne koleksiyonu, bitki ve hayvan parkı da olan bu kuruluşun birincil işlevi bir felsefi öğrenme merkezi olmasıdır. Bu merkez dışında klasik antik çağ, İslam ve Doğu nesnelerini toplayan başka yerler de olmuştur (Onur, 2012, s.21). İlk müze fikri insanlarda ihtiyaçtan doğar. Orta Asya'daki değerli eşyalarla dolu mezarlar da müzedir. Mezopotamya'da Sümerler'e ait büyük bir kütüphane bulunur. Bu kütüphane de dünyanın ilk müzelerindendir. Kral ve firavun mezarları birer müze gibi değerli eşyalarla doludur. Bu mezarlar bize müze fikrinin ilk insandan beri yaşamakta olduğunu anlatır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.80).

Rönesans sırasında klasik nesneleri toplama ve sergileme merakı yeniden canlanmıştır. Zengin Avrupalılar sanat koleksiyonları yaptılar, hatta bazılarını küçük bir ücret karşılığında halka açtılar. Bavyera Dükü V. Albrecht'in 1563-1567 yıllarında kurduğu tablo galerisi belki de doğrudan müze amacıyla kurulmuş en eski yapıdır (Onur, 2012, s.21).

2.2.1. Avrupa ve Amerika'da Müzelerin Tarihsel Gelişimi

Fransa'da 1789 devriminden itibaren müze toplumun bütün üyelerinin demokratik ve evrensel düzeyde eğitilmesi için en önemli kurum olarak görülmüştür. Ancak müzelerin temel işlevleri sayılan toplama, koruma, araştırma işlevlerine bir de eğitim işlevinin katılması çağımıza özgüdür ve özellikle 1970'lerde önem kazanmıştır. O günden bugüne müzelerin eğitsel rolünü araştıran, geliştiren, uygulamaya koyan çalışmalar hızla çoğalmıştır (Onur, 2013, s.30).

Avrupa'da müzelerden eğitim amaçlı yararlanmak için birçok çalışmalar yapılır. Müze ve galerilere hizmet için birimler kurulur; okullara ödünç verme hizmetleri oluşturulur. İlk ödünç verme hizmeti Higgins tarafından gerçekleştirilir. Higgins 1883 yılında müze alt komitesi adına Liverpool Okul Kurulu'na yazdığı bir mektupta çeşitli ilköğretim okullarına yararlı numuneler göndermeyi önerir; 1889 yılında Müzeler Birliği'nin ilk Başkanı olarak

seçilir. 64 okulun katılımı ile ödünç verme servisi oluşturulur. Bir ödünç verme görevlisi, bir müze karavanı ile okullarda öğretmenlere bir Koli Defterine kaydederek imza karşılığında ödünç verme kutularını dağıtır. Öğretmenlerin müzelerden yollanan numuneler ile yapılan derslere katılımın yüksek olduğunu bildirdiği görülür (Hooper-Greenhill, 1999, s.47). Gezici Müzeler, Eğitim Müzeleri ve Çocuk Müzeleri kurulur. Müzelerde eğitim amaçlı programlar önem kazanmıştır. Müzelerin bazı bölümleri öğrencilerin çeşitli aktiviteleri yapabilecekleri mekânlar olarak düzenlenir. Öğrenci gruplarını, öğretmenleri bilgilendirecek uzman personel yetiştirilmesine önem verilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.77-78).

Almanya'da daha 18. yy.'da yaşayan müze fikri ortaya atılmıştır. 19. yy.'da müzeciliğin ve koleksiyonculuğun önemi prenslikler tarafından kavranmış ve birçok müze kurulmuştur. Daha sonraları bunlar belli sanat okullarıyla bağlantılı olarak birer eğitim kurumu gibi çalışarak gençlerin ve halkın eğitimini üstlenmişlerdir. 1910 yılında ise müze ile ilgili pedagoglar müze objeleri ve öğrenim programları arasındaki öğretici ilişki üzerinde durarak çağdaş müze eğitiminin temellerini atmışlardır. Son yıllarda ise müze ve eğitim bağlantılı birçok enstitü kurulmuştur. Müze Pedagogları Merkezi bunların en aktif çalışanlarından (Vieregg, 1986, Akt. Abacı, 1996).

On dokuzuncu yüzyılın başında müzelerin kuruluş amaçlarından biri eğitmek ve bilgilendirmektir. İnsanların içinde yaşadıkları dünya hakkında bilgi edinme fırsatına sahip olmaları için doğal dünyadan ve geçmişten nesneler biriktiriliyordu. Ayrıca müzelere toplumu birleştirme görevi verilmişti: Müzeler her sınıftan insanların aynı zeminde bir araya gelmeleri için uygun yerlerdi. Böylece müzeler ideal kurumlar olarak, öğrenme yoluyla gerçekleştirilen toplumsal eşitlik için kökten bir potansiyel sunan kurumlar olarak görülüyordu (Hooper- Greenhill, 1999, s.28).

19. yüzyılda Avrupa ve Amerika'da eğitim sisteminin ve öğretim programlarının sorgulanmaya başlanması ile öğrenmede birincil kaynakların ve araştırmanın önemine dikkat çekilmesi, müze ve okul ilişkisinin gelişmesini sağlamıştır. Bilgi aktarımının temel alındığı ezberci ve edilgen bir sistemden, araştırarak öğrencinin kendisinin bulunduğu, analiz ve sentez yolu ile daha yaratıcı bir sonuca ulaşılan eğitim sistemlerine geçiş, okulların kütüphane ve laboratuvarların yanında müzelere gitmesine neden olmuştur (Atagök, 1999, Akt. Akmehmet ve Ödekan, 2006).

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında nesne öğretimi okullarda yaygındı ve o zamanlar önerilen nesne öğretimi yöntemlerinin pek çoğu bugün kullanılanlara benzerdi. Anlaşılması istenen nesnelerin, ilk olarak duyuların aracılığıyla, ikinci olarak önceden bilinen şeylerle ilişki içinde, üçüncü olarak kavramak ve anlamakla, son olarak da eleştirel olarak ele almak üzere sunulmasıyla ilgili öneriler zamanın sınamasından geçmiştir (Hooper- Greenhill, 1999, s.46).

Müzecilik alanında çocuklarla ilgili en önemli değişiklik, “Sakın elleme!” uyarısından “Lütfen dokun!” ricasına geçiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde yaygın olan “dokunulabilir müze” (hands-on museum) türü bu yeni anlayışın örneklerindendir. Bu müzelerin amacı dokunmayı, eline almayı, hissetmeyi, keşfetmeyi, denemeyi sağlamaktır. J. Cleaver’in (1988) dediği gibi bu müzeler, “öğrenmenin fısıltılarla olduğu sessiz yerler olmak yerine, coşkuyla patlayan gürültülü yerler” dir (Onur, 2013, s.31).

Müzedeki hands-on uygulamalarının (bireyin kendi etkinliğine dayalı eylemli uygulamaların) amacı, açık sergilemenin pasif olarak okunması veya dinlenmesinin ötesinde; canlı, ilginç, öğretici etkinliklerle kişinin bireysel katılımını sağlamaktır. Böylece değişik yaşlardan ziyaretçilerin, çevreyi, dünyayı, geçmişi, bugünü ve sanatı öğrenebilmesi için ideal yol oluşturmaktadır. Bu bağlamda hands-on uygulamaları tarih, doğa tarihi, bilim ve sanat müzelerinde uygulanabilmektedir (Yavuzoğlu Atasoy, 2000).

19. yüzyıldan beri Amerika ve Avrupa’da kurulmaya başlayan çocuk müzelerinde, müze eğitimi yapılmaya başlanmıştır. 1984’te Amerikan Müze topluluğu (AAM) “Yeni Yüzyıl İçin Müze” adlı raporu yayımlamıştır. Müze liderlerinin özel komisyonu tarafından yayımlanan bu raporda, müze eğitiminin işlevi üzerinde önemle durulmuş, okul müze iş birliğine değinilmiştir. Aynı raporda, müzelerin görsel, bilimsel ve tarihsel kültür acenteleri olduğunu ve burada, insanların düşüncelerini sentezlemeyi, fikirler oluşturmaya, estetik ve kültür duyarlılığı şekillendirmeyi öğrendikleri belirtilmiştir (Maccario, 2002).

Müzelerin öğrenmedeki bu pozitif etkisi 19. yüzyılın başlarında müzelerin en önemli görevlerinden biri olarak karşımıza çıkar; özellikle gelişmiş ülkelerde müzeler birer eğitim mekânı olarak kullanılır; müzeler, okullara, öğretmenlere, öğrencilere, ailelere, engellilere, kurum ve kuruluşlara, toplumun her kesimine yönelik eğitim etkinlikleri sunar; uygun fiziki donanım oluştururlar. Ülkemiz müzelerinde de eğitim birimlerinin oluşturulması, müzelerin okullara, öğretmen ve öğrencilere, topluma eğitim hizmetleri sunması her geçen gün artarak devam etmektedir. Ülkemizde müze gezme bilincinin daha fazla gelişmeye

başladığı, müzede eğitim adına yapıcı adımların atıldığı, olumlu gelişmelerin her geçen gün fazlaştığı görülmektedir (Buyurgan, 2017).

2.2.2. Türkiye’de Müzelerin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de ise müzecilik olgusu Osmanlı İmparatorluğu döneminde başladığı ifade edilebilir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde müzecilik alanına en önemli katkılardan birini Osman Hamdi Bey’in yaptığı söylenebilir. Osman Hamdi Bey’in 1881 yılında göreve gelmesiyle birlikte ülke genelinde arkeolojik kazılara ağırlık verilmiş ve yeni nizamname çıkartılmıştır. Osman Hamdi Bey’in hem müzeciliği hem de diğer yönleri onun çok bilinen biri olmasında etkili olduğu ifade edilebilir (Mercin, 2007).

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında hem genel hem de mesleki eğitimin iyileştirilmesi amacıyla yurtdışından J. Dewey, Kühn, Jung, Sir Frey ve G. Stiehler gibi eğitimciler getirtilerek, yeni eğitim dizgemizin belirlenmesi konusunda fikirlerinden yararlanılmaya çalışılmıştır. Ülkedeki başarılı gençler de eğitim görmek amacıyla yurtdışına gönderilmiştir. 1925-1929 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı yapan Mustafa Necati’nin sanat eğitiminin gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Avrupa’ya giderek eğitim kurumlarında incelemelerde bulunarak gözlem ve deneyimlerini artıran Mustafa Necati’nin döneminde; müdürlüğüne İsmail Hakkı Tonguç’u getirdiği Mektep Müzesi kurulmuştur (Telli, 1990, 14, Akt. Çıldır, 2014). Eğitimci, sosyolog, toplumbilimci, felsefeci yönleriyle tanınan Baltacıoğlu Avrupa’nın birçok ülkesinde yer alan vilayet müzelerini gezdiği için, oradaki müzelerin oluşumuna katkı sağlayan felsefeyi Türk halkına da aşlamak istemiştir. 1915 yılında İzmir’de gerçekleştirdiği konuşmasında ziraat, eğitim, doğa tarihi müzelerinin oluşturulması konularına değinmiştir. Asıl vurgulamak istediği konu ülkede vilayet müzelerini oluşturma düşüncesidir. Kent müzeleri, şehir halkında tarihsel bir bilinç ve değerler sistemi oluşturarak, onları şehrin geçmişi ve mirası konusunda aktif hale getirmeyi amaçlamaktadır. Baltacıoğlu konuşmasında bu müzelerin amaçlarını ve işleyişini ortaya koymaktadır. Baltacıoğlu’nun önerdiği son müze, eğitim müzesidir. Avrupa’da her büyük şehirde eğitim müzesi vardır. Müzelerin görevi yalnızca göstermek değil, aynı zamanda telkin, öğüt ve nasihattir. Buralarda zaman zaman eğitim konferansları da verilir. Müzenin memuru bir öğretmenin yapacağı eğitimle ilgili, dersle ilgili gezinin temel sınırlarına, gezinin tarzına, masraflarına ait bilgi verir (Çıldır, 2014).

Amerikalı filozof ve eğitimci John Dewey yaşamı boyunca müzeleri sık sık ziyaret eden ve müzenin eğitim değerini kabul eden bir kişidir. Dewey’e göre müzeler eğitim etkinliğinin

bütünleyici bir parçası olmalı ve eğitsel amaçlarla kullanılmalıdır. Dewey kendi eğitim kuramında deneyimin tamamlayıcısı parçası olarak müzeyi görmüş ve 1896’ da Chicago Üniversitesi’nde kurduğu “Laboratuvar Okul” da öğrencilere yoğun müze ziyaretleri yaptırmıştır (Onur, 2012, s.167). 1924’te Türk Eğitim Bakanlığı’nın davetlisi olarak Türkiye’ye gelen eğitim bilimci John Dewey, iki ay süren incelemelerde bulunmuş, görüş ve önerilerinin ayrıntılı bir raporla Eğitim Bakanlığı’na sunmuştur. Bu rapor Cumhuriyetin ilk yıllarında ve sonraki yıllarda eğitimde etkili olacaktır. Dewey’in hazırladığı ön raporda gezici sergiler düzenlenmesi için ödenek ayrılmasını istemektedir. Gezici sergiler kapsamında Cumhuriyet’in 10. yıl etkinlikleri arasında gerçekleştirilecek sergiler, Gezici Eğitim Sergisi (Seyyar Terbiye Sergisi) adıyla tüm Anadolu’yu trenle dolaşacaktır (Etike, 1991).

1973’te “İzmir Devlet Resim ve Heykel Müzesi” açılmış ve bu müze kültür ve eğitim etkinlikleri de yapmış ve yapmaktadır. Ayrıca 1980 yılında sanatı sevdirmek ve insanları müzeye çekmek amacıyla İstanbul’da “Resim Heykel Müzesi Derneği” kurulmuştur. 1980 yılında İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Derneği tarafından eğitim amaçlı ilk “müzede atölye çalışmaları” başlatılmıştır. Yine aynı yıl içerisinde özel müzeciliğin ilk temelleri (Vehbi Koç Vakfı tarafından kurulan Sadberk Hanım Müzesi) atılmıştır. 1982’de düzenlenen I. Milli Kültür Şurası’nda “müzede eğitim” vurgulanmış, büyük müzelerde çocuk bölümleri kurulması önerilmiştir. 1992 ve 1995’te okul müzeleriyle ilgili yeni yönergeler yayınlanmıştır. 1990’da Antalya ve 1995’te İstanbul Arkeoloji Müzelerinde çocuk bölümleri kurulmuştur (Mercin, 2007).

Ülkemizde hem müzecilik hem de eğitim anlayışımızın değişmesi gerektiğini ve değiştiğini gösteren örnekler vardır. İstanbul’da TED Koleji, Ankara’da 75.Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi kamu okullarında ve özel okullarda müze kurma hareketlerine, İstanbul’da Saint Joseph Lisesi’ndeki zooloji müzesinin koleksiyonunun Yapı Kredi Bankası’nın müzesinde sergilenmesi okul müzelerinin halka açık sergiler düzenlemesine, İstanbul’daki Bilim Merkezi’nin bilim şenliği müzelerde şenlikler yapılmasına, gezici müzenin ülkemizdeki ilk örneği olan “Cumhuriyet Treni”nin harekete geçirilmesi bu olumlu gelişmelerin sevindirici örnekleridir (Seidel ve Hudson, 1999, s.9).

Müze eğitiminin akademik düzeyde de kendisine yer bulduğu yıl Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Müzecilik Eğitimi Yüksek Lisans Programı’nın başladığı 1989 yılıdır. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda 1990 yılında Yüksek Lisans dersi olarak “Müze Pedagojisi”

konmuştur. 1997 yılında Ankara Üniversitesi'nde "Müze Eğitimi Anabilim Dalı" kurulmuştur. 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren YÖK tarafından yeniden yapılandırılan Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı çerçeve ders programları içerisine 3. Sınıfının I. Döneminde "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi konulmuştur. Bu ders 2000 yılında uygulanmaya başlanmıştır (Mercin, 2007). Dokuz Eylül Üniversitesi'nde de 2010 yılında kurulan Müzecilik bölümü 2015 yılında lisans ve yüksek lisans programına öğrenci almaya başlamıştır (<http://muzecilik.deu.edu.tr/>). Akmehtmet ve Ödekan'a (2006) göre açılan kurumlar bu alan için akademik bir zemin oluşturmuş; bu konuda tartışma, araştırma ve projeler yapılarak bir müze eğitimi ortamı oluşmaya başlamıştır.

Müzelerin 21. yüzyıldaki etkileşime dayanan yeni vizyonunun eğitim sistemi ile entegrasyonu için çağdaş, öğreneni merkeze alarak beceri gelişimine odaklanan eğitim felsefelerinin domine ettiği bir sistem kurgusu gerekmektedir (Yılmaz, Yıldırım, Filiz ve İbrahimoglu, 2018, s.12).

2.3. Müze Çeşitleri

Pek çok müze türü vardır. Bazı müzeler genel bir ilgi alanına sahiptir; doğa tarihi müzeleri ya da büyük sanat müzeleri gibi. Bazı müzeler de koleksiyonlarını saatler, otomobiller, Afrika sanatları gibi tek, çok özel bir alanla sınırlarlar. "Çocuk müzeleri" gibi özel izleyiciler için tasarlanmış müzeler de vardır. Müze olarak adlandırılmayan müzeler bile vardır. Tarihsel evler, yorum parkları, doğa merkezleri ve hayvanat bahçeleri müze türleri olarak düşünülebilirler; çünkü bunlar eğitim amaçlı koleksiyonlar sağlarlar ve sergilerler (Gartenhaus, 2000, s.34).

Buyurgan ve Buyurgan'a (2007) göre müze türleri; arkeoloji müzeleri, etnografya müzeleri, sanat müzeleri, müze anıtlar, Atatürk ve Türk büyükleri müzeleri, müze evler, çevre müzesi, sanal müzeler şeklindedir.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı müzeleri çeşitli alanlarda gruplandırmıştır; cinsine, statüsüne, bağlı olduğu kuruma göre vb. ancak en ideal gruplandırma, müzelerin içerdiği koleksiyonlara göre yapılabilir. Dünyadaki müzeler genellikle şu başlıklar altında gruplandırılmaktadır; (<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80160/muze-cesitleri.html>):

- 1-Sanat Müzeleri
- 2- Tarih Müzeleri
- 3- Antropolojik Müzeler (Arkeoloji, Etnoloji, Folklor)
- 4- Doğa Tarihi Müzeleri
- 5- Bilim ve Endüstri Müzeleri
- 6- Çeşitli uzmanlık dallarıyla ilgili müzeler (cam, tütün, şarap, sağlık, vb. gibi)

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığının yaptığı başka bir sıralamaya göre Türkiye'deki müzeler ve anıtlar biraz farklı başlıklarla gruplandırılmıştır. Buna göre Türkiye'deki müzeler şu ana başlıklarda toplanabilir:

- 1- Tarih ve Sanat Müzeleri
- 2- Arkeoloji ve Etnografya Müzeleri
- 3- Arkeoloji Müzeleri
- 4- Etnografya Müzeleri
- 5- Anıt Müzeler
- 6- Müze Evler
- 7- Devrim Müzeleri
- 8- Askerî Müzeler (bunlara Kurtuluş Savaşımızla ilgili müzeleri de eklemek uygun olur)
- 9- Özel Müzeler
- 10- Açık Hava Müzeleri

TÜİK (2019) 2018 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye' de 251'i özel olmak üzere toplam 451 müze bulunmaktadır. KTB (2019) Kültür ve Turizm Bakanlığı Müze İstatistiklerine göre 2019 yılında müzeleri ziyaret eden toplam ziyaretçi sayısı 351 048 417'dir (<http://www.dosim.gov.tr/muze-istatistikleri>).

2.4. Müzelerin Görevleri ve Amaçları

2.4.1.Müzelerin Toplama Görevi

Sanatsal ve kültürel geçmişi korumayı amaçlayan müzeler, toplumun, duygu, düşünce ve hareketlerini yansıtan yapıtları toplarlar (Atagök 1985, Akt. Abacı, 1996). Eser toplamak ve koleksiyonlarını sürekli geliştirmek müzelerin en temel görevidir. Müze türlerine göre çeşitli yöntemlerle eser toplar. Satın alma, arkeolojik kazılar sonucunda, bağış yapma (hibe) ve karşılıklı eser değiştirme müzelerin eser toplama yöntemleridir. Müzeler

öncelikle koleksiyon oluşturur ve bu çalışma onların başlıca faaliyetleridir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.74). Bunun yanı sıra kimi zaman koleksiyonların anlamsal bütünlüğünün sağlanması, estetik ve sanatsal açıdan değerli kabul edilen bir eserin koleksiyona eklenmesi gibi amaçlar da yine müzelerin toplama işlevi çerçevesinde yürütmüş oldukları faaliyetlerin nedenleri arasındadır. Müzelerin toplama işlevine yönelik bu tür pragmatik amaçların yanı sıra, müze kavramının ortaya çıkış ve varlık amacıyla da uygun olacak şekilde sadece koruma altına alma ve gelecek kuşaklara aktarma düşüncesi ile de yine toplama işlevi yerine getirilmektedir. Arkeolojik araştırmalar neticesinde ortaya çıkan yeni unsurlar, yukarıda açıklanan tüm muhtemel pragmatik etkilerden öte öncelikle koruma altına alınması gereken değerlerdir. Dolayısıyla da müzeler, bu tür değerlerin toplanıp koruma altına alınması noktasında da devreye girebilmektedir (Yılmaz, Yıldırım, Filiz ve İbrahimoglu, 2018, s.6)

2.4.2. Müzelerin Belgeleme (Arşivleme) Görevi

Müzenin esere ulaştıktan sonraki görevi, elde ettiği her eserin ne olduğunu tam ve doğru olarak belirlemek ve belgelemektir. Bir eser müzeye gelince ilk olarak ona nerde ne zaman ve nasıl elde edildiğini gösteren bir etiket koyulur; bu bilgiler ayrıca numaralı bir fiş kataloğuna kaydedilir. Daha sonra eser ile ilgili bilgi toplama evresi başlar. Bu son derece önemli bir süreçtir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.75). Doğru yöntemlerle korumaya alınan koleksiyon ürünlerine ait tarihsel ve istatistikî bilgileri toplama, derleme ve saklama da yine müzelerin görevleri/ işlevleri olarak kabul edilmektedir. Bu yolla eserler gelecek nesillere aktarılabilir (Yılmaz, Yıldırım, Filiz ve İbrahimoglu, 2018, s. 7). Belgeleme işlemi müzenin arşiv diye adlandırılan bölümünde ve konunun uzmanı personeller tarafından yapılır. Arşiv bir müzenin belleğidir (Abacı, 1996).

2.4.3. Müzelerin Eserleri Koruma Görevi

Müzenin en zor görevlerinden biri de eserlerin korunmasıdır. Çeşitli müzeler içlerinde asırlar öncesinden tarihi eserler, malzeme olarak ısı ve ışık karşısında bozulabilen eserler barındırmaktadır. Her bir eser özelliğine göre önce konservasyon (bir onarım ya da tamamlama işlemine girilmeden yıpranmanın durdurulması) sonra da restorasyon (aslına sadık kalarak tamir etme, onarım) işlemine tabi tutulur. Müzede eserler sergi salonlarında korumalı bir şekilde teşhir edilir. Ayrıca her müzenin depolarında birçok eser yine korumalı bir şekilde muhafaza edilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.75).

2.4.4. Müzelerin Eserleri Sergileme Görevi

Müzelerde eserler amaca yönelik belirli bir düzen içerisinde (kronolojik) ve eserin özelliğine göre sergilenir. Son yıllarda sergilemede öyle farklı yöntemler ve heyecan verici sunuşlar yapılmaktadır ki bu da insanları hem müzelere çekmekte hem de daha duygulu (keyifli, hüzünlü) müze ziyaretleri gerçekleştirmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.75). Müzelerdeki sergiler, salt görsellikten çok öte bilgi paylaşım ve kültürel etkileşim sürecini de ihtiva etmektedir. Bu süreçte, toplum içerisinde ilgili koleksiyonların bağlantılı olduğu bilim dallarında çalışan araştırmacılar da önemli birer paydaş olarak görülmelidir. Araştırmacılar için önemli olabilecek bilgi ve belgelere sahip müzeler, ilgili alan yazına katkı sunabilecek mahiyetteki bu bilgi paketlerini sergiler yolu ile aynı zamanda araştırmacılar ile de paylaşmış olmakta, bu şekilde bilginin yayılması, geliştirilmesi ve güncellenmesine de katkı sunmaktadır (Yılmaz, Yıldırım, Filiz ve İbrahimoglu, 2018, s.7)

2.4.5. Müzelerin Eğitim Görevi

Günümüzde müzeler; eserleri toplamak, belgelemek, korumak, sergilemek ve bilgilendirmenin yanında, etkileyici sunumlarla olayları yaşatan, konferans salonları ile birçok bilimsel, sanatsal ve kültürel faaliyetlere ortam hazırlayan, kütüphaneleri, eğitim birimleri ve eğitim atölyeleri ile etkili ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştiren, kafeteryaları, bahçesi ve satış alanları ile ziyaretçilerine dinlenme ve müzeden anılarla ayrılma imkanı sağlayan yaşayan ve içinde barındırdığı dünyayı yaşatan mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Buyurgan, 2017).

Gardner'in "Çoklu Zeka" kuramı da özellikle Birleşik Devletler'deki müzelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Gardner'in görüşleri hem formal hem informal eğitim ortamlarında etkili olmuştur. Örneğin Washington'daki Smithsonian Ulusal Amerikan Tarihi Müzesi'nin kurduğu "Dokunmalı Tarih Odası" çoklu zekâ kuramına dayanmaktadır. Çoklu zekâ kuramı müzede öğrenme araştırmalarında da kullanılmaktadır (Onur, 2012, s.340).

Eğitim alanında yaşanan gelişmeler ve değişmelerle, Dewey, Montessori, Vygotsky ve Piaget gibi eğitim öncüleriyle birlikte, öğrenenin bilgiyi yapılandırması, öğrenme sürecinde aktif olması ve nesnelerden faydalanarak deneyime dayalı öğrenme süreçleri yaşaması önemli ve gerekli hale gelmiştir. Bu gelişmelerle birlikte müzelere bakış açısı

değişmiş müzelerin eğitimde kullanımı daha fazla gün yüzüne çıkmış bunların sonucu olarak okullar müzede eğitimin gerekliliğine inanmış ve önem vermeye başlamıştır.

Günümüzde ise bu gerekliliğin tartışılmasından çok, müzelerin eğitimi nasıl ve hangi yöntemlerle oluşturması gerektiği tartışılmaktadır. Müzede eğitimin ve müze eğitiminin özellikle sanat eğitimi alanında olmakla birlikte birçok alanda kullanılabileceği, hatta bireyin yaşantısında ömür boyu var olabileceği kabul edilmektedir. Örneğin, müzeye gelmeyen veya gelemeyen bireylerin ayağına müzelerin gitmesi ve o bireyleri bilgilendirmesi ve eğitmesi gibi. Bu eğitsel etkinlikler farklı biçimlerde yapılabilmektedir. Örneğin müze eğitmenlerinin katılımı ile gezici kamyonlar, ödünç verme, bavul müze, konferanslar, seminerler, vb. uygulamalar yapılabilmektedir (Mercin, 2002).

Abacı'ya (1996) göre müzeler kişileri düşünmeye zorlar, gözlem yaptırarak ilişkiler kurdurur, karşıtlıkları gösterip belli yorumla sonuca ulaştırır. Bu nedenle diyebiliriz ki, müzeler gözlem, mantık, yaratıcılık hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunan başlıca yaygın eğitim kurumlarıdır. Bu geleneksel müzecilikten, çağdaş müzecilik anlayışına geçiştir.

Çağdaş anlayışla müzeler, koleksiyonunda barındırdığı nesnelerin/eserlerin anlamını, yararını ve değerini kavratarak, bilgisini geliştirme yollarını öğreten bir eğitim kurumu görevini üstlenir (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999: 147; Akt., Buyurgan, 2017).

Adıgüzel'e (2000) göre; okuldaki öğrenme ortamı daha çok kuramsal bilginin aktarımına yöneliktir. Oysa okul öğrenmenin ve bilginin tek kaynağı değildir. Bu nedenle sözgelimi müzeler, galeriler, parklar, sanat ve kültür merkezleri gibi farklı ortamlar okulun sahip olduğu işlevleri; hedef, içerik ve yöntemlerin oluşturulmasıyla eğitsel etkinlikleri gerçekleştirebilir. Eğitim bilimlerindeki ve müzecilik anlayışındaki değişimler müzelere temel işlevlerinin yanında farklı görevler de yüklemektedirler. Bunlardan hiç kuşkusuz eğitim açısından önemli olanı okula alternatif (ya da paralel) ya da sınıftaki öğrenmeyi destekleyecek düzeyde bir öğrenme ortamı oluşturmaktır. Son yıllardaki görüşler müzelerin ve sergilerin okul dışı etkinliklerde yaygın olarak kullanılabilecek öğrenme ortamı oldukları yönündedir. Eğitim bilimleri ve müzecilik alanlarının aktif olarak görülebildiği müzedeki öğrenme okuldaki gibi okulöncesi, ilköğretim ya da yükseköğretim gibi belirli öğrenim kademeleri ile sınırlı değildir; tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir insanın her yaş döneminde onun "tüketebileceği" olanakları sunar. Bu olanaklardan yararlanan müze "tüketicileri" duyu organlarının tamamını kullanarak,

keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler.

Yaparak, dokunarak ve konuşarak öğrenme; etkinlik aracılığıyla öğrenme ve çocuğun olgunlaşma düzeyini öğrenme sürecinin önüne koyan çocuk-merkezli öğrenme; bütün bunlar müze kurmada yeni yolların gelişmesinde önemli kavramlardır. Dewey'in ve Montessori'nin fikirleri, yeni çocuk müzelerinde erkenden gelişen serim kasalarını açma ve koleksiyonları yaklaşılabılır kılma uygulamalarının arkasında yer alıyordu (Hooper-Greenhill, 1999, s. 189). Gerçek objeler, “çocuğun kendi kendine iş görmesi” ve “deneyim” yöntemiyle, zihinsel eğitime ulaşılmasında önemli bir araç olarak görülmeye başlanmıştır (Adıgüzel ve Öztürk, 1999).

Dewey'e (1859- 1952) göre eğitimcilerin birincil sorumluluğu, gerçek deneyimin sadece o deneyimi çevreleyen koşullarla şekillendiği genel prensibinden haberdar olmak değil, aynı zamanda hangi çevrelerin büyümeye yol açan deneyimlerin elde edilmesine yardımcı olduğunu somut bir şekilde anlamaktır. Her şeyin ötesinde, eğitimciler var olan fiziksel ve toplumsal çevreleri nasıl kullanabileceklerini ve bu çevrelerin işe yarar deneyimler oluşturma için sunduklarını nasıl çıkarıp alabileceklerini bilmeleridir (Dewey, 2007, s.48-49).

Müzeler, programlarını matematik, fen bilimleri, sanat, okuryazarlık, dil sanatları, tarih, sivil toplum ve devlet, ekonomi ve finansal okuryazarlık, coğrafya ve sosyal bilgiler alanlarında düzenleyerek devlete ve yerel müfredatın öğretilmesine yardımcı olur. Bir sanat müzesine yapılan bir geziye katılan öğrenciler, eleştirel düşünme becerilerinde, tarihsel empatide ve hoşgörüde bir artış yaşarlar (American Alliance of Museums, 2019).

Fen -Teknoloji ve Matematik dersleri için de, çağdaş müze ve müzecilik anlayışının oturmaya başlaması ile çocuklara yönelik öğretici konular geliştirilmeye ve hatta bu amaç doğrultusunda müzeler kurulmaya başlamıştır. Ülkemizde özellikle Fen -Teknoloji ve Matematik derslerini destekler nitelikte sergilere ve atölyelere sahip olan Koç Müzesi, güzel bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsi geçen müzede çeşitli atölyelerle öğrencilerin gözlem yaparak sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, yorumlama, analiz ve sentez gibi bilimsel yöntemlere uyum sağlanmasına çalışılmaktadır. Zaten bu alanda yapılan çalışmalar benzer ortamlarda öğrencilere yaptırılan etkinliklerin ve gezilerin çocukların akademik başarılarının ve derse olan ilgilerinin artmasında etken olduğunu ortaya koymaktadır (Bozdoğan ve Yalçın, 2006). Ayrıca Pera Müzesi (2020), Rahmi Koç Müzesi

(2020), Sadberk Hanım Müzesi (2020), İstanbul Modern Sanat Müzesi (2020), web sitelerinde de belirtildiği üzere, eğitim etkinlikleri sayesinde müze ziyaretinin etkili ve verimli gerçekleşmesi için ziyaretçilerine yol gösteren müzelerdendir. Müze ziyaretini öğrencileriyle gerçekleştirecek olan öğretmenler için müzede ziyaret edebilecekleri daimî koleksiyon sergilerinde ve süreli sergilerinde yer alan eserlerin farklı temalar üzerinden branşlarına ve ders kazanımlarına uygun olacak şekilde kullanımıyla ilgili örnek eğitim etkinlikleri yer almaktadır.

Müzeler çocuğun kendi doğasına uygun bir öğrenme imkânı sağlarken düş gücünü harekete geçirir. Onur'a (2013) göre müzeler, eğlence ve öğrenmeyi birleştiren “akılcı eğlence” yerleridir. UNESCO 1979’u Uluslararası Çocuk Yılı ilan ettiğinde aynı yıl bir de “çocuk ve müze” kitabı yayınlanmıştır. Söz konusu kitapta 14 ülkenin (Cezayir, Belçika, Bostvana, Kanada, Doğu Almanya, İran, Mali, Meksika, Nijerya, Portekiz, Tayland, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri) müzelerindeki eğitim ve çocuk çalışmaları ülkelerin yazarlarınca incelenmektedir (Onur, 2012, s.166). UNESCO’nun müzeciliğin eğitim boyutunu belirlemek için hazırlattığı kitaba 14 ülke katkıda bulunmuştur ancak Türkiye bu ülkeler arasında yer almamaktadır.

2.5. Müze Eğitimi

Müzelerin eğitim sürecinde kullanılması öğrenciler için öğrenileni anlamlı hale getirme çabası içinde çıkılan yolculuklardan biridir. Müzelerden faydalanarak öğretmenler öğrencileri için eğitim ortamı çeşitliliği sağlayarak farklı deneyimler yaşamasına olanak tanır.

Müze eğitimi üç önemli değişimin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır: Müzelerdeki değişimler, toplumsal değişimler, eğitsel değişimler (Onur, 2012, s.27).

İlk kez sistematik biçimde Greenhill (1999, 2007) tarafından tanımlanan müze eğitimi, müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin ilgileri arasında ilişki kurulan, yaşam boyu, aktif, canlı, katılımcı ve yenilikçi bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Talboys (2006) bu tanıımı biraz daha genişleterek müze eğitiminin, müzelerin koleksiyonlarını kullanarak merak, ilgi ve heyecan uyandıracak ziyaretçi merkezli eğitim programları hazırlama, toplumun ihtiyaç ve taleplerinden yola çıkarak etkinlikler uygulama süreci olduğunu belirtmiştir. Uluslararası Müzecilik Komitesi’ne göre ise, müze eğitimi, izleyicinin gelişimini sağlamak amacıyla çeşitli değer, kavram ve bilgilerden yola çıkarak ve pedagojik yöntemler

kullanarak geliştirilen bir kültürlenme süreci olarak tanımlamaktadır. Bu kültürlenme süreci aynı zamanda etkili bir “okul dışı eğitim” örneğidir (Karadeniz , Okvuran vd., 2015).

Buyurgan ve Buyurgan (2007) müzeler için öğrenme mekanları vurgusu yaparak “Müze sanatsal, bilimsel, geleneğe ait, tarihi, teknoloji ve doğaya ait alanlarda, geçmişin bugünün ve geleceğin izlerini içinde barındıran, görerek, işiterek, uygulama yaparak, hatta yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği, halka açık heyecan verici öğrenme mekanlarıdır.” tanımını yapmışlardır.

Müzeler kültürün ayrıcalık tanınmadan tüm toplumca paylaşılması yolunda görevler yüklenmişlerdir. Müzeler bugünkü edimimleri ile okulların amaçlayıp da kolaylıkla gerçekleştiremediği düşünceyi kamçılayan ve geliştiren eğitimi yapabilecek güce sahiptirler (Atagök, 1985, Akt. Yılmaz, 1996).

Müzeler gösterme ve sergileme yerleridir, zengin ve şaşırtıcı olabilen çevrelerdir. Müze temelli öğrenme fiziksel, bedensel olarak katılmayı gerektirir, hareket kaçınılmazdır; bu bedensel hareketin doğası ve genişliği öğrenmenin tarzını etkiler. Müzelerin ulusal bir müfredat programı yoktur, her müze özel bir konuya yönelir, formal bir değerlendirme sistemi bulunmaz. Müzede öğrenme potansiyel olarak daha açık uçlu, daha bireysel yönelimli, daha öngörülmez ve daha esnektir. Oysa bilindiği gibi formal eğitim dışarıdan konulmuş standartlarla yönetilir (Onur, 2012, s.189).

Müzelerin sağladığı avantajlardan dolayı gelişmiş birçok ülke müzelerini önemli bir kaynak olarak kullanmaktadır. Müzelerden bir kaynak olarak yararlanılmasında müze eğitimi önemli bir rol oynar. Ancak müze eğitimi genel bir eğitim kavramı olarak düşünülmelidir. Bu genel kavram içerisinde örgün eğitim verilen bireyler kadar yaygın eğitim içerisindeki tüm yaş gruplarının eğitimi de düşünülmelidir (Mercin, 2006).

Müze eğitimi zaman ve mekân içinde insanları anlama, kendini anlama geçmişi bugünü ve geleceği anlamlı bir şekilde ilişkilendirme, kültürel mirası devam ettirme, kültürel varlıkları koruma ve yaşatma farklı kültürleri ve kendi kültürünü çok yönlü bir şekilde tanıma, müzeyi bir yaşam biçimi haline getirme ve müzelere yaşayan bir kurum niteliği kazandırma gibi hedeflere hizmet etmektedir (Ekmeksizoglu, 2007).

Öğretmenlerin öğrenme ve öğretme ortamı içinde sundukları bilgileri, çocuğun yapılandırması önemli bir süreçtir. Bu süreçte çocuğun ne düşüneceğini değil, nasıl düşüneceğini öğrenmesi öğretmenin ona sunduğu ortam, materyal ve kullandığı yöntemle

ilgilidir. Öğretmenlerden seçtiği konulara uygun koleksiyona sahip ulaşılabilir olan müzeleri tespit ederek, müze ziyareti öncesi, sırası ve sonrasını etkili bir şekilde planlamaları beklenmektedir (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Eğitim kurumunda müze eğitimi, genellikle “Müzeler Haftası” kapsamında ele alınan sınırlı bilgi ve geleneksel müze ziyaretleri ile sınırlıdır. Ayrıca pek çok müzede müze pedagojisi alanında uzman eleman bulunmaması nedeniyle müzelerin önemli bir işlevi olan eğitim yönü geri planda kalmakta ve ülkemizin kültürel kaynakları ve zenginlikleri eğitim amaçlarına uygun olarak kullanılamamaktadır. Çocukların eğitim sürecinde müzelerden etkili bir şekilde faydalanabilmeleri için mutlaka okul-müze iş birliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu konudaki çalışmaların oldukça yeni olması nedeniyle bu iş birliğinin sağlanmasında öğretmenlere önemli görevler düşmektedir (Oruç ve Altın, 2008).

Müzelerin koleksiyonları aracılığıyla her yaş grubundan ziyaretçisine öğrenmenin yaşam boyu sürdüğü ilkesinden yola çıkarak söyleyecek bir şeyleri vardır. Ancak müzelerin, özellikle okul çağı çocuklarına -okula paralel bir öğrenme mekanı olarak sundukları hizmetler ayrıca önemlidir. Müzeler, sergilenen objeler aracılığıyla pek çok ders konusunun eğlenerek öğrenilebileceği/öğretilebileceği mekanlardır (Hamurculu, 2016). Bunları yapabilmek ve müzeleri eğitimde aktif kullanabilmek için öğretmenlerin sahip olması gereken beceriler vardır.

Müze eğitimi 19. ve 20. yüzyılın ilk yarısı boyunca izleyiciye bilgi aktarımı ve öğrenenin olabildiğince çok bilgiyi alması olarak görülmüştür. Fakat 20. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak müzelerde eğitimin anlamı tamamen değişmiştir. Bu dönemde müze eğitiminde bilimsel yaklaşım önem kazanmıştır. Bunun en büyük etkenlerinden biri UNESCO ve ICOM gibi uluslararası organizasyonların kurulmasıdır. 20. yüzyılda müze eğitimine yaşanan diğer önemli bir gelişme, 1950'lere kadar daha çok okul gruplarına yönelik çalışmalara ağırlık verilirken, 1950 sonrasında yetişkin izleyiciye yönelik çalışmalara da önem verilmeye başlamasıdır. Günümüzde eğitim müzelerin temel işlevleri arasında kabul edilmekte; müze eğitimi insanların var olan bilgi, yetenek ve kişisel ilgilerine göre müze koleksiyonlarından deneyim kazanmalarını, kendi anlamlarını çıkarmalarını sağlama ve yaşam boyu eğitimlerine katkıda bulunma süreci anlamını taşımaktadır. Pek çok müzede eğitim bölümü diğer bölümlerden ayrı bir birim olarak yer almakta, farklı izleyici türlerinin ilgi ve ihtiyaçlarına göre formal ve informal eğitime katkıda bulun çeşitli eğitim etkinlikleri sunulmakta, değerlendirilmekte ve geliştirilmektedir (Akmehmet ve Ödekan, 2006).

Müzeler, çağdaş yönetim anlayışını, uygun personel istihdamını, eğitim destek materyalleri, görsel malzeme ve bilgisayar donanımını, yayın çeşitliliğini, eğitim amaçlı gezi ve öğretim programlarını doğal ortamlarda gerçekleştirebilen gerçek ve taklit nesneleri özelliklerine göre dokunulabilir kılan, araştırma, inceleme, kullanma, üretme ortamları düzenleyerek insanın kalıcı bilgilenmesini dolayısıyla kendisini ve çevresini tanımasını sağlayan mekânlar yaratarak bu sorumluluklarını yerine getirebilir, her yaş grubu için özel eğitim programları geliştirerek, araçlar üreterek, keyifli, hoş, öğrenme, bilgilenme, eğlenme ortamları düzenleyerek değişik olanaklar sunabilirler (Hooper-Greenhill, 1999; Akt. Salacak, 2011).

Müze eğitimi özellikle zaman ve mekân içinde kendini ve insanları anlama, kültürel mirası devam ettirme, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamlı bir biçimde ilişkilendirme, kültürel varlıkları ve eski eserleri anlama, koruma ve yaşatma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma ve anlama, müzelere yaşayan kurum niteliğini kazandırma, kültürlerarası anlayış ve empati geliştirme gibi hedeflere hizmet eder. Müze eğitiminin gelişmesinde müzelerin bir eğitim ortamı olarak kullanılmasının önemli yeri vardır (Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011). Çağdaş dünyada ortaya çıkan teknoloji alanındaki yeni gelişmeler doğrultusunda bilgiye ulaşma ve bu bilgilerin aktarımı konusunda yeni yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmeler ışığında eğitim-öğretim faaliyetlerine yardımcı olan sınıf dışı ortamların önemi ve etkinliği giderek daha da iyi anlaşılmaktadır. Özellikle, iyi bir insan ve bilinçli bir yurttaş yetiştirme amacı güden, Sosyal Bilgiler dersinde soyut kavramların öğretimi konusunda sınıf dışı mekânların önemi daha fazla artmaktadır. Kültür aktarımı ve yaşanan çevrenin tarihsel geçmişinin öğretimi konusunda müzelerden faydalanılması ve müzelerde gerçekleştirilecek eğitsel etkinliklerin sayısının arttırılmasının fayda sağlayacağı düşünülmektedir (Güngör, 2016).

Müzede görmek ve anlamak eylemi, müzede dokunmak, hissetmek eylemleriyle birleşip daha yoğun bir deneyim ve gerçeklik sağlar. Müze gerçekleştirilen eğitimin çok yönlü daha etkili olmasını sağlar. Bu anlamda müzeler ve müze ziyaretleri, eskiden algılandığı üzere, öğretmen ve öğrenciler için “bak ve geç git” temelli ziyaret alanları olmaktan uzaklaşmıştır. Geleneksel yöntem; yani bir müzenin herhangi bir sergi salonunda çocuklara oradaki eserlere ilişkin bilgiler sunmak etkili bir eğitim yöntemi değildir. Çünkü öğrenciler edilgen olarak kaldıkça ilgileri azalacaktır. Çocuklar saatler süren açıklamalara odaklanamazlar. Bu nedenle çocukların dokunmaları, görmeleri ve duymaları lazımdır.

Böyle bir eğitim süreci hem eğlenceli, hem faydalı, hem de hoş bir şekilde çocukların öğrenimine yardımcı olacaktır (Kabapınar, 2016).

Müze okulun vazgeçilmez bir tamamlayıcısıdır. Eğitim artık okulun tekelinde değildir. Ancak müze eğitimi okul eğitiminin yerine geçmez, onu uygun bir çevre içinde tamamlar. Okulla müze arasında iş birliği kurmada müze ziyaretinin öğretmen tarafından hazırlanması ve izlenmesi esastır (Portekiz Ulusal Antik Sanatlar Müzesi, Metropolitan Sanat Müzesi). Dolayısıyla öğretmenin eğitilmesi esastır (Abacı, 1996, s.65).

Müzelerin yaratıcı bir biçimde kullanılması için, bazı ekstra işlerin öğretmenler tarafından yapılması gereklidir, ama bu çaba gerektirebilir. Eğer kitapların soyut metinleri müzenin somut ve görsel yapısı ile birleştirilebilirse, öğretim daha ilginç olur ve öğrenciler müzeleri kaynak olarak kullanmada daha deneyimli olurlar (Seidel ve Hudson, 1999, s.36).

Buyurgan'ın (2019) önsözünde belirttiği gibi Yükseköğretim Kurulu koordinasyonu ile iki yılı aşkın bir sürede güncelleme çalışmaları yapılan öğretmenlikle ilgili toplam 25 lisans programı 16 Mayıs 2018 tarihinde tanıtılmış ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya koyulmuştur. Güncellenen Almanca Öğretmenliği, Arapça Öğretmenliği, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Biyoloji Öğretmenliği, Coğrafya Öğretmenliği, Felsefe Grubu Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Fizik Öğretmenliği, Fransızca Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Japonca Öğretmenliği, Kimya Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Özel Eğitim Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Tarih Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Lisans Programlarında “Müze Eğitimi” dersi Meslek Bilgisi Seçmeli Dersleri içerisinde; Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programında Alan Eğitimi dersleri içerisinde olmak üzere tüm programlarda yer almaktadır. Öğretmenlik Lisans Programlarında dersin kur tanımı “Müzenin tanımı ve özellikleri, müzelerde sergileme; müze ve eğitimi; müze türleri; Türk müzeciliğinin gelişimi; dünyada müzeciliğin tarihine genel bir bakış; müze, sanat, kültür ve uygarlık ilişkisi; müze ve sanat eğitimi; müze ve toplum; müzelerin tarih bilincine katkısı; tarihi eserlere sahip çıkma; Dünyada ve Türkiye’de çağdaş müzecilik” olarak belirlenmiştir.

25 Eylül 2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında bir iş birliği protokolü imzalanmış ve bu protokol ile müzelerin öğretmen ve öğrenciler için bir

eğitim ortamı olarak kullanımını da amaçlanmıştır. Bu kapsamda Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 2-4 Mayıs 2019 tarihlerinde Anadolu Medeniyetleri Müzesinde öğretmenlere yönelik pilot bir eğitim olarak “Müzedeki Eğitim Etkinlikleri Kursu” gerçekleştirmiştir.

28 Mayıs 2019 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ve Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy'un katılımıyla Topkapı Sarayı Müzesi'nde yapılan toplantıda müze eğitimi ve ayrıntıları kamuoyu ile paylaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü kapsamında, öğretmenlerin, müzeleri eğitim ortamı olarak kullanmaları, çocukların sınıf içi öğrenmelerini daha sahici öğrenme ortamlarına taşıyarak farkındalık, bilinç ve beceriye ilişkin kazanımlarını birleştirmek için Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğünce “Müze Eğitimi Sertifika Programı” başlatılmıştır. Program çerçevesinde başta tarih eğitimi olmak üzere farklı derslerin kazanımları, müzelerin tarihsel, arkeolojik ikliminde öğrencilere aktarılacaktır (MEB, 2019).

2.5.1. Eğitimde Müzelerden Faydalanma

Müze ve eğitim biliminin birleştiği müze pedagojisi kavramı; tarihsel bir fenomen, pedagojik bir disiplin olduğu kadar müzecilik servisini, öğrenme ve sosyalleşme gibi birçok öğeyi de içinde taşır. Müzedeki öğrenme, okuldaki gibi okulöncesi, ilköğretim ya da yükseköğretim gibi belirli öğrenim kademeleri ile sınırlı değil, tüm yaşam boyu devam edebilir. Çünkü müze bir insanın her yaş döneminde onu “tüketebileceği” olanakları sunar. Belli bir belgeyi ya da not almayı gerektirmediği ve katılımda çoğu zaman da gönüllülük esas olduğu için geleneksel okulun dışında geniş bir mekânda katılımcılarına ya da ziyaretçilerine özgür bir öğrenme ortamı sunar. Beş duyuyu kullanarak, keşfederek, araştırarak, bizzat uygulamalara katılarak daha etkili ve kalıcı yaşantılar elde edebilirler (Adıgüzel ve Öztürk, 1999).

Müze pedagojisi, basit bir anlatımla, bir sanat eserini ya da nesnesini izleyen çocuk, ergen ya da yetişkine onun da yapabileceğini söylemek ve onu inandırmaktır. Temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde, yaşantılara dayalı çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin etkin kullanımı gerekmektedir (Atagök, 1999, Akt. Gürkan, 2004).

Okulların kalabalık gruplarla gerçekleştirdiği müze gezilerinde öğrenciler, sözel bilgi aktarımından bir süre sonra sıkılırlar ve sergiye olan ilgileri azalmaktadır. Müzelerde

çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin öğrenme etkinliğine katkı sağlayacak eğlenceli, günlük yaşantılarıyla bağdaştırabileceği, onları da içine alacak eğitim ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da yüz yüze etkileşim olarak adlandırılan yaklaşımla dokunmayı, görmeyi, çizmeyi, yapmayı, tartışmayı, sorgulamayı, yaratıcı dramayı ve atölye çalışmalarını içermektedir (Çıldır, 2007).

İçinde bulunduğumuz eğitim sisteminde bireylerin öğrenimi, okul, sınıf ve yazılı metinlerle sınırlı değildir. Her yaştan bireylerin her açıdan eğitilebilmesi, bilişsel, duyuşsal, devinişsel olarak kendini geliştirebilmesi için müzeler uygun ve yararlı mekanlar olarak kabul görmektedir. Bu mekanlar bireylerin eğitim süreçlerinde etkin bir rol alarak, bireylerin aktif şekilde sürece dahil olmalarını sağlamaktadır. Müzeler, okul öncesi dönemden başlayıp yaşlılık dönemine kadar uzanan süreç içinde bireyi aktif şekilde eğitimin içinde tutarak, bireylerin kendilerini geliştirmesine olanak tanıyan unsurlardan biridir. Eğitim-öğretim uygulamaları sırasında birey ne kadar fazla işlenişin içerisine dahil edilirse ve ne kadar fazla duyu organını kullanarak öğretime katılırsa kalıcılık ve süreklilik o kadar artacaktır. Bilgilerin kalıcılığı artarak öğrencinin yaparak, yaşayarak öğrenmesi sağlanacak ve bu durum çocuğun çok boyutlu düşünme becerisinin gelişmesini sağlayacaktır. Çocuk birebir etkileşim içerisinde bulunup öğrendiği bilgileri kolay kolay unutmayacaktır (Bulut ve Atilla, 2017).

Onur (1999) kitabın önsözünde belirttiği gibi müze eğitimi öğrencileri müzede gezdirmekten ibaret olmadığı gibi, okullarla çalışmakla da sınırlı değildir. Müze eğitiminin görevi hem müzenin işlevlerini zenginleştirmek, gücünü arttırmaktır; hem de bir tür halk eğitimi yapmaktır. Çağdaş müzenin, dolayısıyla müze eğitiminin amaçları içinde, yaşam boyu eğitim yoluyla toplumu aydınlatma, bilimin yaygınlaşmasını sağlama, demokrasinin gelişmesine-önce kendi içinde, sonra toplumda- katkıda bulunma sorumluluğu vardır. Müze eğitimi gelişigüzel yapılamaz. Her şeyden önce, müze eğitiminin okulla sınırlı olmadığı ve geleneksel okul eğitiminden tamamen farklı olduğunu bilmek ve hiçbir zaman gözden kaçırmamak gerekmektedir (Hooper-Greenhill, 1999, s.7).

Müzede yapılacak eğitimin hedefleri şunlardır (Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011).

- a) Değişen dünyaya uyum sağlamaya yardımcı olmak,
- b) Yaşanılan ortama yabancılaşmayı önlemek,
- c) Geçmişle şimdiki yaşam arasında bağ kurmak,

- d) Günümüzün sorunlarına ve çatışmalarına yönelik anlayış kazandırmak,
- e) Müzede sergilenen nesnelerle insanlar arasında köprü kurarak, nesnelerle onların yaşantılarının bütünleştirilmesini sağlamak,
- f) Nesnelerin maddi veya ideal değerleri ile algılanmasının yanı sıra, insan yaşamının somut ve otantik bir belgesi olarak algılanmasını sağlamak,
- g) İnsanların bugünkü yaşantılarıyla, nesnelerin bağlantısını kurarak, siyasi, kültürel, sosyal, ekonomik ve ekolojik ilişkileri anlamalarını sağlamak,
- h) Kişilerin araştırmacı yönlerini geliştirmek,
- i) Bilgiyi insanın kendisinin araştırıp geliştirmesine olanak sağlamak,
- j) Bireylerin zamanlarını yaratıcı biçimde değerlendirmek,
- k) Müzeyi bir yaşama biçimi haline getirmek, iletişim ve öğrenmeyi yoğunlaştırmak amacıyla olanaklar sağlamak,
- l) Müze ekonomisini geliştirmektir.

Öğrenmenin meydana gelebilmesi de öğretme etkinliğine bağlıdır. Örgün eğitimin hedefi, bireylerin davranışlarında istenilen değişiklikleri oluşturmaya ya da yeni davranışları önceden belirleyerek kazandırmaya çalışmaktır. Bireylere gerek okulda gerekse okul müzede bir şeyler öğretebilmek, onların davranışlarında istenilen değişiklikleri gerçekleştirmek, bireylerin geçirecekleri yaşantıların bir sonucudur. Bu da planlı ve programlı bir öğretimi gerektirir (Yılmaz, 1996).

Müze eğitimi belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır. Bunlar öğrenme aktif bir süreçtir, insanlar öğrenirken öğrenir, anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir, öğrenme dili kullanmayı gerektirir, sosyal bir faaliyettir ve ortama bağlıdır, öğrenmek için bilgiye ve zaman ihtiyaç vardır, güdülenme öğrenmenin temel ilkesidir, Müze eğitimindeki amaç, belirli alanlarda uzmanlar haline getirmek değil, onları bireysel ve kolektif olarak teşvik ederek, yeni alanlardaki bilgileri kullanarak, kapasitelerini geliştirmektir (Ekmeksizoglu, 2007).

Gerçekleştirilecek bir müze eğitimi programında:

- 1) Bireylere kazandırılacak özellikler önceden belirlenmelidir.
- 2) Bireylerin bu özellikleri kazanmaları için gerekli eğitim durumları belirlenmelidir.
- 3) Bu özelliklerin kazanılıp kazanılmadığını belirlemek için değerlendirme ilkeleri belirlenmelidir.

Bir öğretim programının üç temel ögesi vardır. Bunlar amaç, öğretme ve öğrenme etkinlikleri ve değerlendirmedir. Amaç müzede gerçekleştirilecek eğitim etkinliğinde, bireye kazandırılacak bilgi, beceri ve davranışı “niçin öğreteceğimizi” belirlemektedir. Müzede düzenlenen eğitim ortamında nesnelerle etkileşim için planlanmış öğretme etkinlikleri, bireylerin uygun eğitim yaşantısı içerisinde yaptıkları öğrenme etkinlikleri, bireylerin istenilen amaca ulaşmasında rol oynamaktadır. Bu da “nasıl öğreteceğiz” sorusunun cevabını oluşturmaktadır. Müzede gerçekleştirilecek etkinliğin sonucunda planlanan amaçlara ne ölçüde ulaşıldığını, eğitimin etkili olup olmadığını tespit etmek amacıyla değerlendirme işlemine başvurulur. “Ne kadar öğretebildik” sorusuna verilecek cevaptır (Çıldır, 2007).

“Tarih Öğretiminde Bir Kaynak Olarak Müze” Stockholm’de 1997 yılının ilkbaharında yapılan 5 günlük kurs olarak gerçekleşen ve 17 ülkeden – aralarında Türkiye yoktur- 27 tarih öğretmeninin katıldığı uygulamalı bir müze eğitimi programına ilişkin gözlem ve değerlendirmeleri içermektedir. “Tarih Öğretiminde Bir Kaynak Olarak Müze” adlı müze eğitimi sonunda katılanların çoğu müzelerin zihni nasıl işlettiğini, zihinsel kavrayış yanında empatik bağlar kurmayı, merak etmeyi, eleştirel bakmayı, pratik beceriler kazanmayı da sağlayabildiği konusunda hemfikirdir. Basit bir çömlek ve aletlerden, muhteşem bir mücevher ve narin bir dokümana kadar geçmişe ait nesnelerin kullanılmasıyla müzeler değişik kültür ve çağlardan insanlarla arasında bir bağlantı yaratılabilir. Müzeler, kapsamları çoğaltmada ve tarihsel olayları aydınlatmada çok değişik ifade biçimlerini kullanır. Sınıfta başarmanın çok zor olduğu nitelikleri müzenin verebileceği oldukça açıktır. Gerçekleştirilen bu müze eğitimi yalnızca Tarih eğitimiyle ilgili olsa da raporun sonucunda müzelerin eğitimde kullanılmasıyla ilgili çıktıların diğer öğretim alanları ile de ilgili olduğu belirtilmiştir. Başka bir deyişle, müze eğitiminin okuldaki öğretimi zenginleştirici bir potansiyele sahip olduğu ortaya konmaktadır (Seidel ve Hudson, 1999, s.7-35) .

2.5.2. Müzede Eğitim Uygulama Süreci

Etkili ve verimli bir müze ziyareti uygulama sürecini üç aşamada ele almak mümkündür (Buyurgan ve Buyurgan, 2007; Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011; Hooper-Greenhill, 1999; Seidel ve Hudson, 1999; Yılmaz, Yıldırım, Filiz ve İbrahimoglu, 2018):

1. Müze ziyareti öncesi hazırlık (bilgilenme)

2. Müzedeki süreç (deneyimleme/ katılım)
3. Müze ziyaretinden sonra yaptırılacak çalışmalar (değerlendirme) olmak üzere 3 başlık altında toplanmıştır.

1. Müze ziyareti öncesi hazırlık (bilgilenme): Bu çalışmalar kişileri ve koşulları hazırlama işlemleridir. Çalışmayı yaptıracak eğitimci çalışacağı grubu belirler. Gerekli izinleri, tarihi alıp çalışacak grubun niteliğine göre ziyaret planını hazırlar. Yapılacak çalışma hakkında grubu bilgilendirir ve kullanılacak malzemeleri sağlar. Müzedeki ilgili kişileri müzeye gidilecek gün, saat ve grubun özellikleri ile ilgili olarak bilgilendirir (Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011). Öğretmenler önce amaca uygun gideceği müzeyi belirlemeli, gerekli izinleri (okul idaresi ve veliler) almalıdır. Sonra gideceği müze ile bağlantı kurmak varsa müzenin eğitim sorumlularından yardım almalıdır. Yine öğretmen müze ziyareti öncesi gezi giderlerini belirlemeli, gidilecek araç ile ilgili girişimlerde bulunmalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s.86).

Küçük yaş gruplarıyla bir gezi düzenliyorsa çocuklara boyunlarına asabilecekleri, kimlik kartları hazırlamalıdır. Yol için bir ilk yardım çantası ve sulukları hazır bulundurulmalıdır. Eğer okuldan uzakta bir müze gezisi planlanıyorsa bir de atıştırmalıklardan oluşan bir beslenme çantası (sandviç ya da poğaç, meyve suyu vb.) bulundurulabilir. Çocuklara gidilecek müze ile ilgili ön bilgi vermeli, neler görecekleri hakkında konuşulmalıdır ve müzede uyulması gereken kurallar hatırlatılmalıdır. Çocuklara sorular sorulurken cevapları onların vermeleri sağlanmalı bu şekilde onları düşünmeye sevk ederek tahminlerde bulunmaları sağlanmalıdır. Öğretmenler eğer müzelerde bir etkinlik planlıyorsa bu etkinliğin materyallerini ve planını yanında bulundurmalıdır.

Müze gezisi sırasında öğretmen kuralları çocuklara hatırlatmalıdır. Bu kurallardan bazıları şöyledir (Buyurganve Buyurgan, 2007, s.86):

- a) Müzede size gerekli olacak malzemeleri yanınıza almayı unutmayınız.
- b) Müzede sergilenen eserlere ve kasalarına (kaidelerine) dokunmayınız, üzerlerine yazı yazmayınız (bu uyarı özellikle açık hava müzelerine ve öğren yerlerine giderken yapılmalıdır).
- c) Gürültü yapmayınız.
- d) Anlatılanları dikkatle dinleyiniz, merak ettiklerinizi öğretmeninize ve varsa müze eğitim uzmanına sorunuz.
- e) Müzede yapılan uyarıları dikkate alınız.

- f) Müze rehberlerinize istediğiniz ya da gerekli bulduğunuz bilgileri yazınız, çizimleri yapınız.
- g) Merak ettiklerinizi öğretmeninize veya müze görevlilerine sorunuz.
- h) Müzede bir şey yemeyiniz ya da içmeyiniz.
- i) Yerlere çöp atmayınız.
- j) Müzede fotoğraf çekmeyiniz / çekebilirsiniz.
- k) Müzede flaş çekim yapmayınız / yapabilirsiniz. (bu uyarılar gidilecek müzeye göre değişiklik gösterebilir).
- l) Gruptan ayrılır ya da kaybolduğunuzu düşünürseniz görevlilerden yardım isteyerek danışmaya gidiniz. Orada öğretmeninizin gelerek sizi almasını bekleyiniz.
- m) Müzede size sunulan dünyayı tanımaya çalışınız. Haydi, bakalım heyecanlı bir güne başlamak hazır mısınız? (Küçük yaş gruplarında bu tarz cümleler çok etkili olabilir. Burada müzeye götüreceğiniz öğrencilerin hepsinin merak ve heyecanla “hazırız” cevabını duyabiliriz).

Müze gezisi öncesinde ve sırasında öğretmenin kuralları çocuklara hatırlatması, çocukların müze kuralları bilmesini sağlayacak ve bu kurallara uymasına yönelik olarak da bir farkındalık geliştirecektir.

2. Müzedeki süreç (deneyimleme/katılım): Öğretmenler müzede öğrencilerinin birtakım ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hareket etmelidir. Yaşlarına göre müzede geçirebilecekleri zamanı dikkate almalı, doğal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekânları, danışmayı, görevlilerin bulundukları yerleri tanıtmalıdır. Müze ziyaretleri boyunca öğrencileriyle birlikte olmalı, onlara bilgi ve güven vermelidir. Onlarla bireysel olarak bilgi alışverişinde bulunmalı, onları soru ve cevaplarla düşünce üretmeye yönlendirmeli, her an yanlarında olduğunu hissettirmelidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.95).

Müzedeki çalışmalar, önceden planlanmış, fakat şartlara göre değişik alternatiflere açık, farklı algı ve duyulara hitap eden eğitici, eğlendirici, yaratıcı ve açık düşünebilmeye uygun uygulamalardır. Müzedeki çalışmalarda tüm müzenin görülmesi şart değildir. Çoğunlukla bir nesneye, döneme, düşünceye odaklanan müze eğitimi yeni edinilecek kazanımları destekleyen yaratıcı drama ve atölye çalışmalarını içerir (Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011).

Amaç, sadece bakarak geçmek değil, “görmek”, sadece görmek değil, “anlamak” ve “hissetmek”tir. Bu bilinçle yetişecek çocuklar daha yaratıcı, kendini tanıyan, kendine güvenen ve üretken insanlar olacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.95).

3. Müze ziyaretinden sonra yaptırılacak çalışmalar (değerlendirme): Müzede yapılan çalışmaların sonuçları, müzede veya okulda değerlendirilir. Atölye çalışmalarında ortaya konmuş olan faaliyetlerin ürünleri (resim, kumaş, mask, heykel vb.) sergi hâlinde sunulabilir. Yapılan çalışmaların düşünsel sonuçları kompozisyon, tartışma, mektup, gazete haberi vb. uygulamalar ile ortaya konulur (Çakır İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011).

Müze ya da galeri ziyareti güdüleyicidir, uyarıcıdır, fiziksel deneyim ve kalıcı öğrenme sağlar ve çalışma programının oldukça basında ya da tam sonunda başarıya ulaşır. Sınıfa döndüğünde bu deneyim anımsanmalı, tartışılmalı, değerlendirilmeli ve yanıtlanmalıdır, aksi takdirde kazanılanın çoğu kaybedilecektir. Müze ziyareti çoğu zaman, bir çalışma programının yalnızca bir ögesi ise de, öğrenme sürecinin diğer yönlerini eklemleneyen menteşedir ve bu da çalışmanın akışı için önemlidir (Woodward, 1989, Akt. Hooper-Greenhill, 1999, s.140).

Müzede öğrenmenin temel ilkeleri (Onur, 2013, s.47, Hooper- Greenhill, 1999'dan geliştirilmiştir.):

- a. Müze eğitimi sürekli, yaşam boyu eğitimidir.
- b. Her müzenin sunduğu eğitim kendine özgüdür.
- c. Müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmak esastır.
- d. Koleksiyonları incelemek, eğitim için uygun nesneleri seçmek, bağlantılarını kurmak ön koşuldur.
- e. Koleksiyonlar ile hedef kitle arasında ilişki kurmak gerekir.
- f. Ziyaretçinin çevreyle ve nesnelerle etkin bir etkileşim içinde olması sağlanmalıdır.
- g. Olguları/bilgileri iletmekten çok duyulara, düşüncüne yaratıcılığa yönelmek önemlidir.
- h. Müzede öğrenme “nesnelerden öğrenme”dir, duyuları temel alır, yaşantıya dayanır.
- i. Müze eğitimi zorunlu değil gönüllüdür.
- j. Müzedeki öğrenmenin hoşla gitmesi, haz vermesi beklenir.
- k. Müzedeki öğrenme somuttan soyuta giden düşünmeyi geliştirir.

Müzede eğitimin temel ilkeleri incelendiğinde bu ilkeler arasında somuttan soyuta, öğrenene göre (çocuğa görelik) olmasına, yaparak yaşayarak öğrenmeye yönelik genel

öğretim ilkelerinin yanısıra yaşamboyu olması, zorunlu değil gönüllü olması, her müzenin sunduğu eğitimin müzeye özgü olduğu gibi ilkeler de bulunmaktadır.

2.6. Müzelerin Eğitimde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar

2.6.1. Müzelerin Okulöncesinde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar

Kızıltaş ve Sak (2018) tarafından yapılan “Anne-Babaların Perspektifinden Alan Gezisi Etkinlikleri” başlıklı çalışmanın amacı çocukları alan gezisi etkinliklerine katılan anne-babaların alan gezisi etkinliklerine ilişkin deneyim ve görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır, bir dönem boyunca haftada bir alan gezisi etkinliklerine katılan 13 anne ve 10 baba olmak üzere toplamda 23 ebeveyne yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre anne-babalara göre, alan gezisi yapılma sıklığının haftada bir veya daha fazla olması gerektiği, alan gezilerinin çocuklar, öğretmenler ve aileler açısından yararlarının olduğu, alan gezisi etkinliklerinin çocukların sosyal ve duygusal, bilişsel, dil ve motor gelişimleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Aktın (2017) tarafından yapılan “Okul Öncesi Dönemde Müze Eğitimi ile Çocukların Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi” başlıklı çalışmanın amacı planlı müze gezisi gerçekleştirilerek okulöncesi çocukların tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek ve çocukların tarihsel düşünme süreçlerini sorgulamaktır. Araştırma eylem araştırmasıdır ve 5-6 yaş grubu okulöncesine devam eden 10 çocuğun müze içi etkinlik kayıtları, diyalogları ve müze gezisi sonrası çocuklarla yapılan görüşme kayıtları kullanılmıştır. Araştırma bulgularında çocukların müzede geçmiş zamana ait sosyo-kültürel unsurları tanımlarken ve araç gereçlerin işlevlerini açıklarken kendi ön bilgilerini kullandıkları, kendi yaşam deneyimleri içerisinde kültüre ait kanıtlar sundukları ve aile büyüklerini referans alarak yer yer anakronik bir düşünüşle çıkarımda bulundukları görülmüştür. Ayrıca çocukların zaman içinde değişim, süreklilik gibi kavramları algıladıkları gözlenmiştir.

Usbaş (2010) tarafından yapılan çalışmanın amacı Okul Öncesi Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programı’nın okul öncesi 6 yaş grubu çocukları üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır ve hem nitel hem nicel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada, İstanbul ili Acıbadem ilçesinden seçilen bir okuldaki okul öncesi öğrencilerinden deney ve kontrol grubu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, programlı bir müze ziyareti gerçekleştirmek için Okul Öncesi

Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programı'nda yer alan gezi öncesi, gezi ve gezi sonrası etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin sosyal-duygusal ve bilişsel gelişimi, öğrenilenlerin kalıcılığı ve müze yaşantılarının günlük yaşamlarına yansımaları açısından, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

2.6.2. Müzelerin İlköğretimde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar

Yeter ve Kurtdere Fidan (2018), tarafından yapılan araştırmanın amacı ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin müze kavramına yönelik algılarını belirlemektir. Çalışma 2016- 2017 eğitim öğretim yılında amaçlı örnekleme ile belirlenen 393 4. Sınıf öğrencisiyle yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre en çok tekrar eden metaforlar tarih, tarihi eser, tarihi yer olmuştur. Metaforların gerekçelerine göre kategorize edildiğinde en fazla metafor koruma saklama boyutla müzeler kategorisinde olmuştur. Müzelerin diğer işlevlerine yönelik daha az metafor olması öğrencilerin yoğun olarak aynı tür müzelere gitmesinden kaynaklandığı sonucuna varılmış ve sanat, bilim vb. müze türlerine ziyaret gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

Üztemur, Dinç ve Acun (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretimi bağlamında müzeler ve tarihi mekânlardan etkili yararlanmaya yönelik öğretim etkinlikleri tasarlayarak bu etkinlikleri uygulamak ve bu etkinliklerin öğrencilerin sosyal bilgilere özgü becerilerinin (değişim ve sürekliliği algılama, tarihsel empati, gözlem, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, sosyal katılım) geliştirilmesinde ne derece faydalı olduğunu belirlemektir. Nitel araştırma yöntemi temelinde eylem araştırması kapsamında Manisa ili Yunusemre ilçesinde yer alan resmi bir ortaokuldaki 7. sınıf 36 öğrenciye Manisa'nın müzeleri ve tarihi mekânları içinden seçilen 9 ayrı mekanda müze öncesi, müzede ve müze sonrası için 34 ayrı etkinlik uygulanmıştır. Yapılan gözlem, görüşme ve doküman analizlerine göre öğrencilerin etkinlikler sonunda sosyal bilgiler dergisine yönelik becerilerinin geliştiği görülmüştür.

Yanmaz (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı; doğa tarihi müzesinde öğrencilerin müze rehberi hazırlaması yoluyla öğretim ve müze çalışma yapıları yoluyla öğretimin, öğrencilerin fosil ve biyoçeşitlilik konularındaki fen başarıları ve fen öğrenimine yönelik motivasyonları üzerine etkilerini incelemek, kıyaslamak ve bu etkilerin kalıcılığını değerlendirmektir. Çalışma yarı deneysel yöntemlerden, eşitlenmemiş kontrol gruplu model olarak yürütülmüştür. Çalışma 2015-2016 eğitim-öğretim yılının güz döneminde

Muğla ili Menteşe ilçe merkezindeki bir ortaokulda 5. sınıf düzeyinde öğrenim gören 27'si deney, 27'si kontrol grubunda olmak üzere toplam 54 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın verileri Akademik Başarı Testi ve Fen Öğrenimine Yönelik Motivasyon Ölçeği ile toplanmıştır. Fosil ve biyoçeşitlilik konularının öğretiminde hem müze rehberi hazırlama yoluyla öğretimin hem de çalışma yaprakları yoluyla öğretimin olumlu ve kalıcı etkileri olduğu tespit edilmiştir. Her iki öğretimin de öğrencilerin fen öğrenimine yönelik motivasyonları üzerinde olumlu etkileri olmadığı belirlenmiştir. Doğa tarihi müzelerinden fen öğrenmede müze rehberi hazırlama ve çalışma yaprakları yoluyla öğretimin kullanılması önerilmiştir.

Bulut ve Atilla (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı 8. sınıf öğrencilerine verilen müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar eğitimine olan etkilerinin incelenmesidir. Araştırma ön test son test kontrol gruplu deneysel çalışmada İstanbul ilinde yer alan bir ortaokulda 8. sınıflar düzeyindeki öğrencilerden 30 deney ve 30 kontrol grubu öğrencisi yansız olarak seçilmiştir. Her iki gruba da 6 haftalık bir müze eğitimi aynı öğretmen tarafından uygulanmıştır. Kontrol grubuna eğitim, sınıf içi etkinlikler ve geleneksel yöntemlere göre verilmiştir. Deney grubuna da aynı konular işlenmiş olup, müze ziyareti etkinliği düzenlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre deney grubuna verilen müze eğitimi yaklaşımı, geleneksel öğrenme yöntemlerine göre daha olumlu bir artış sağlayarak öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Görsel sanatlar müze eğitimi konusunun öğrencinin sanatsal değerlendirme yapabilmesine olumlu yönde etki ettiği, var olan bilgileri pekiştirerek somut ve kalıcı öğrenme gerçekleştirdiği, yaratıcı düşünme yetisini kazandırdığı görülmüştür.

Yaşar (2014) tarafından yapılan araştırmanın amacı öğrencilerin bilim müzesi ziyareti öncesi ve sonrasında bilgi seviyeleri, bilim müzesi istasyonları ile etkileşimleri ortaya çıkarılarak, istasyonların tasarım amacını hangi seviyede yerine getirdiği ve istasyonların iyileştirilmesi için gereken uygulamaların belirlenmesidir. Araştırma özel bir çocuk bilim müzesinde yürütülmüş, araştırmaya 9 öğrenci 6. sınıf ve 3 öğrenci 7. sınıf, toplam 12 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Müze ziyareti öncesinde ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak bilgi hiyerarşisi yoluyla bilgi seviyeleri ölçülmüş ve araştırma sonucunda, müze ziyareti öncesinde bilgi seviyesi az olan veya bilgi birikimi olmayan öğrencilerin ziyaret sonrasında bu bilgi birikimlerinin arttığı belirlenmiştir.

Hakverdi Can (2013) tarafından yapılan araştırmanın amacı ilköğretim öğrencilerinin bilim merkezine yaptıkları gezi sonrası, bilim merkezi hakkındaki görüşlerini incelemektir.

Çalışmaya toplam 108 ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencisi katılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda; öğrencilere en beğendikleri deney setinin hangisi olduğu ve beğenme sebepleri, en beğenmedikleri deney setinin hangisi olduğu ve sebepleri, yapılan geziden öğrendikleri iki yeni bilgi, gezi esnasında eşlik eden olup olmadığı ve kişisel tercihlerini içeren sorular sorulmuştur. Bilim merkezine yapılan gezi sonrasında, öğrencilerin bilim merkezinde bulunan deney setlerinden eğlenceli buldukları deney setlerini daha çok beğendikleri ve anlayamadıkları deney setlerini ise beğenmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun genel sayılabilecek kazanımları elde ettikleri ve sınırlı sayıda öğrencinin somut yeni bilgi öğrendikleri sonucuna varılmıştır.

Filiz (2010) tarafından yapılan araştırmanın amacı öğrencilerin müze eğitimi ile yapılan sosyal bilgiler eğitiminin öğrenciler için ifade ettiği anlamın ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaçla İstanbul ilinde 2007- 2008 eğitim öğretim yılında 6. sınıf 10 öğrenci ile gerçekleştirilen fenomenoloji desenli araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin müzede sosyal bilgiler dersinde bilişsel becerilerini aktif olarak kullandıkları derse karşı motive oldukları ve etkinliklerde derse göre daha aktif rol aldıkları ortaya çıkmıştır.

Özeskici (2009) tarafından yapılan araştırmanın amacı müze eğitiminin bazı sanatsal etkinliklerle zenginleştirilip zenginleştirilemeyeceğini saptamak ve bu etkinliklerin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri üzerinde etkisinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Eğer etki varsa bunun derecesini saptamaktır. Araştırmaya Çorum ilindeki bir ilköğretim okulundan 6.sınıf 95 öğrenciye müze ziyaretinden önce ön test uygulanmıştır. Ön testten sonra öğrencilere gezi ve Çorum Müzesi hakkında bilgi sahibi olmaları için müze broşürü dağıtılmıştır. Müze ziyareti ile öğrencilere rehber eşliğinde müze tanıtılmış, drama uygulaması gerçekleştirilmiştir ve müze etkinliği uygulanmıştır. Öğrencilere, ön testte uygulanan aynı test, son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin ön test ve son test puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı ve müze etkinliklerinin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri üzerinde etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Bozdoğan (2007) tarafından yapılan çalışma 2 bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın I. bölümünde bilim ve teknoloji müzelerine yapılan gezilerin sıklığı, gezilerde karşılaşılan sorunların betimlenmesi; bu sorunlara çözüm yolları getirilmesi ve fen öğretiminde kullanımının arttırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla Ankara il merkezi ve ilçelerinden

seçilen 17 ilköğretim okulundaki 31 idarecinin, 50 fen öğretmeninin, 349 ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencisi ve 93 öğrenci velisinin görüşleri anket formu ile alınmıştır. Araştırma sonunda bilim ve teknoloji müzelerine yapılan ziyaretlerin büyük oranda okullar aracılığıyla yapıldığı; ailelerin çocukları ile müzelere gitme oranının ise oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Müzelere gidilememesinin nedenleri, okulların ve öğrencilerin maddi imkânsızlıklar içerisinde olması, ulaşım vasıtası sağlanamaması, bürokratik işlemlerin fazla olması, müfredat konularının ağır olması nedeniyle bu tür etkinliklere gerekli zamanın ayrılamaması, aile bireylerinin yoğun çalışma temposu, eğitimsizlik ve ilgisizlik olarak belirtilmiştir. Araştırmanın II. bölümünde bilim ve teknoloji müzelerine yapılan gezilerin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin fen konularına karşı ilgi ve akademik başarılarına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla Ankara ilinden 2 ilköğretim okulundan seçilen 77 öğrenciyle tek grup ön test-son test deneysel desen modeline göre Enerji Parkı'ndaki ve Feza Gürsey Bilim Merkezi'ndeki sergiler ve deney düzenekleri çerçevesinde ayrı ayrı hazırlanan ilgi ölçeği ve akademik başarı testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Feza Gürsey Bilim Merkezi'nde ve Enerji Parkı'nda bulunan araç gereçlerin ve burada yapılan etkinliklerin, öğrencilerin fen konularına karşı ilgilerini ve akademik başarılarını anlamlı bir şekilde geliştirmede ve devamının sağlanmasında önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Bozdoğan ve Yalçın (2006) tarafından yapılan çalışmanın amacı bilim merkezlerindeki sergilerin ve yapılan etkinliklerin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin fenne karşı ilgilerine ve akademik başarılarına etkilerinin ortaya konmasıdır. Ankara'da bulunan Enerji Parkı'nda gerçekleştirilen araştırmaya 6. sınıf 27 öğrenci ve 7. sınıf 19 öğrenci katılmıştır. Verilerin elde edilmesinde Enerji Parkı'ndan seçilen sergiler ve deney düzenekleri çerçevesinde hazırlanan 'İlgi ölçeği' ve 'Akademik başarı testi'nden yararlanılmıştır. Enerji Parkı'nda gerçekleştirilen deneysel çalışma çerçevesinde 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden oluşan deney grubu öğrencilerinin fenne karşı ilgilerinde ve akademik başarılarında bir artış olduğu tespit edilmiştir. Böylece Enerji Parkı'nda bulunan araç gereçlerin ve burada yapılan etkinliklerin, öğrencilerin fenne karşı ilgilerinin ve akademik başarılarının artmasında ve devamının sağlanmasında önemli bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Gürkan (2004) tarafından yapılan araştırmanın amacı, İlköğretim II. kademe öğrencilerinin müzelerle ilgili genel bilgilerini, müzelere bakış açılarını belirlemek ve müze eğitiminin sanat eğitime etkilerini saptamaktır. Araştırma Bursa ili merkez üç ilçeden (Osmangazi,

Nilüfer, Yıldırım) ikiye okul olmak üzere toplam 6 okulun 8. sınıflarından birer şube olmak üzere toplam 178 öğrenciye anket uygulamasıyla yapılmıştır. Bunun yanı sıra müze eğitiminin sanat eğitimine katkılarını belirlemek amacıyla da Yıldırım Ticaret Borsası İlköğretim Okulu 7. sınıf 20 öğrenci ile 3 hafta süren bir ders uygulaması yapılmıştır. 20 kişiden oluşan sınıf, sistematik örneklem yoluyla çift ve tek numaralı öğrenciler olmak üzere iki ayrı gruba bölünmüştür. İlköğretim Resim-iş Eğitimi dersi müfredat programından seçilen "Artık Malzemelerle Yüzey Düzenlemesi" konusu; bir grupla müze gezisi yoluyla, diğer grupla da sınıf ortamında ve teorik anlatım yöntemiyle işlenmiştir ve iki grup arasında fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin %94'ünün daha önce müzeye gittiği gitmeyen öğrencilerin gitmek istediği, müzeye giden öğrencilerin de müzeye okul gezisi kapsamında gittiği belirlenmiştir. Öğrencilerin müze tanımını ve müzelerin işlevlerini bildikleri görülmüştür. Müze eğitimine katılan öğrencilerin çalışmaları incelendiğinde, farklı malzemelerle yaratıcı arayışlara gidilmesi, canlı ve parlak renklerin ve malzemelerin kullanılması, çalışmaların bitmiş şekliyle teslim edilmesi ve çalışma sırasında öğrencilerde oldukça istekli ve hevesli tavırların görülmesi dikkati çeken unsurlardır. Buna karşın, müze eğitime katılmayan öğrencilerin ders uygulaması boyunca isteksiz olduğu gözlemlenmiş ve büyük çoğunluğunun çalışmalarını bitmemiş halde teslim etmeleri dikkat çekmiştir. Çalışmaların büyük bir kısmında cansız ve mat renkler hâkimdir. Uygulama için getirilmesi istenilen malzemelerin çoğu getirilmemiştir. Müze eğitime katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere oranla eserden çok daha fazla etkilendiği, müze ortamında eserle karşı karşıya bulunmanın, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal yapılarında önemli farklılıklar yarattığı gözlemlenmiştir.

2.6.3. Müzelerin Ortaöğretimde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar

Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu (2011) tarafından yapılan araştırmanın amacı okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin, "Enerji" konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeylerine etkisinin belirlenmesidir. Çalışma, Ankara'da bulunan bir Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan 58 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada, "Enerji" konusu fizik dersinde ele alındıktan sonra, konu ile ilgili hazırlanan 12 açık uçlu soru, Ankara'da bulunan Enerji Parkı'na yapılan gezi öncesinde ve sonrasında öğrencilere yöneltilmiştir. Enerji Parkı'nda yapılan uygulama öncesinde öğrencilere, enerji elde edilmesi ile ilgili bir animasyon izletilmiş ve konu hakkında tartışmaları sağlanmıştır.

Uygulama sırasında, öğrencilere, iki rehber, bir öğretmen ve bir araştırmacı eşlik etmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda; yapılan okul dışı bilimsel etkinliklerin, öğrencilerin “enerji” konusunu anlama ve konuyu günlük hayatla ilişkilendirme düzeylerini arttırdığını göstermektedir.

2.6.4. Müzelerin Yetişkin Eğitiminde Kullanımını Konu Alan Araştırmalar

Yenigün Kapan (2011) bu araştırmada; müze objelerinden yola çıkılarak yetişkinlere yönelik bir eğitim programı hazırlanmış, bu eğitim programının, yetişkinlerin bilişsel, duyuşsal ve müzelere yönelik tutumlarında yol açtığı değişikliklerin eğitim programı çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan eğitim programı yetişkin 12 kadına gönüllülük esasına göre uygulanmış ve araştırma deneysel araştırma modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda yetişkinlere yönelik hazırlanan eğitim çalışmasının araştırma amacına da uygun olarak yetişkinlerin bilişsel ve duyuşsal alanlarını olumlu etkilediğini, müzeye karşı olumlu tutumlar geliştirmeye yardımcı olduğunu ve müze objelerinden yola çıkılarak planlanan etkinliklere yetişkinlerin istekli bir şekilde katıldıklarını göstermektedir.

Çıldır (2007) tarafından yapılan araştırmanın amacı müzelerin yaygın eğitimle ilgili boyutunu araştırarak Feza Gürsey Bilim Merkezinde öğretmenlerle gerçekleştirilen yetişkin eğitimi uygulanmasına ilişkin genel anlamda olumlu ve olumsuz öğretmen algıları ve kuramın müzede fen öğrenme-öğretme durumlarının düzenlenmesinde sağladığı yararlar ve oluşturduğu güçlüklerle ilişkin öğretmen görüşlerindeki değişimi izlemektir. Araştırma Feza Gürsey Bilim Merkezine gelen Ankara’da MEB’e bağlı okullarda çalışan, ilköğretim öğretmenlerinden uygulamaya gönüllü olan 10 öğretmene anket formu uygulanarak genel tarama yöntemi ve nitel araştırma teknikleri birlikte kullanılmış ve veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Ankete katılan öğretmenler müzeleri eğitim amaçlı kullanmanın öğrenmeyi kalıcı kıldığı, somutlaştırdığı ve eğlenceli hale getirdiğini ifade etmiştir. Araştırmada Feza Gürsey Bilim Merkezinin yetişkin eğitimi uygulaması için uygun bir kurum olduğu ve öğretmenlerin yapılan etkinlikten olumlu etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ankete katılan öğretmenlerin %90’ı gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin fen öğretimine kaynak teşkil eden fen ve teknoloji bilgilerini güncellediğini yönünde görüş bildirmiştir. Sonuç olarak Feza Gürsey Bilim Merkezinin yetişkin eğitimi uygulaması için uygun bir kurum olduğu, öğretmenlerin etkinlikten olumlu yönde etkilendikleri görülmüştür.

2.7. Müzelerin Eğitimde Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşlerini Konu Alan Araştırmalar

Kara, Sak, Balçın ve Mertoğlu (2020)) tarafından yapılan araştırmanın amacı fen bilimleri öğretmenlerinin müze eğitimi hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesidir. Çalışma grubunu Türkiye'nin farklı bölgelerinde görev yapan 38 kadın, 9 erkek olmak üzere toplam 47 fen bilimleri öğretmeni ile yapılan araştırma tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın sonucunda fen bilimleri öğretmenlerinin müze denildiğinde genellikle zihinlerinde tarihi eser kavramının oluştuğu ve öğretmenlerin daha çok öğrencilerini tarih müzelerine götürdükleri, müzelerin fen eğitimi açısından kalıcı öğrenmeyi, yaşantı yoluyla öğrenmeyi, fen ve günlük yaşam ilişkisini gözlemlemeyi, eğlenerek öğrenmeyi, yaratıcılıklarının ortaya çıkarılmasını, üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesini, konuya olan ilgi ve merakın arttırmasını sağlamak ve öğrencinin aktif olmasını ve gözlem yapma fırsatını sunmasını sağlamak gibi katkıları olduğunu düşünmektedir. Bunula birlikte araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu eğitsel açıdan müzeleri ve müzelerdeki rehberlik hizmetini yeterli görmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Binekci ve Öner (2019) tarafından yapılan araştırmanın amacı ortaokul branş öğretmenlerinin müze, tarihi mekân ve müze eğitimine ilişkin hakkındaki görüşlerinin tespit edilmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ortaokul düzeyindeki tüm branşlardan (beden eğitimi ve spor, teknoloji ve tasarım, bilişim teknolojileri ve yazılım, din kültürü ve ahlak bilgisi, fen bilimleri, görsel sanatlar, matematik, müzik, sosyal bilgiler, Türkçe, yabancı dil,) 2'ser olmak üzere toplamda 22 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda katılımcıların müzeleri tarihi eserlerin sergilendiği yer olarak, tarihi mekânı ise geçmişe ait yapı ve eserler olarak gördükleri; katılımcılardan yalnızca 6'sının ders kapsamında müzelerden yararlandığını ifade ederken öte yandan 17'sinin dersleri kapsamında müzelerden yararlanılabileceğini düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların müzelerden yararlanılabilecek başlıca derslerin Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gürbüz (2017) tarafından yapılan araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Konya merkez ilçelerindeki (Karatay, Meram, Selçuklu) ilkokullarda görev yapan 266 sınıf öğretmeni ile yapılan çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve veriler

üçlü likert türü ölçek ile toplanmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin “Müzelerin Eğitime Etkisi”, “Müzelerin Kişisel Gelişime Etkisi” alt boyutları ve “Müzeler ve Müzelerde Eğitim” ölçeğinin tamamına ilişkin görüşlerinin “kısmen” katılım düzeyinde olduğu, “Müzelerde Eğitim Alanında Oluşan Beklentiler” alt boyutuna ilişkin görüşlerinin ise “evet” katılım düzeyinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine, yaşlarına, mezun oldukları okul türüne, okuttukları sınıf düzeyine ve medeni duruma göre; “Müzelerin Eğitime Etkisi”, “Müzelerde Eğitim Alanında Oluşan Beklentiler”, “Müzelerin Kişisel Gelişime Etkisi” alt boyutları puanları ve “Müzeler ve Müzelerde Eğitim” ölçeğinin toplam puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdemlerine göre “Müzelerin Eğitime Etkisi” puanları arasında fark bulunarak bu farkın mesleki kıdemi düşük olan sınıf öğretmenlerinin lehine olduğu görülmektedir. “Müzelerde Eğitim Alanında Oluşan Beklentiler”, “Müzelerin Kişisel Gelişime Etkisi” alt boyut puanları ve “Müzeler ve Müzelerde Eğitim” ölçeğinin toplam puanları açısından ise sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılıkların olmadığı görülmektedir.

Kuşçuoğlu (2017) çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin müzelerin değer aktarmadaki rolüne ilişkin görüşlerini belirleyerek incelenmesidir. 2015– 2016 eğitim öğretim yılında Aydın ili Efeler ilçesinde görev yapan 20 sınıf öğretmeni ile yürütülen çalışma nitel araştırmada yöntemlerinden olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırma verilerin elde edilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubuna alınan öğretmenlerde aranan ölçüt olarak; daha önceden öğrencileriyle birlikte müze gezileri yapmaları olarak belirlenmiştir. Elde edilen verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucunda müzelerin çeşitli değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynadığına; müzelerin değer aktarmasında müzenin türünün, müzelerde yapılan etkinliklerin, öğretmen, öğrenci ve aile faktörlerinin etkili olduğuna yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenleri müzelerde değer aktarmak amacıyla süreci planladıklarına; müzelerde değer aktarımı sürecinde öğrenci, maddi durumlar ve müzelerin imkânlarından kaynaklı güçlükler yaşadıklarına ilişkin görüşler ortaya çıkmıştır.

Ekmekçi (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla Trabzon ilinde görev yapan 52

tarih öğretmenine anket uygulanmış, 10 tarih öğretmeniyle de mülakat yapılmıştır. Araştırma sonunda tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleriyle ilgili olumlu tutum içinde oldukları ancak müze ziyaretleri ve müze ziyareti planlama hakkında bilgilerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler müze ziyareti gerçekleştirirken de öğrencilerin kalabalık olması, hazırbulunuşluk, ulaşım sağlama, izin işlemleri, ekonomik nedenler gibi zorluklarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yücel Kurnaz (2015) yapılan araştırmanın amacı okulöncesi ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde uygulatılan etkinliklere ilişkin görüşlerini ve müzelere gitme sıklığını belirlemek, öğretmenlerin görüşlerini ve müzelere gitme sıklığını cinsiyet, okul türü ve branş değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma tarama modelinde olup, 224'ü devlet ve 96'sı özel kurum öğretmeni olmak üzere 320 öğretmene anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre, devlet okullarının özel okullara göre ve sınıf öğretmenlerinin de okulöncesi öğretmenlerine göre müze etkinlikleri konusunda daha fazla maddeye katıldıkları gözlenmiştir. Müze gezilerini, ders programına katılması gerekliliğini ve müzelerde uygulatılan eğitim faaliyetlerini öğretmenlerin çoğu desteklemesine karşın müzelerde yapılacak ekstra çalışmalarda görev alma konusunda isteksiz oldukları gözlenmiştir.

Akman, Özen Altınkaynak, Can Gül ve Ertürk Kara (2015) tarafından yapılan araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaçla 41 okul öncesi öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmelerle bir durum çalışması gerçekleştirilmiştir. Müze eğitiminin gerekliliğine, müzedeki uygulamalara ve karşılaşılan sorunlara ilişkin veriler toplanmıştır. Veriler, betimsel analiz tekniği ile daha önce belirlenen temalar çerçevesinde düzenlenip yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerin müze eğitiminin gerekliliğine inanmalarına rağmen müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması potansiyelinden yeteri kadar faydalanamadıkları belirlenmiştir.

Kısa (2012) tarafından yapılan araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini, öğretmenlerin müze gezisi düzenlemekte yaşadığı sıkıntılar ve öğrencilerin müze gezilerine katılmama nedenlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Genel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın örneklemini Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında eğitim gören farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze gezilerine katılan 577 ilköğretim ikinci kademe 6. ,7. ve 8.sınıf öğrencisi, farklı sosyal ve ekonomik özelliklere sahip müze

gezilerine katılmayan 423 ilköğretim ikinci kademe 6., 7. ve 8.sınıf öğrencisi ile Afyonkarahisar merkez ilköğretim okullarında görev yapan 65 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Yılda üç kez ve daha fazla müzeye giden öğrencilerin çoğunun okul gezileriyle ya da öğretmenleriyle müzeleri ziyaret ettikleri ve müze rehberiyle yapılan gezilerin daha verimli geçtiğine ulaşılmıştır. 11 yıl ve daha fazla kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha fazla önem verdikleri ve öğretmenlerin müze gezilerinde yaşadıkları en büyük problemin sınıfların kalabalık olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler müze gezilerinin öğrencilerde sosyal bilgiler dersine yönelik öğrenme sürecine katkısı olduğunu ve tarihsel düşünme becerisine katkı sağlamış olabileceğini belirtmiştir.

Mentiş Taş (2012) tarafından yapılan çalışmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimi hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Araştırma, Konya Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam eden 209 sınıf öğretmeni adayıyla anket çalışması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının %71,3'ü müze eğitimi ile ilgili olumlu görüş belirtmiştir. Müze eğitiminin özellikle tarih derslerinde kullanılmasının gerekliliği görüşünü belirten öğretmen adayları müze eğitiminin her derste etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir.

Arı (2010) tarafından yapılan araştırmanın amacı Görsel Sanatlar dersi öğrenme alanlarından olan Müze Bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin gerçekleştirilebilirliğine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alınmasıdır. Görsel Sanatlar dersi öğrenme alanlarından olan Müze Bilinci etkinliklerinde, sınıf içi ve sınıf dışında çeşitli sanatsal uygulamalı çalışmalarla sanata değer verme, ondan haz alma, kendi kültürünü ve farklı kültürleri tanıma ve saygı gösterme gibi kazanımlar yer almaktadır. Araştırma, 2008-2009 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 6 ilköğretim okulunda görev yapan 18 sınıf öğretmenin görüşüne dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel bir araştırmadır ve veriler yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlara göre; sınıf öğretmenlerinin Müze Bilinci öğrenme alanının çocuklara kazandırdığı tutum ve davranış değişiklikleri bakımından önemli ve gerekli gördükleri, ancak bu alana yönelik kendilerini bilgi ve uygulama anlamında yeterli bulmadıkları ve bu alanda bir eğitime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin Müze Bilinci öğrenme alanı etkinliklerini sınıf içinde gerçekleştirirken sorun yaşamadıkları, ancak zaman darlığı, kalabalık sınıf mevcudu, gidilecek yere ulaşım sürecinin zorluğu, müze personelinin çocuklara yaklaşım şekilleri,

müzelerin yeterli tanıtım yapmamaları, etkinlikler için uygun bir müzenin olmaması gibi nedenlerle sınıf dışı etkinlikleri tam anlamıyla gerçekleştiremedikleri ortaya çıkmıştır.

Demirci (2009) tarafından yapılan çalışmanın amacı ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin yeri ve önemi hakkındaki düşüncelerini belirlemektir. Araştırma 2007-2008 eğitim öğretim yılı 2. döneminde Konya ili merkez ilçelerinde ilköğretim birinci kademedeki görev yapan 212 sınıf öğretmenine anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerini gerekli gördükleri ancak uygulamada müze gezilerine çok yer vermedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun ise yasal işlemlerin çok uğraştırması, sorumluluğun çok fazla olması, öğrencileri kontrol etmenin güç olması, ulaşımında problem yaşanması, maddi problemlerle karşılaşılması gibi sebeplerden kaynaklandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Süzen (2005) tarafından yapılan araştırmanın amacı; ilköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve resim-iş öğretmenlerinin müze ve sanat galerilerini görsel sanatlar eğitimi amaçlı kullanıma ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın örneklemini, Ankara İli Merkez İlçelere bağlı İlköğretim Okullarından yansız atama (random) yöntemiyle örneklem alınan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin 48'i yönetici ve yönetici yardımcısı, 40'ı ise resim-iş öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Araştırmada genel tarama modelinde desenlenmiş ve 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; müze ve sanat galerilerinde sanat eğitimi uygulamalarının yapılmadığı, müze ziyaretlerinin kalabalık öğrenci grupları ile "bir piknik gezintisinden" öteye geçemediği, okul yöneticilerinin ve resim-iş öğretmenlerinin müzelerde sanat eğitimi uygulamalarında yetersiz ve tecrübesiz oldukları gözlemlenmiştir.

Güleç ve Alkış (2003) tarafından yapılan çalışmanın amacı; müze, eğitim ve iletişim ilişkisi dikkate alınarak ilköğretim birinci kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin alternatif bir eğitim ve iletişim ortamı olan müzeleri ders kapsamında kullanıp kullanmadıkları ve sınıf öğretmenlerinin müze gezileriyle ilgili görüşleri ve bu mekanlarda yapılan uygulamalar incelenmiştir. Araştırma Bursa ilinde 1 düşük sosyo-ekonomik düzeyde okul, 1 yüksek sosyo-ekonomik düzeyde okul ve 1 tane de özel okul olmak üzere 3 ilköğretim okulunda görev yapan 30 öğretmene 10 açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırma kapsamında; müze gezileri ve bu gezilerin etkililiği çeşitli ölçütler açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenler öğrencileriyle müzelere gittikleri ancak maddi olanaksızlıkların ve gidiş dönüş imkânlarının yetersizliğinin bu faaliyetlerin yapılmasını ve

sıklığını etkilediği belirlenmiştir. Öğretmenler, öğrencileriyle müzelere gitme nedenlerini açıklarken en çok ünite konularıyla ilgili olduğunda bu gezilerin gerçekleştirildiğini ve ilgili konuların görsel olarak desteklenerek daha kalıcı bir öğrenmenin sağlandığını belirtmişlerdir. Bir öğretim yılı içinde müzelere yapılan ziyaretlerin sıklığında okulun yer aldığı çevredeki kültür yapısının ve maddi olanakların etkili olduğu ve okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi yükseldikçe bir öğretim yılı içinde müzeye gitme sıklığının arttığı tespit edilmiştir.

Mercin (2002) tarafından yapılan çalışma Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durum ve müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılamamasının nedenleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma random yöntemiyle saptanan 8 ildeki Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki 53 yönetici ve öğretmene 5'li likert tipi ölçek uygulanarak tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin çoğu müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına katıldıkları belirlenmiştir ve yarıdan fazlasının müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanamadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin çoğunun, müzeleri kullanamama nedeni olarak en çok öğretim programlarının uygun olmamasını, ikinci olarak deneyimlerinin olmamasını ve üçüncü olarak da müzelerde kendilerine rehberlik yapacak kişilerin olmayışını belirttikleri saptanmıştır.

Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, ilköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitiminde müzelerin kullanımını konu alan araştırmalarda müzelerin eğitim amaçlı kullanımının öğrencilerin bilgi birikimini arttırdığı, kalıcı öğrenmeler sağladığı, bilişsel ve duyuşsal yönden geliştirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler, fen bilimleri, görsel sanatlar ve fizik derslerinde müzelerin eğitim amaçlı kullanımı sonucunda öğrencilerin var olan bilgilerini pekiştirdiği, derse karşı ilgilerinin arttığı, yaratıcı düşünme güçlerinin geliştiği, bilgilerini günlük hayatla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Müzelerin eğitimde kullanımını öğretmen görüşleri açısından ele alan araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanımının yararlı ve etkili olduğunun bilincinde olduğu görülmüştür. Müze ziyareti yapamayan veya yaptığında istediği verimin sağlanamadığını düşünen öğretmenler hem müzeler hem de okul ve öğrenciler açısından karşılaşılan zorluklar (sınıfların kalabalık olması, müzeye ulaşım güçlüğü vb.) sebebiyle olduğunu düşünmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarını ve yeterlilik algılarını araştıran bu araştırma betimsel bir çalışmadır ve tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir problemi var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2016, s. 109). Bu çalışmada ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları ve yeterlilik algılarının düzeyinin cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim durumu, branş, okul türü, müze eğitimi bilgisi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışıldığından karşılaştırma türü ilişkisel tarama kullanılmıştır. Karasar (2016, s.117) karşılaştırma yoluyla ilişki belirlemede en az iki değişken olduğunu ve bunlardan birine (sınanmak istenen bağımsız değişkene) göre grupların oluşturulup, öteki (bağımlı) değişkene göre aralarında bir farklılaşma olup olmadığına bakıldığını belirtmektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde görev yapmakta olan ortaokul öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme belirlenirken aşamalı örnekleme tercih edilmiştir. Birinci aşamada örnekleminin evreni temsil edebilmesi için İstanbul ilinin Anadolu yakasından ve Avrupa yakasından farklı sosyoekonomik çevrelerden Üsküdar, Ümraniye, Kartal, Maltepe, Sultanbeyli ilçeleri ve Avrupa yakasından Beyoğlu ve Zeytinburnu ilçeleri belirlenmiştir. İkinci aşamada seçilen ilçelerden uygun örnekleme yoluyla ortaokullar seçilmiştir. 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde İstanbul ilinin Anadolu Yakasından Üsküdar (3 okul), Ümraniye (1 okul), Kartal (3 okul), Maltepe (1 okul) ve Sultanbeyli (2 okul), Avrupa Yakasından Beyoğlu (3 okul) ve Zeytinburnu (2 okul) ilçeleri

seçilmiş olup, bu ilçelerdeki 15 farklı ortaokulda çalışan toplam 330 öğretmene ulaşılmıştır. Uygulamanın yapılmasının ardından cevaplandırılmayan, amacı dışında cevaplandırılan veya eksik cevaplandırılan 36 ölçek değerlendirilmeye alınmamıştır. Böylece 294 ortaokul öğretmeninin ölçeklere verdiği yanıtlara göre veri analizi yapılmıştır. Örneklemeye ait demografik özellikler (cinsiyet, okul türü, mesleki kıdem, eğitim durumu, branş) Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	195	66,3
	Erkek	99	33,7
Okul Türü	Ortaokul	146	49,7
	İmamhatip Ortaokulu	148	50,3
Mesleki Kıdem	1- 5 yıl	95	32,3
	6- 10 yıl	92	31,3
	11-15 yıl	37	12,6
	16- 20 yıl	38	12,9
	21 yıl ve üzeri	32	10,9
Eğitim Durumu	Lisans	253	86,1
	Lisansüstü	41	13,9
Branş	Matematik	54	18,4
	Türkçe	48	16,3
	Fen Bilimleri	43	14,6
	İngilizce	35	11,9
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	31	10,5
	Sosyal Bilgiler	23	7,8
	Din, Ahlak ve Değerler (Meslek Bilgisi)	11	3,7
	Beden Eğitimi ve Spor	10	3,4
	Müzik	10	3,4
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	10	3,4
	Teknoloji ve Tasarım	9	3,1
	Görsel Sanatlar	6	2,0
	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	4	1,4
Toplam		294	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %66,3’ü (n= 195) kadın, %33,7’si (n=99) erkektir. Araştırmaya katılım gönüllülüğe dayalı olduğu için kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre araştırma için daha gönüllü olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşları incelendiğinde yaşı en küçük olan katılımcının 23, yaşı en büyük olan katılımcının 63 yaşında olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşlarının ortalaması 34,29 ve standart sapması 8,10’dur.

Tablo 1 incelediğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %49,7'sinin (n=148) ortaokulda, %50,3'ünün (n=148) imamhatip ortaokulunda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kıdeminin %32,3'ünün (n=95) 1-5 yıl, %31,3'ünün (n=92) 6-10 yıl, %12,6'sının (n=37) 11-15 yıl, %12,9' unun (n=38) 16-20 yıl, %10,9 unun (n=32) 21 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir. Tablo 1 incelediğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarının %86,1'inin (n=253) lisans mezunu, %13,9'unun (n=41) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca 13 farklı branştan öğretmenin katıldığı ve araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla matematik branşından en az Bilişim Teknolojileri ve Yazılım branşından olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olan ortaokul öğretmenlerinin demografik özelliklerini içeren "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda öğretmenlere cinsiyet, yaş, görev yapılan okul türü, mesleki kıdem, eğitim durumu, branş ve daha önce müzeler ve müzelerin eğitimde kullanılmasıyla ilgili bir eğitim alınıp alınmadığı bilgilerini içeren 7 soru yer almaktadır (EK 1).

2.3.2. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarını ölçmek için araştırmacı tarafından geliştirilen "Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği (MEKTUT)" 5'li likert tipi ölçek olarak düzenlenmiştir (EK 2). Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri kapsamında kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ayırt edicilik geçerliği ve iç tutarlık güvenirlik analizleri yapılmıştır.

2.3.2.1. İçerik (Kapsam) Geçerliğine İlişkin Çalışmalar

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde ilk olarak müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin tutumlarını ve görüşlerini konu alan araştırmalar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Bu çalışmanın ardından farklı branşlarda 10 ortaokul öğretmenine müzeler ve eğitimde kullanımıyla ilgili 5 açık uçlu soru sorulmuştur. Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplardan da yararlanarak tutum ifadesi içeren maddeler yazılmıştır. Çalışmalar sonucunda 43 maddelik tutum içeren madde havuzu oluşturulmuştur. Ardından

hazırlanan taslak ölçek eğitim bilimlerinin farklı disiplinlerinde yer alan veya alanla ilgili çalışmaları bulunan beş öğretim elemanına gönderilmiştir. Bu kapsamda uzmanlardan üçü Eğitim Programları ve Öğretim, biri Eğitim Yönetimi ve Denetimi, biri de okul öncesi eğitimi ana bilim dalındandır. Taslak ölçek uzmanlara gönderilmiştir ve üç haftalık süre içinde uzman değerlendirmeleri alınan ölçek için değerlendirme yapılmıştır. Uzman görüşüne sunulan maddeler için “uygun kalmalı”, “uygun/madde değişik ifade edilmeli”, “uygun değil çıkarılmalı” ve “açıklama” bölümlerini içeren bir değerlendirme istenmiştir (EK 3).

Çalışmada maddelerin kapsam geçerliği oranlarını belirleyebilmek için Lawshe tekniğinden faydalanılmıştır. Lawshe tekniğinde, en az 5 en fazla ise 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır. Her bir madde uzman görüşleri “madde hedeflenen yapıyı ölçüyor”, “madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz” ya da “madde hedeflenen yapıyı ölçmez” şeklinde derecelendirilmektedir. Kapsam geçerliliğinin yanı sıra benzer şekilde maddenin anlaşılabilirliği, hedef kitleye uygunluğu vb. amacıyla da uzman görüşleri derecelendirilebilir. Buna göre, uzmanların herhangi bir maddeye ilişkin görüşleri toplanarak kapsam geçerlik oranları elde edilir (Yurdugül, 2005).

$$KGO = \frac{NG}{N/2} - 1$$

Kapsam geçerlik oranları (KGO), herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayılarının, maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısına oranının 1 eksiği ile elde edilir (Yurdugül, 2005).

Bu formüle göre yapılan hesaplamada; $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde beş kişilik uzman sayısına göre KGO’ların minimum değerleri bulunarak taslak ölçekteki hangi maddenin kalacağı veya hangi maddenin atılacağına karar verilmiştir. $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde beş uzmanın görüşünün alındığı çalışmada KGO’nın minimum değerinin 0,99 olması gerektiği belirlenmiştir.

Tablo 2. Uzman Görüşlerine Göre Çıkarılan Maddeler

Madde numarası	KGO
3	0,2
8	-0,2
9	0,6
10	-0,2
20	-0,2
22	-0,6
25	0,2
36	-0,6
38	0,2

Değerlendirme sonucunda uzmanların görüşlerine göre 9 madde çıkarılmış ve diğer maddelerde de gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Düzeltmelerin ardından ölçeğin yaklaşık uygulama süresi ve anlaşılamayan maddenin olup olmadığını belirlemek için farklı branştan 5 öğretmene ölçek uygulanmış ve görüşleri istenmiştir. Öğretmenlerden ölçeğin uygulanmasına ve maddelerin anlaşılabilirliğine ilişkin olumsuz bir geri bildirim alınmamıştır.

Bu aşamadan sonra ölçek için araştırma örnekleminde yer alan öğretmenlere uygulanmak üzere analizleri yapılmıştır.

2.3.2.2. Yapı Geçerliğine İlişkin Çalışmalar

Yapı geçerliği kuramsal olarak ölçmenin dayandığı “temel kuramların” geçerliği ile ilgilidir. Önceden kabul edilen olası “neden- sonuç” ilişkileri ile ilgilidir. Özellikle, dolaylı ölçmelerin yapıldığı durumlarda, ölçülen belirtilerin, gerçekten aranan belirtiler olup olmadığı gerekçelendirilmeye çalışılır. Yapı geçerliği genellikle faktör analizi ve bilinen grupla karşılaştırma yoluyla anlaşılmaya çalışılır (Karasar, 2016, s.196). Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi bilinmeyen gizli değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki bağlantıyı ortaya koymak için hazırlanan bir analiz tekniğidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Açımlayıcı faktör analizinde, ölçekte yer alan bir maddenin tanımlanacak olan bir faktörde yer alıp almaması, o faktörle olan ilişkisini gösteren yük değerinin yüksek olmasına bağlıdır. Bir faktörle yüksek yük değeri veren maddeler faktörün tanımladığı yapıyı ölçen maddeler olarak adlandırılıyor. Madde faktör yük değerinin genellikle 0.45 ve daha yüksek olması istenmekle birlikte faktör yük değeri 0.30 olan maddeler de ölçekte tutulabilir (Kline, 1994; Tabachnik & Fidell, 1989, Akt. Büyüköztürk vd., 2004).

Faktör analizinde, geliştirilmekte olan bir ölçme aracıda yer alan her bir uyarana

(maddeye) cevaplayıcıların verdiği tepkiler arasında belli bir düzen olup olmadığını ortaya koymak amaçlanan sonuçlardan biridir (Tavşancıl, 2014, s.46). Faktör analizi, birbiriyle ilişkili p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2005, s.123).

Yapılan çalışmada faktör analizinde varimax döndürme (rotation) metodu kullanılarak alt kesme noktası 0.40 olarak belirlenmiştir. Faktör sayısına her hangi bir sınırlama getirilmemiş ve özdeğeri (eigen value) 1.00'den büyük olan faktörler ölçeğe alınmıştır. Büyüköztürk (2002, s.118) faktör yük değerinin 0,45 olmasının seçim için iyi bir ölçüt olduğunu ama uygulamada az sayıda madde için sınır değerin 0,30'a kadar indirilebileceğini ifade etmektedir. Bu araştırmada alt kesme noktası olarak 0.40 kabul edilmiştir.

Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenebilir. KMO'nun .60'tan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2005, s. 126). Verilerin faktör analizi için uygunluğunun test edildiği Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. MEKTUT Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi Sonuçları

Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)		,916
Barlett Sphericity	χ^2	4788,948
	sd	561
	p	,000

Tablo 3'te Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği için Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları incelenmiştir. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test eden Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)= 0,916 bulunmuş, Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) 0,90'larda mükemmel (Tavşancıl, 2014, s. 50) olduğu sonucuna göre örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmüştür. Faktör analizinde, değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisi aranır. Değişkenler arasında korelasyon azaldıkça, faktör analizinin sonuçlarına olan güven de o denli azalır. Barlett Sphericity testi $p= 0,000$ ($p<0,05$) anlamlı olduğu değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğu ve maddelerin çoklu normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür. KMO ve Barlett

testlerinin sonuçlarına göre ölçeğin faktör analizine uygunluğuna karar verilmiştir.

Birinci açımlayıcı faktör analizi, 34 madde ile yapılmıştır. Öncelikle temel bileşenler analizi yapılmış ve analiz sonucu elde edilen değerler Tablo 4’te verilmiştir.

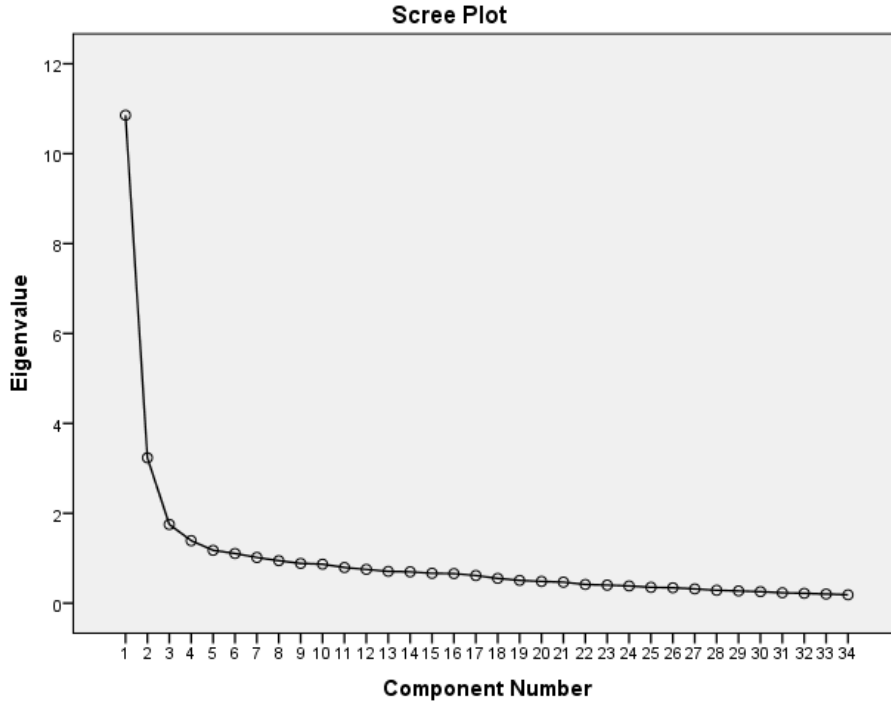
Tablo 4. MEKTUT Maddelerinin Varyans Değerleri

Özdeğerler			Faktör Yüklerinin Kareleri Toplamı			
Maddeler	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	10,855	31,927	31,927	5,737	16,873	16,873
2	3,234	9,513	41,440	4,516	13,283	30,157
3	1,751	5,150	46,590	3,218	9,464	39,621
4	1,391	4,091	50,681	2,734	8,040	47,661
5	1,176	3,458	54,139	1,527	4,491	52,152
6	1,106	3,352	57,391	1,485	4,367	56,519
7	1,017	2,990	60,381	1,313	3,862	60,381

Tablo 4’e göre elde edilen yapıda açıklanan toplam varyans yüzdesi tablosu incelendiğinde öz değeri 1’den büyük olan 7 faktörün olduğu, 1. faktörün özdeğerinin 10,855 olduğu ve varyansın %31,927’sini açıkladığı, 2. faktörün özdeğerinin 3,234 olduğu ve varyansın %9,513’ünü açıkladığı, 3. faktörün özdeğerinin 1,751 olduğu ve varyansın %5,150’sini açıkladığı, 4. faktörün özdeğerinin 1,391 olduğu ve varyansın %4,091’ini açıkladığı, 5. faktörün özdeğerinin 1,176 olduğu ve varyansın %3,458’ini açıkladığı, 6. faktörün özdeğerinin 1,106 olduğu ve varyansın %3,352’sini açıkladığı, 7. faktörün özdeğerinin 1,017 olduğu ve varyansın %2,990’ını açıkladığı görülmektedir. Yedi faktörün açıkladıkları toplam varyansın %60,381 olduğu görülmektedir.

Ölçeğin faktör sayısını belirlemek için yamaç birikinti grafiğini (scree plot) de incelemek yardımcı olmaktadır.

Şekil-1’de 34 maddenin yamaç birikinti grafiği verilmiştir.

Şekil 1. Açıklayıcı Faktör Analizi Yamaç Birikinti Grafiği

Yamaç birikinti grafiğinde ilk 3 faktörden sonra eğim düz bir hale gelmeye başlamıştır. Bu ölçeğin 3 faktörlü olabileceğini göstermektedir. Alan yazında kaç tane faktörün tutulması gerektiğine dair dikkate alınması gerektiği belirtilen bir diğer unsurun da, faktörlerin kuramsal olarak anlamlandırılabilmesi olduğu ifade edilmektedir (Çokluk ve diğerleri, 2016, s.190). Temel bileşenler analizi tekniği ve çizgi grafiği (scree plot) işleminin aynı anda kullanılmasının nedeni ise sadece çizgi grafiğine (scree plot) bakarak faktör yapısını belirlemenin doğru bir yaklaşım olmamasıdır. Sadece çizgi grafiğine (scree plot) bakmak ölçeğin faktör yapısını belirlemeye yönelik ilk bulguyu verir ancak ölçeğin örtük yapısı hakkında tam bilgi vermez. Ölçeğin faktör yapısı belirlenirken bu işlem adımlarının dışında maddelerin sahip olduğu faktör yükleri ve binişik maddelerin de incelenmesi gerekir (Seçer, 2015, s.82).

Bu aşamada maddelerin “communalities (ortak varyans)” değerlerine bakılmıştır bu değerlerin .44 ile .75 arasında olduğu görülmüştür (EK-4). Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk’e (2012) göre communalities (ortak varyans) değerlerine bakarak en düşük değer varyansın %44’ünü en yüksek değer varyansın %75’ini açıkladığı yorumu yapılabilmektedir. Ayrıca maddelerin “component matrix (bileşenler matrisi)” tablosunda (EK-4) maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. İşaretine bakılmaksızın 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30-0.59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve değişken çıkartmada dikkate alınır (Büyüköztürk, 2002). Faktör yük değerinin, 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür (Büyüköztürk, 2005, s. 124).

Tabloya göre faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 13, 28, 9, 15, 27 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. 2. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 32 ve 29 numaralı maddeler, 3. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 16 numaralı madde, 4. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 34 numaralı madde, 5. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 7, 23 ve 31 numaralı maddeler, 6. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 22 ve 33 numaralı maddeler, 7. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 4 ve 24 numaralı maddeler, 8. açımlayıcı faktör analizinde faktör yük değeri .40’ın altında olan veya binişik olan 30. madde atılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 3 faktörlü toplam varyansın %59,603’ünü açıklayan bir yapı elde edilmiştir.

Faktör analizi sonucu elde edilen 17 maddelik ölçeğe ait Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. MEKTUT Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi Sonuçları

Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)	,893
χ^2	2375,169
sd	136
Barlett Sphericity	,000

Tablo 5’te Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği için

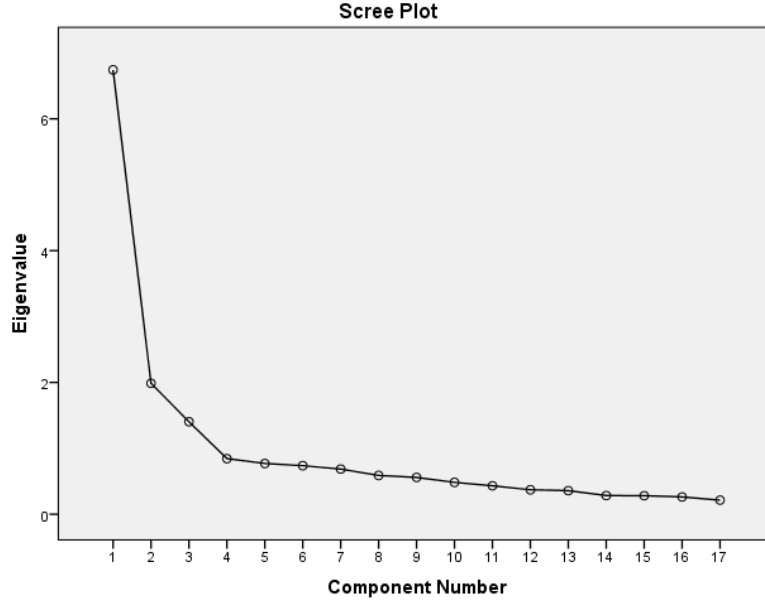
Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları incelenmiştir. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test eden Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)= 0,893 bulunmuştur. KMO'nun .60'tan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygunluğunu gösterdiğinden (Büyüköztürk, 2005, s.126) faktör analizine devam edilmiştir.

Tablo 6. MEKTUT Maddelerinin Varyans Değerleri

Maddeler	Özdeğerler			Faktör Yüklerinin Kareleri Toplamı		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	6,742	39,661	39,661	3,995	23,498	23,498
2	1,987	11,686	51,347	3,612	21,247	44,745
3	1,404	8,256	59,603	2,526	14,858	59,603
4	,844	4,965	64,568			
5	,770	4,530	69,098			
6	,737	4,334	73,432			
7	,685	4,029	77,461			
8	,589	3,462	80,923			
9	,559	3,289	84,212			
10	,483	2,841	87,053			
11	,432	2,539	89,591			
12	,371	2,180	91,772			
13	,358	2,108	93,879			
14	,283	1,666	95,546			
15	,281	1,651	97,196			
16	,263	1,544	98,740			
17	,214	1,260	100,000			

Tablo 6'ya göre ölçeği oluşturan birinci faktör toplam varyansın %39,661'ini açıklamaktadır. Ölçeği oluşturan ikinci faktör toplam varyansın %11,686'sını açıklamaktadır. Ölçeği oluşturan üçüncü faktör toplam varyansın %8,256'sını açıklamaktadır. Faktör analizi sonucunda 17 maddeli ve toplam varyansın %59,603'ünü açıklayan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Sosyal bilimlerde yapılan analizlerde %40 ile %60 arasında değişen varyans oranlarının yeterli kabul edildiği (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams, 1988; Akt. Tavşancıl, 2014) düşünüldüğünde elde edilen varyansın yeterli olduğu söylenebilir.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin yamaç birikinti grafiği Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Açıklayıcı Faktör Analizi Yamaç Birikinti Grafiği

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin “Rotated Component Matrix (Döndürülmüş Bileşen Matrisi)” Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. MEKTUT Faktör Analizi Sonucu “Communalities (Ortak Varyans)” ve “Rotated Component Matrix (Döndürülmüş Bileşen Matrisi)” Sonuçları

Maddeler	Ortak Faktör Varyansı	Bileşenler (Faktörler)	
		Öğrenci Kazanımları	Gönüllülük Gereklilik
12. Müze gezileri öğrencilere kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.	,713	,798	
14. Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.	,651	,767	
1. Müze gezilerinin eğitime katkısı olacağına inanıyorum.	,676	,753	
11. Müzede yapılacak etkili eğitim çalışmaları öğrencilerin aktif birer müze ziyaretçisi olmalarını sağlar.	,587	,729	
2. Müze gezileri öğrencilerin farklı kültürleri tanımasını sağlar.	,606	,717	
5. Müze gezileri öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.	,419	,605	
25. Müzeler öğrencilerin okulda kazanmaları gereken değerleri destekler.	,506	,519	
17. Okulumda öğrencilerle müze gezisine gitmek için gönüllü olurum.	,738		,817

Tablo 7 devamı

26. Okul müdürüm alanımla ilgili bir müze gezisi planlamamı istese gönüllü olurum.	,686	,769
6. Branşımla ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.	,556	,722
10. Müze gezilerine her öğretmen ders kazanımlarıyla bağlantılı olarak şekilde yıllık ders planında yer vermelidir.	,593	,705
3. Öğrencilerle birlikte müzede eğitim faaliyeti gerçekleştirmekten hoşlanırım.	,587	,667
8. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.	,469	,611
19. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.	,752	,828
18. Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.	,603	,772
20. Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.	,509	,711
21. Okul saatleri içinde yapılan müze gezileri derslerim açısından zaman kaybıdır.	,483	,635

Tablo 7 incelendiğinde 1.faktör altında birleşen maddelerin faktör yüklerinin 0.519 ile 0.798 arasında değiştiği, 2.faktör altında birleşen maddelerin faktör yüklerinin 0.611 ile 0.817 arasında değiştiği, 3.faktör altında birleşen maddelerin faktör yüklerinin 0.635 ile 0.828 arasında değiştiği görülmektedir. Alanyazına bakıldığında faktör yük değerinin, 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür (Büyüköztürk, 2005, s.124).

1. faktör altında birleşen 7 madde vardır (12, 14, 1, 11, 2, 5, 25 numaralı maddeler). 1. faktör altında birleşen maddelere bakıldığında müze gezilerinin ve müzelerde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin öğrencilere sağladığı kazanımlarla ilgili tutum ifadesi içeren maddelerdir, bu maddeler kısaca ‘öğrenci kazanımları’ olarak adlandırılmıştır.

2. faktör altında birleşen 6 madde vardır (17, 26, 6, 10, 3, 8 numaralı maddeler). 2. faktör altında birleşen maddelere bakıldığında müzelerde gerçekleştirilebilecek eğitim faaliyetleri planlamak ve eğitim faaliyetlerini gerçekleştirmek için gönüllü olmak ile ilgili tutum içeren maddelerdir bu maddeler kısaca ‘gönüllülük’ olarak adlandırılmıştır.

3. faktör altında birleşen 4 madde vardır (19, 18, 20, 21 numaralı maddeler). 3. faktör altında birleşen maddelere bakıldığında müze gezileri ve müzelerde yapılan eğitim

etkinliklerini gerekli bulup bulmama ile ilgili tutum ifadesi içeren maddelerdir bu maddeler kısaca ‘gereklilik’ olarak adlandırılmıştır.

2.3.2.3. Ayırt Edicilik Geçerliğine İlişkin Çalışmalar

Testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27’lik ve üst %27’lik grupların puanları arasında farkı belirleyebilmek için ilişkisiz gruplar t-testi kullanılarak sınanabilmektedir. Gruplar arasında istendik yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması, testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirilir (Büyüköztürk, 2005, s.171).

Ayırt edicilik geçerliği için her katılımcıya ait her bir maddeden alınan toplam puan hesaplanmış ve puanlar küçükten büyüğe doğru sıralanmıştır. Uygulamaya dahil edilen 294 katılımcıdan karşılaştırma yapılacak alt %27 (n=73) “alt çeyrek” ve üst %27 (n=73) “üst çeyrek” gruplar belirlenmiş ve 2 grup oluşmuştur. Her bir madde, ölçeğin toplam puanı ve alt ölçeklerin puanları dikkate alınarak alt ve üst grupların puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu elde edilen istatistikler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. MEKTUT Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları

Madde	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Madde 1	Alt	73	3,77	,755	12,757	144	,000
	Üst	73	4,95	,229			
Madde 2	Alt	73	4,14	,787	9,366	144	,000
	Üst	73	5,00	,000			
Madde 3	Alt	73	3,21	,897	14,294	144	,000
	Üst	73	4,92	,493			
Madde 5	Alt	73	4,14	,769	8,833	144	,000
	Üst	73	4,96	,200			
Madde 6	Alt	73	3,01	1,02	13,570	144	,000
	Üst	73	4,86	,561			
Madde 8	Alt	73	2,74	1,05	12,896	144	,000
	Üst	73	4,62	,659			
Madde 10	Alt	73	2,79	1,054	15,274	144	,000
	Üst	73	4,82	,420			
Madde 11	Alt	73	3,48	,835	11,900	144	,000
	Üst	73	4,81	,461			
Madde 12	Alt	73	3,77	,791	12,224	144	,000
	Üst	73	4,95	,229			
Madde 14	Alt	73	3,71	,825	12,308	144	,000
	Üst	73	4,95	,229			
Madde 17	Alt	73	2,78	,961	17,796	144	,000
	Üst	73	4,90	,340			
Madde 18	Alt	73	4,47	,783	,000	144	,000
	Üst	73	4,47	,944			
Madde 19	Alt	73	4,70	,660	1,706	144	,001
	Üst	73	4,88	,600			
Madde 20	Alt	73	4,34	,885	,742	144	,000
	Üst	73	4,22	1,10			
Madde 21	Alt	73	4,25	,894	3,364	144	,000
	Üst	73	4,70	,720			
Madde 25	Alt	73	3,75	,795	11,364	144	,000
	Üst	73	4,90	,340			
Madde 26	Alt	73	2,95	1,012	13,851	144	,000
	Üst	73	4,79	,526			
MEKTUT	Alt	73	50,47	4,34	32,435	144	,000
	Üst	73	69,16	2,32			

Tablo 8'e göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Tutum Ölçeği'nden elde edilen toplam puanın madde ayırt edicilik geçerliği sonuçlarına göre alt grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}= 50,48$ olup, üst grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}= 69,16$ 'dır. Madde puanlarının alt ve üst gruplarla; toplam puanın alt ve üst gruplarla bağımsız grup t-testi sonuçları $p<0,01$ olup anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Böylece ölçekte yer alan maddelerin ve ölçeğin ayırt edici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. MEKTUT ‘Öğrenci Kazanımları’ Alt Ölçeği Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları

Madde	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Madde 1	Alt	73	3,77	,755	12,757	144	,000
	Üst	73	4,95	,229			
Madde 2	Alt	73	4,14	,787	9,366	144	,000
	Üst	73	5,00	,000			
Madde 5	Alt	73	4,14	,769	8,833	144	,000
	Üst	73	4,96	,200			
Madde 11	Alt	73	3,48	,835	11,900	144	,000
	Üst	73	4,81	,461			
Madde 12	Alt	73	3,77	,791	12,224	144	,000
	Üst	73	4,95	,229			
Madde 14	Alt	73	3,71	,825	12,308	144	,000
	Üst	73	4,95	,229			
Madde 25	Alt	73	3,75	,795	11,364	144	,000
	Üst	73	4,90	,340			
Öğrenci Kazanımları	Alt	73	26,75	3,53	18,182	144	,000
	Üst	73	34,50	,88			

Tablo 9’a göre MEKTUT alt ölçeği olan ‘Öğrenci Kazanımları’ alt ölçeğinden elde edilen toplam puanın madde ayırt edicilik geçerliği sonuçlarına göre alt grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}$ = 26,75 olup, üst grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}$ = 34,51’dir. Alt ölçek madde puanlarının alt ve üst gruplarla; alt ölçek toplam puanın alt ve üst gruplarla bağımsız grup t-testi sonuçları $p < 0,01$ olup anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Böylece alt ölçekte yer alan maddelerin ve alt ölçeğin ayırt edici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. MEKTUT ‘Gönüllülük’ Alt Ölçeği Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları

Madde	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Madde 3	Alt	73	3,21	,897	14,294	144	,000
	Üst	73	4,92	,493			
Madde 6	Alt	73	3,01	1,02	13,570	144	,000
	Üst	73	4,86	,56			
Madde 8	Alt	73	2,74	1,05	12,896	144	,000
	Üst	73	4,62	,659			
Madde 10	Alt	73	2,79	1,05	15,274	144	,000
	Üst	73	4,82	,420			
Madde 17	Alt	73	2,78	,961	17,796	144	,000
	Üst	73	4,90	,340			
Madde 26	Alt	73	2,95	1,012	13,851	144	,000
	Üst	73	4,79	,526			
Gönüllülük	Alt	73	17,47	4,038	23,199	144	,000
	Üst	73	28,91	1,199			

Tablo 10’a göre MEKTUT alt ölçeği olan ‘Gönüllülük’ alt ölçeğinden elde edilen toplam

puanın madde ayırt edicilik geçerliği sonuçlarına göre alt grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}$ = 17,48 olup, üst grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}$ = 28,92'dir. Alt ölçek madde puanlarının alt ve üst gruplarla; alt ölçek toplam puanın alt ve üst gruplarla bağımsız grup t-testi sonuçları $p<0,01$ olup anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Böylece alt ölçekte yer alan maddelerin ve alt ölçeğin ayırt edici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 11. MEKTUT ‘Gereklilik’ Alt Ölçeği Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları

Madde	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Madde 18	Alt	73	3,23	,808	4,040	144	,000
	Üst	73	3,82	,948			
Madde 19	Alt	73	2,63	,965	4,556	144	,000
	Üst	73	3,45	1,202			
Madde 20	Alt	73	4,34	,885	,742	144	,000
	Üst	73	4,22	,1,109			
Madde 21	Alt	73	4,25	,894	3,364	144	,000
	Üst	73	4,70	,720			
Gereklilik	Alt	73	17,75	2,283	1,248	144	,000
	Üst	73	18,26	2,614			

Tablo 11’e göre MEKTUT alt ölçeği olan ‘Gereklilik’ alt ölçeğinden elde edilen toplam puanın madde ayırt edicilik geçerliği sonuçlarına göre alt grupta elde edilen tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}$ = 17,75 olup, üst grupta elde edilen yeterli tutum puanlarının ortalaması $\bar{x}$ = 18,26’dır. Alt ölçek madde puanlarının alt ve üst gruplarla; alt ölçek toplam puanın alt ve üst gruplarla bağımsız grup t-testi sonuçları $p<0,01$ olup anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Böylece alt ölçekte yer alan maddelerin ve alt ölçeğin ayırt edici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.2.4. İç Tutarlılık ve Madde Toplam Korelasyon Güvenilirlik Analizleri

Güvenirlik, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlık olarak tanımlanabilir. Güvenirlik, testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir (Büyüköztürk, 2005, s.169).

Bir ölçmenin geçerli sayılabilmesinin ilk koşulu, onun yüksek tutarlılıkta ölçülebiliyor olmasıdır. Nitekim geçerlik için erişilebilecek en üst sınır tutarlık katsayısının karekökü kadardır. Ancak tutarlık, geçerlik için üst sınır koyabilmekteyse de hiçbir zaman onu garantilemez (Karasar, 2016, s.194).

Güvenirlik katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme ölçütü aşağıdaki

gibidir (Özdamar, 1999; Akt. Tavşancıl, 2014, s. 29).

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, maddelerin ağırlıklı olarak puanlandığı ya da dereceleme yöntemiyle puanlandığı durumlarda kullanılır (Can, 2014, s.365-366). Yapılan faktör analizi sonucunda çıkarılan maddelerden sonra kalan 17 maddelik tutum ölçeğinin ve 3 faktörün güvenirlik analizleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. MEKTUT Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek/Alt Ölçek	Madde sayısı	Cronbach’ s Alpha
1.Faktör Öğrenci Kazanımları	7	,878
2.Faktör Gereklilik	6	,858
3.Faktör Gönüllülük	4	,738
MEKTUT	17	,892

Tablo 12’ye göre ölçeğin tamamı için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .892’dir. ‘Öğrenci kazanımları’ olarak adlandırılan birinci alt faktörün iç tutarlılık katsayısı .878’dir. ‘Gönüllülük’ olarak adlandırılan ikinci alt faktörün iç tutarlılık katsayısı .858’dir. ‘Gereklilik’ olarak adlandırılan üçüncü alt faktörün iç tutarlılık katsayısı .738’dir. 17 maddeli Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği’nin ve sahip olduğu 2 alt faktörün α değeri $0.80 \leq \alpha < 1.00$ aralığında olduğundan dolayı yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür.

Madde toplam korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin iyi maddeler olduğu, .20-.30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği, .20’nin altında olan maddelerinde ölçme aracından çıkarılması gerektiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2015, s.183).

Tablo 13. Öğrenci Kazanımı Alt Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Alt Ölçek: Öğrenci Kazanımları Cronbach's Alpha: ,878			
Madde Numarası	Maddeler	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde çıkarıldığında oluşan Cronbach's Alpha değeri
12	Müze gezileri öğrencilere kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.	,761	,846
1	Müze gezilerinin eğitime katkısı olacağına inanıyorum.	,733	,851
14	Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.	,699	,855
2	Müze gezileri öğrencilerin farklı kültürleri tanımasını sağlar.	,680	,859
11	Müze yapılabilecek etkili eğitim çalışmaları öğrencilerin aktif birer müze ziyaretçisi olmalarını sağlar.	,643	,864
25	Müzeler öğrencilerin okulda kazanmaları gereken değerleri destekler.	,598	,868
5	Müze gezileri öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.	,536	,875

Tablo 13 incelendiğinde düzeltilmiş madde korelasyonunun ,536 ile ,761 arasında değiştiği görülmektedir. Maddelerin; madde toplam korelasyon değerlerinin $>,30$ olması bu alt ölçekte yer alan her maddenin toplamla anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu faktörde yer alan hiçbir maddenin atılması da alt ölçeğin Cronbach Alpha değerini yükseltmediği için bu alt ölçekte yer alan her bir maddenin kalmasına karar verilmiştir.

Tablo 14. Gönüllülük Alt Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Alt Ölçek: Gönüllülük Cronbach's Alpha: ,858			
Madde Numarası	Maddeler	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde çıkarıldığında oluşan Cronbach's Alpha değeri
17	Okulumda öğrencilerle müze gezisine gitmek için gönüllü olurum.	,754	,813
26	Okul müdürüm alanımla ilgili bir müze gezisi planlamamı istese gönüllü olurum.	,694	,825
3	Öğrencilerle birlikte müzede eğitim faaliyeti gerçekleştirmekten hoşlanırım.	,652	,834
10	Müze gezilerine her öğretmen ders kazanımlarıyla bağlantılı olarak şekilde yıllık ders planında yer vermelidir.	,646	,834
6	Branşımınla ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.	,595	,844
8	Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.	,554	,851

Tablo 14 incelendiğinde düzeltilmiş madde korelasyonunun ,554 ile ,754 arasında değiştiği görülmektedir. Maddelerin; madde toplam korelasyon değerlerinin $>.30$ olması bu alt ölçekte yer alan her maddenin toplamla anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu faktörde yer alan hiçbir maddenin atılması da alt ölçeğin Cronbach Alpha değerini yükseltmediği için bu alt ölçekte yer alan her bir maddenin kalmasına karar verilmiştir.

Tablo 15. Gereklilik Alt Ölçeğinin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Alt Ölçek: Gereklilik Cronbach's Alpha: ,738			
Madde Numarası	Maddeler	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde çıkarıldığında oluşan Cronbach's Alpha değeri
19	Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.	,710	,616
18	Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.	,522	,684
21	Okul saatleri içinde yapılan müze gezileri derslerim açısından zaman kaybıdır.	,484	,704
20	Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.	,483	,716

Tablo 15 incelendiğinde düzeltilmiş madde korelasyonunun ,483 ile ,710 arasında değiştiği görülmektedir. Maddelerin; madde toplam korelasyon değerlerinin $>.30$ olması bu alt ölçekte yer alan her maddenin toplamla anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu faktörde yer alan hiçbir maddenin atılması da alt ölçeğin Cronbach Alpha değerini yükseltmediği için bu alt ölçekte yer alan her bir maddenin kalmasına karar verilmiştir.

2.3.2.5. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Puanlandırılması

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği puanı hesaplanırken her bir katılımcının ölçekten aldığı toplam puana göre hesaplama yapılmıştır.

Hiç katılmıyorum= 1 puan, Az katılıyorum= 2 puan, Orta derecede katılıyorum= 3 puan, Çok katılıyorum= 4 puan, Tamamen katılıyorum= 5 puan şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki maddeler puanlanırken olumlu maddeler 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde, olumsuz maddeler (ters çalışan maddeler) 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmıştır.

Ölçekten alınan puan arttıkça müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutum düzeyinin arttığı kabul edilmiştir. 17 maddelik ölçekten alınabilecek en düşük puan 17, en yüksek puan 85'tir. Ölçek puan aralıkları belirlenirken alınabilecek en yüksek puandan en düşük puan çıkarılarak beşe bölünmüş her bir aralığın genişliği hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar tutum seviyelerine göre beş gruba ayrılmıştır. Belirlenen aralıklar

Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. MEKTUT Puan Aralıkları

Ölçek	Puanlar	Tutum seviyesi
MEKTUT	17- 30,60	Çok düşük
	30,61- 44,21	Düşük
	44,22- 57,82	Orta
	57,83- 71,43	Yüksek
	71,44- 85	Çok yüksek

Tablo 16’ya göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği’nden alınan puanlar 17- 30,60 arasında “çok düşük”, 30,61- 44,21 arasında “düşük”, 44,22- 57,82 arasında “orta”, 57,83- 71,43 arasında “yüksek” ve 71,44- 85 arasında “çok yüksek” tutum düzeyi olarak değerlendirilmiştir. Tutum ölçeğinden alınan puan arttıkça müzelerin eğitimde kullanımına yönelik tutumun da olumlu yönde arttığı düşünülmektedir.

2.3.3. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlilik Ölçeği

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarını ölçmek için araştırmacı tarafından literatür taraması sonucu geliştirilen "Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlilik Ölçeği (MEKYÖ)" 5’li likert tipi ölçek olarak düzenlenmiştir (EK- 5). Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri kapsamında kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ayırt edicilik geçerliği ve iç tutarlık güvenirlik analizleri yapılmıştır.

2.3.3.1. İçerik (Kapsam) Geçerliğine İlişkin Çalışmalar

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde ilk olarak müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin tutumlarını ve görüşlerini konu alan araştırmalar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Bu çalışmanın ardından farklı branşlarda 10 ortaokul öğretmenine müzeler ve eğitimde kullanımıyla ilgili 5 açık uçlu soru sorulmuştur. Öğretmenlerin sorulara verdiği cevaplardan da yararlanarak tutum ifadesi içeren maddeler yazılmıştır. Çalışmalar sonucunda 20 maddelik yeterlik ölçeği madde havuzu oluşturulmuştur.

Ardından hazırlanan taslak ölçek eğitim bilimlerinin farklı disiplinlerinde yer alan veya alanla ilgili çalışmaları bulunan beş öğretim elemanına gönderilmiştir. Bu kapsamda uzmanlardan üçü Eğitim Programları ve Öğretim, biri Eğitim Yönetimi ve Denetimi, biri de okul öncesi eğitimi ana bilim dalındandır. Uzman görüşüne sunulan maddeler için “uygun kalmalı”, “uygun/madde değişik ifade edilmeli”, “uygun değil çıkarılmalı” ve “açıklama” bölümlerini içeren bir değerlendirme istenmiştir (EK- 6).

Çalışmada maddelerin kapsam geçerliği oranlarını belirleyebilmek için Lawshe tekniğinden faydalanılmıştır. Lawshe tekniğinde, en az 5 en fazla ise 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır. Her bir madde uzman görüşleri “madde hedeflenen yapıyı ölçüyor”, “madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz” ya da “madde hedeflenen yapıyı ölçmez” şeklinde derecelendirilmektedir. Kapsam geçerliliğinin yanı sıra benzer şekilde maddenin anlaşılabilirliği, hedef kitleye uygunluğu vb. amacıyla da uzman görüşleri derecelendirilebilir. Buna göre, uzmanların herhangi bir maddeye ilişkin görüşleri toplanarak kapsam geçerlik oranları elde edilir (Yurdugül, 2005).

Değerlendirme sonucunda ölçek maddelerinde çıkarılması gereken madde olmamış, uzmanların görüşlerine göre maddelerde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin yaklaşık uygulama süresi ve anlaşılamayan maddenin olup olmadığını belirlemek için farklı branştan 5 öğretmene ölçek uygulanmış ve görüşleri istenmiştir. Gerekli düzeltmelerin ardından ölçeğe yapı geçerliğinden önceki son hali verilmiştir. Alınan verilerin analizleri SPSS 20 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

2.3.3.2. Yapı Geçerliğine İlişkin Çalışmalar

Yapı geçerliği kuramsal olarak ölçmenin dayandığı “temel kuramların” geçerliği ile ilgilidir. Önceden kabul edilen olası “neden- sonuç” ilişkileri ile ilgilidir. Özellikle, dolaylı ölçmelerin yapıldığı durumlarda, ölçülen belirtilerin, gerçekten aranan belirtiler olup olmadığı gerekçelendirilmeye çalışılır. Yapı geçerliği genellikle faktör analizi ve bilinen grupla karşılaştırma yoluyla anlaşılmaya çalışılır (Karasar, 2016, s. 196). Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi bilinmeyen gizli değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki bağlantıyı ortaya koymak için hazırlanan bir analiz tekniğidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Açımlayıcı faktör analizinde ölçekte yer alan bir maddenin faktör yük değerinin düşük olması, o maddenin faktörün ölçtüğü kavramsal yapıyla ilişkili olmadığı anlamına gelmektedir. Madde faktör yük değeri için genellikle 0,40 temel alınmaktadır ancak bu

değerin maddenin içeriği, ilgili faktörle ilişkili görünüyorsa 0,30 değerine kadar düşürülmesi de kabul edilebilirdir (Şencan, 2005, s.390).

Faktör analizinde, geliştirilmekte olan bir ölçme aracında yer alan her bir uyarana (maddeye) cevaplayıcıların verdiği tepkiler arasında belli bir düzen olup olmadığını ortaya koymak amaçlanan sonuçlardan biridir (Tavşancıl, 2014, s.46). Faktör analizi, birbiriyle ilişkili p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2005, s.123).

Verilerin faktör analizi için uygunluğu Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenebilir. KMO'nun .60'dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2005, s. 126). Ölçeğin yapı geçerliliğini belirleyebilmek için faktör analizi yapılmıştır. Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları Tablo 17'de verilmiştir

Tablo 17. MEKYÖ Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi Sonuçları

Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)		,961
	χ^2	4733,57
Barlett Sphericity	sd	190
	p	,000

Tablo 17'ye göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlilik Ölçeği için Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi sonuçları incelenmiştir. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test eden Kaiser- Meyer- Olkin (KMO)= 0,96 bulunmuş, Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) 0,90'larda mükemmel (Tavşancıl, 2014, s. 50) olduğu sonucuna göre örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmüştür. Faktör analizinde, değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisi aranır. Değişkenler arasında korelasyon azaldıkça, faktör analizinin sonuçlarına olan güven de o denli azalır. Barlett Sphericitytesti= 4733,57 ve $p= 0,000$ ($p<0,05$) anlamlı olduğu değişkenler arasında yüksek korelasyon olduğu ve veri matrisinin uygun olduğu görülmüştür. KMO ve Barlett testlerinin sonuçlarına göre ölçeğin faktör analizine uygunluğuna karar verilmiştir.

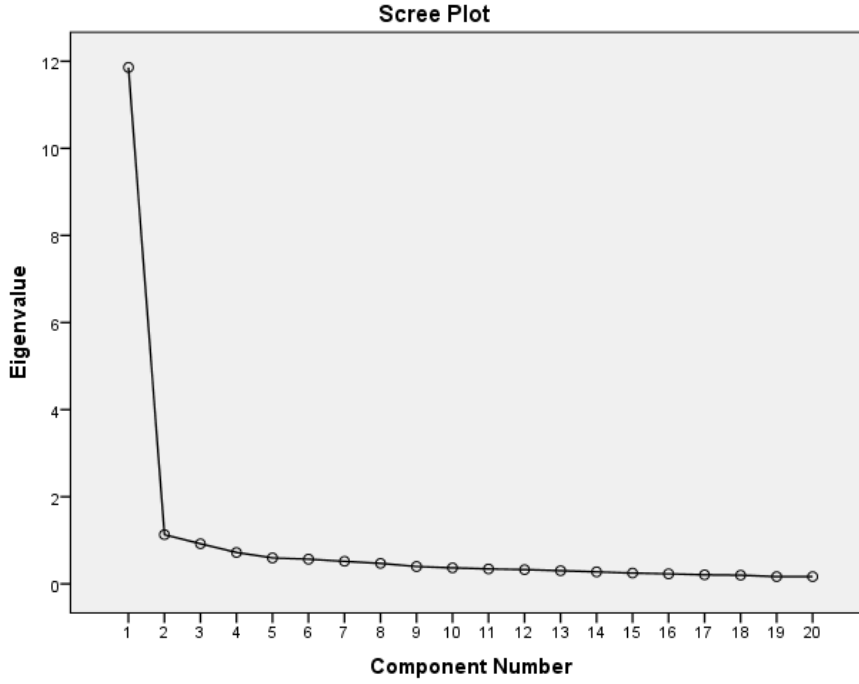
1.açımlayıcı faktör analizi 20 madde ile yapılmıştır. Öncelikle temel bileşenler analizi yapılmış ve analiz sonucu elde edilen değerler Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. MEKYÖ Maddelerinin Varyans Değerleri

Özdeğerler			Faktör Toplamı		Yüklerinin	Kareleri
Maddeler	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	11,858	59,290	59,290	11,858	59,290	59,290
2	1,129	5,645	64,935	1,129	5,645	64,930
3	,921	4,603	69,538			
4	,720	3,598	73,137			
5	,595	2,975	76,112			
6	,566	2,830	78,942			
7	,518	2,588	81,529			
8	,470	2,351	83,880			
9	,397	1,986	85,866			
10	,368	1,839	87,705			
11	,343	1,714	89,419			
12	,326	1,628	91,047			
13	,302	1,511	92,558			
14	,275	1,374	93,932			
15	,247	1,234	95,166			
16	,230	1,149	96,315			
17	,207	1,036	97,351			
18	,198	,990	98,341			
19	,167	,835	99,176			
20	,165	,824	100,000			

Tablo 18'e göre elde edilen yapıda 'total variance explained' ve 'communalities' tabloları incelendiğinde öz değeri 1'den büyük olan 2 faktörün olduğu, birinci faktörün özdeğerinin 11,858 olduğu ve varyansın %59,29'unu açıkladığı ikinci faktörün özdeğerinin 1,129 olduğu ve varyansın %5,64'ünü açıkladığı görülmektedir. İki faktörün açıkladıkları toplam varyansın %64,93 olduğu görülmektedir. Ancak birinci faktör yük değerinin yüksek olması ve tek başına açıkladığı varyansın yüksek olması ölçeğin genel bir faktöre de sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2005, s. 137). Lord (1980)'a göre birinci faktörde, maddelerin yüksek yük değerlerine sahip olması, birinci faktörün özdeğer ve açıkladıkları varyans yüksek iken ikinci faktörde bu değerlerin oldukça düşük çıkması, buna karşılık ikinci faktör ile sonraki faktörün özdeğeri arasında yakınlık bulunması tek boyutluluğu gösterir (Akt. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012, s. 227).

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin özdeğer çizgi grafiği de tek boyutlu yapıyı desteklemektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Açımlayıcı Faktör Analizi Yamaç Birikinti Grafiği

Büyüköztürk (2005) grafikte yüksek ivmeli, hızlı düşüşlerin yaşandığı faktör önemli faktör sayısını verir. Grafikte, birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş ve ikinci faktörden sonra da daha az olmakla birlikte grafiğin genel gidişinin yatay olması ölçeğin tek boyutlu olarak yorumlanabileceğini ifade etmektedir. Ölçeğe ilişkin özdeğer çizgi grafiğinde (scree plot) faktörlerin değerlerindeki değişimin birinci faktörden sonra yatay bir değişime gösterdiği görülmektedir. Belirlenen özelliklere göre ölçeğin tek boyutlu olduğuna karar verilmiştir.

Bu aşamada maddelerin “communalities (ortak varyans)” değerlerine bakılmıştır bu değerlerin .37 ile .72 arasında olduğu görülmüştür (EK-7). Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk’e (2012) göre en düşük değer varyansın %37’sini en yüksek değer varyansın %72’sini açıkladığı yorumu yapılabilir. Ayrıca maddelerin “component matrix (bileşenler matrisi)” tablosunda (EK-7) maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. İşaretine bakılmaksızın 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30-0.59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve değişken çıkartmada dikkate alınır (Büyüköztürk, 2002). Faktör yük değerinin, 0.45 ya da daha yüksek olması seçim

için iyi bir ölçüdür (Büyüköztürk, 2005, s.124). Tabloya göre faktör yük değerlerinin .57 ve .83 arasında olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek olmadığına karar verilmiş ve ölçeğin tek boyutluluğuna karar verilerek faktör sayısı 1 yazılarak temel bileşenler analizine tabi tutulmuştur.

2. açıklayıcı faktör analizinde tek boyutlu olduğuna karar verildiği için döndürme yapılmadan faktör sayısı 1 yazılarak analiz yapılmıştır. Elde edilen faktör analizi sonuçlarına göre tek faktörün toplam varyansın %59,29'unu açıkladığı bir yapı ortaya çıkmıştır. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazlası olması yeterli görülebilir (Büyüköztürk, 2005, s. 125). Sosyal bilimlerde yapılan analizlerde %40 ile %60 arasında değişen varyans oranlarının yeterli kabul edildiği (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams, 1988; Akt. Tavşancıl, 2014) düşünüldüğünde elde edilen varyansın yeterli olduğu söylenebilir. Faktör analizi sonucu elde edilen istatistikler Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. MEKYÖ Maddelerinin Varyans Değerleri

Maddeler	Özdeğerler			Faktör Toplamı	Yüklerinin	
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi		Varyans Yüzdesi	Kareleri
1	11,858	59,290	59,290	11,858	59,290	59,290
2	1,129	5,645	64,935			
3	,921	4,603	69,538			
4	,720	3,598	73,137			
5	,595	2,975	76,112			
6	,566	2,830	78,942			
7	,518	2,588	81,529			
8	,470	2,351	83,880			
9	,397	1,986	85,866			
10	,368	1,839	87,705			
11	,343	1,714	89,419			
12	,326	1,628	91,047			
13	,302	1,511	92,558			
14	,275	1,374	93,932			
15	,247	1,234	95,166			
16	,230	1,149	96,315			
17	,207	1,036	97,351			
18	,198	,990	98,341			
19	,167	,835	99,176			
20	,165	,824	100,000			

Tablo 19'a göre 20 maddeli ve toplam varyansın %59,29'unu açıklayan tek boyutlu bir yapı ile analizlere devam edilmiştir.

2.3.3.3. Ayırt Edicilik Geçerliğine İlişkin Çalışmalar

Testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27'lik ve üst %27'lik grupların puanları arasında farkı belirleyebilmek için ilişkisiz gruplar t-testi kullanılarak sınanabilmektedir. Gruplar arasında istendik yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması, testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirilir (Büyüköztürk, 2005, s.171).

Ayırt edicilik geçerliği için her katılımcıya ait her bir maddeden alınan toplam puan hesaplanmış ve puanlar küçükten büyüğe doğru sıralanmıştır. Uygulamaya dahil edilen 294 katılımcıdan karşılaştırma yapılacak alt %27 (n=73) “alt çeyrek” ve üst %27 (n=73) “üst çeyrek” gruplar belirlenmiş ve 2 grup oluşmuştur. Alt ve üst grupların puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu elde edilen istatistikler Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. MEKYÖ Madde Ayırt Edicilik Geçerliği Sonuçları

Madde	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Madde 1	Alt	73	1,95	,880	11,887	144	,000
	Üst	73	3,81	1,009			
Madde 2	Alt	73	2,33	,800	14,152	144	,000
	Üst	73	4,23	,825			
Madde 3	Alt	73	2,36	,752	16,183	144	,000
	Üst	73	4,34	,731			
Madde 4	Alt	73	2,19	,680	14,995	144	,000
	Üst	73	4,12	,865			
Madde 5	Alt	73	2,60	,721	14,279	144	,000
	Üst	73	4,27	,692			
Madde 6	Alt	73	2,14	,694	19,239	144	,000
	Üst	73	4,34	,692			
Madde 7	Alt	73	2,30	,639	19,966	144	,000
	Üst	73	4,30	,570			
Madde 8	Alt	73	2,25	,641	20,837	144	,000
	Üst	73	4,37	,589			
Madde 9	Alt	73	2,48	,626	17,635	144	,000
	Üst	73	4,34	,650			
Madde 10	Alt	73	2,66	,671	17,502	144	,000
	Üst	73	4,51	,604			
Madde 11	Alt	73	2,25	,662	15,543	144	,000
	Üst	73	4,07	,751			
Madde 12	Alt	73	2,19	,793	11,142	144	,000
	Üst	73	3,81	,952			
Madde 13	Alt	73	2,47	,689	16,770	144	,000
	Üst	73	4,32	,643			
Madde 14	Alt	73	2,38	,568	18,889	144	,000
	Üst	73	4,32	,664			
Madde 15	Alt	73	2,55	,668	17,889	144	,000
	Üst	73	4,38	,568			

Tablo 20 devamı

Madde 16	Alt	73	2,74	,602	19,780	144	,000
	Üst	73	4,62	,543			
Madde 17	Alt	73	2,51	,784	16,297	144	,000
	Üst	73	4,34	,558			
Madde 18	Alt	73	2,49	,690	18,482	144	,000
	Üst	73	4,44	,577			
Madde 19	Alt	73	2,64	,653	17,705	144	,000
	Üst	73	4,45	,578			
Madde 20	Alt	73	2,21	,833	11,626	144	,000
	Üst	73	3,95	,970			
Ölçek	Alt	73	47,67	5,906	36,314	144	,000
	Üst	73	85,32	6,603			

Tablo 20'ye göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin madde ayırt edicilik geçerliği sonuçlarına göre alt grupta elde edilen yeterlik inancı puanlarının ortalaması $\bar{x}= 47,67$ olup, üst grupta elde edilen yeterlik inancı sonuçlarının ortalaması $\bar{x}= 85,32$ 'dir. Madde puanlarının alt ve üst gruplarla; toplam puanın alt ve üst gruplarla bağımsız grup t-testi sonuçları $p<0,01$ olup anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Böylece ölçekte yer alan maddelerin ayırt edici olduğu sonucuna varılmıştır.

2.3.3.4. Güvenirlik (Tutarlık)

Güvenirlik, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlık olarak tanımlanabilir. Güvenirlik, testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğü ile ilgilidir (Büyüköztürk, 2005, s. 169).

Bir ölçmenin geçerli sayılabilmesinin ilk koşulu, onun yüksek tutarlıkta ölçülebiliyor olmasıdır. Nitekim geçerlik için erişilebilecek en üst sınır tutarlık katsayısının karekökü kadardır. Ancak tutarlık, geçerlik için üst sınır koyabilmekteyse de hiçbir zaman onu garantilemez (Karasar, 2016, s. 194).

Tutarlık (reliability), teknik bir sorundur ve yapılan ölçmenin tesadüfi yanılğılardan arınık olmasıdır. Tutarlık, şu ya da bu şekilde hesaplanmış bir korelasyon katsayısı (r) ile belirlenir ve sıfır ile bir arasında değişen değerler alır. Değer bire (1.00) yaklaştıkça tutarlığın yüksek olduğu kabul edilir (Karasar, 2016, s.190).

Ölçeğin güvenirlik analizi istatistikleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. MEKYÖ Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde sayısı	Cronbach’ s Alpha
MEKYÖ	20	,962

Tablo 21’e göre ölçeğin Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı ,962 olup 1,00’ e yakın olduğundan tutarlığın yüksek olduğu söylenebilir.

2.3.3.5. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği’nin Puanlandırılması

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği puanı hesaplanırken her bir katılımcının ölçekten aldığı toplam puana göre hesaplama yapılmıştır.

Hiç yeterli değilim= 1 puan, Az yeterliyim= 2 puan, Orta derecede yeterliyim= 3 puan, Çok yeterliyim= 4 puan, Tamamen yeterliyim= 5 puan şeklinde derecelendirilmiş 5’li likert ölçekte toplam 20 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça yeterlilik düzeyinin arttığı kabul edilmiştir. 20 maddelik ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100’ dür. Ölçek puan aralıkları belirlenirken alınabilecek en yüksek puandan en düşük puan çıkarılarak beşe bölünerek her bir aralığın genişliği hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar yeterlik seviyelerine göre beş gruba ayrılmıştır. Belirlenen aralıklar Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. MEKYÖ Puan Aralıkları

Ölçek	Puan Aralığı	Yeterlik Seviyesi
MEKYÖ	20- 36	Hiç yeterli değilim
	37- 52	Az yeterliyim
	53- 68	Orta derecede yeterliyim
	69- 84	Çok yeterliyim
	85- 100	Tamamen yeterliyim

Tablo 22’ye göre Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği’nden alınan puanlar 20- 36 arasında “hiç yeterli değilim”, 37- 52 arasında “az yeterliyim”, 53- 68 arasında “orta derecede yeterliyim”, 69- 84 arasında “çok yeterliyim”

ve 85- 100 arasında “tamamen yeterliyim” yeterlik seviyesi olarak değerlendirilmiştir. Yeterlik ölçeğinden alınan puan arttıkça müzelerin eğitimde kullanımına yönelik yeterliğin da olumlu yönde arttığı düşünülmektedir.

2.4 Verilerin Toplanması

Veri toplama araçları için 2018- 2019 eğitim öğretim yılında belirlenen okullarda uygulama izni için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne başvurulmuştur. Ölçeklerin uygulanmasıyla ilgili gerekli izinler alındıktan sonra belirlenen ortaokullardaki öğretmenlere ölçek uygulaması başlatılmıştır. Katılımcılara “Kişisel Bilgi Formu”, “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği”, “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği” olmak üzere 3 bölümden oluşan ölçek uygulanmıştır (EK 6). Araştırmanın uygulama süreci 2018- 2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde nisan ve mayıs aylarında beş hafta içerisinde gerçekleştirilmiştir. İstanbul’da görev yapmakta olan Anadolu yakasından 10 ortaokul ve Avrupa yakasından 5 ortaokul olmak üzere toplamda 15 farklı okuldaki ortaokulda çalışan 330 öğretmene ulaşılmıştır. Ölçekler araştırmacı tarafından belirlenen okullara götürülmüş ve okul idaresiyle görüşme yapıldıktan sonra, ölçeklerde yer alan maddeleri cevaplandırmak için gönüllü öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılarak ölçekler verilmiş ve uygulama gerçekleştirilmiştir.

2.5 Verilerin İşlenmesi ve Analizi

Veri toplama süreci sonunda elde edilen ölçekler incelenmiş “Kişisel Bilgi Formu”, “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği”, “Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği” maddelerinin uygun şekilde cevaplandırılıp cevaplandırılmadığı kontrol edilmiştir. Cevaplandırılmayan, amacı dışında cevaplandırılan veya eksik cevaplandırılan 36 ölçek değerlendirilmeye alınmamıştır. Cevaplandırılan 330 ölçekten 36’sı değerlendirilmeye alınmadığından 294 ölçek değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma kapsamında ölçek uygulaması sonucunda elde edilen veriler SPSS 20.0 istatistik programı yardımıyla analiz edilmiştir. Analizlere başlamadan önce kullanılacak parametrik ve parametrik olmayan testlerin kullanımına karar verilebilmesi için normallik testi yapılmıştır.

Normal dağılım özelliği üç yöntemle incelenebilir. Birincisi, çarpıklık katsayısı (ÇK), aritmetik ortalama, ortanca ve mod gibi betimsel istatistiklerin kullanılmasıdır. Çarpıklık ve basıklık katsayıları ∓ 1 sınırları içinde kalıyorsa, puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca ortalamanın, ortancanın ve modun eşit olması, normal dağılımı gösterir. Grup büyüklüğünün 50'den küçük olması durumunda Shapiro- Wilks, 50'den büyük olması durumunda Kolmogorov- Smirnov testi puanların normalliğe uygunluğunu incelemeye kullanılan iki testtir (Büyüköztürk, 2005).

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'ne ve Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'ne ait betimleyici analiz sonuçları Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. MEKYÖ ve MEKTUT Betimleyici Analiz Sonuçları

	İstatistik	Standart Hata
MEKYÖ	n	294
	Standart sapma	14,554
	Aritmetik ortalama	66,224 ,848
	Ortanca	66,000
	Tepe Değer	60,000
	Max.	98
	Min.	35
	Çarpıklık	,094 ,142
	Basıklık	-,564 ,283
MEKTUT	n	294
	Standart sapma	7,345
	Aritmetik ortalama	60,20 ,848
	Ortanca	60,000
	Tepe Değer	60,000
	Max.	81
	Min.	36
	Çarpıklık	-,404 ,142
	Basıklık	,089 ,283

Tablo 23 betimleyici analiz sonuçları incelendiğinde MEKYÖ'nün çarpıklık ve basıklık katsayısı ∓ 1 değerleri arasındadır. Ayrıca çarpıklık ve basıklığı, çarpıklık ve basıklığın standart hatasına bölmek ve elde edilen değerlerin -1,96 ve +1,96 arasında kalması da

normalliğe işaret etmektedir (Can, 2013, s. 85). MEKYÖ'nün çarpıklık ve basıklığı, çarpıklık ve basıklık standart hatasına bölündüğünde elde edilen değerler -1,96 ve +1,96 arasında kaldığından normallik koşullarını sağlamaktadır. Aritmetik ortalama, ortanca ve mod değerleri birbirine yakındır ve ölçeğin histogram grafiğine (EK- 10) ve ölçeğin Kolmogorov- Smirnov testi sonuçlarına göre (Tablo 24) ölçek normal dağılım göstermektedir.

Tabloya göre MEKTUT'un çarpıklık ve basıklık katsayısı ∓ 1 değerleri arasındadır. Aritmetik ortalama, ortanca ve mod değerleri birbirine eşittir. Ancak MEKTUT'un çarpıklık ve basıklığı, çarpıklık ve basıklık standart hatasına bölündüğünde elde edilen değerler -1,96 ve +1,96 arasında değildir. Ölçeğin Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları (Tablo 25) incelendiğinde normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlik Ölçeği'nin Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları da Tablo 24'te verilmiştir

Tablo 24. MEKYÖ Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları

MEKYÖ	Kolmogorov- Smirnov		
	İstatistik	sd	p
	,038	294	,200

Tablo 24 incelendiğinde Kolmogorov- Smirnov testi sonuçlarına göre $p>0,05$ olduğundan puanların dağılımı arasında anlamlı farklılık olmadığı verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Ölçek normal dağılım şartlarını sağladığından dolayı ölçekten elde edilen verilerin araştırmanın amaçları doğrultusunda analizinde parametrik testler (bağımsız grup t-testi, tek yönlü varyans analizi) kullanılmıştır.

Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği'nin Kolmogorov- Smirnov testi sonuçları da Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. MEKTUT ve Alt Ölçeklerinin Kolmogorov- Smirnov Testi Sonuçları

	Kolmogorov- Smirnov		
	İstatistik	sd	p
Öğrenci Kazanımı	,143	294	,000
Gönüllülük	,082	294	,000
Gereklilik	,209	294	,000
MEKTUT	,064	294	,005

Tablo 25 incelendiğinde Kolmogorov- Smirnov testi sonuçlarına göre MEKTUT ve alt ölçekleri için $p<0,05$ olduğundan puanların dağılımı arasında anlamlı farklılık olduğu,

verilerin normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır. Ölçek normal dağılım şartlarını sağlamadığından dolayı ölçekten elde edilen verilerin araştırmanın amaçları doğrultusunda analizinde parametrik olmayan (Kruskal Wallis, Mann Whitney U) testler kullanılmıştır.

Her iki ölçekten elde edilen puanlar arasındaki ilişkisinin analizinde ise ölçeklerden birisinin normal dağılım göstermemesinden hareketle Spearman Sıra Korelasyon Katsayısı hesap edilmiştir. Büyüköztürk'ün (2005, s.32) ifade ettiği gibi, korelasyon katsayısının mutlak değeri olarak, 0.70- 1.00 arasında olması yüksek; 0.70-0.30 arasında olması orta; 0.30- 0.00 arasında olması ise, düşük düzeyde bir ilişki olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan istatistik çözümlerler tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarına Yönelik Bulgular

4.1.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Düzeyine Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ne seviyede olduğunu belirlemek için ‘Öğrenci Kazanımları’, ‘Gönüllülük’ ve ‘Gereklilik’ alt ölçeklerinden ve ölçeğin toplam puanından elde edilen istatistikler Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Tutumlarının Düzeyi

Ölçek	n	$\bar{x}$	ss	Tutum düzeyi
Öğrenci Kazanımları	294	30,90	0,22	Çok Yüksek
Gönüllülük	294	23,24	0,28	Yüksek
Gereklilik	294	17,95	0,14	Çok Yüksek
MEKTUT	294	60,20	0,42	Yüksek

Tutum ölçeği ve alt ölçeklerinden alınabilecek en yüksek puandan en düşük puanın çıkarılarak aralık sayısına bölünerek yapılan puan aralığı hesaplamasına göre müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ortaokul öğretmenlerinin tutumlarının düzeyi ve alt ölçeklerinden alınan puan aralıkları EK-11’de verilmiştir.

Tablo 26 incelendiğinde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin tutum ölçeği ortalama puanının 60,20 olduğu görülmektedir. Alınan bu puandan hareketle ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutum düzeylerinin “yüksek” olduğu belirlenmiştir.

Tablo 26'ya göre alt ölçekler incelendiğine 'öğrenci kazanımları' alt ölçeğinin ortalama puanının 30,90 olduğu görülmektedir. Puan aralıklarına bakıldığında ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının müzelerin öğrenciye kazanımları açısından tutum düzeylerinin 'çok yüksek' olduğu görülmektedir. 'Gönüllülük' alt ölçeğinin ortalama puanının 23,25 olduğu görülmektedir. Puan aralıklarına bakıldığında ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının müze eğitimine katılımda gönüllü olma açısından tutum düzeylerinin 'yüksek' olduğu görülmektedir. 'Gereklilik' alt ölçeğinin ortalama puanının 17,95 olduğu görülmektedir. Puan aralıklarına bakıldığında ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının müzede eğitimi gerekli görme açısından tutum düzeylerinin 'çok yüksek' olduğu görülmektedir.

4.1.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının toplam puanı ve alt ölçeklerden alınan puanların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için parametrik olmayan testlerden Mann- Whitney U testi yapılmış ve bulgular Tablo 27 ile 30 arasında verilmiştir.

Tablo 27. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutum Puanının Ortaokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenci Kazanımları	Kadın	195	149,38	29129	9286	,591
	Erkek	99	143,80	14236		

Tablo 27 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müzelerin öğrenciye kazanımları açısından tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=9286$; $p=0,591>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin öğrenci kazanımlarına yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 28. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutum Puanının Ortaokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P	Fark
Gönüllülük	Kadın	195	154,71	30167,50	8247,5	,041	Kadın>Erkek
	Erkek	99	133,31	13197,50			

Tablo 28 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında, müze eğitime katılımda gönüllü olma açısından cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U = 8247,5$; $p = 0,041 < 0,05$). Kadın ortaokul öğretmenleri için sıra ortalaması 154,71 erkek ortaokul öğretmenleri için sıra ortalaması 133,31'dir. Sıra ortalamalarına göre kadın öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik etkinliklere katılımda gönüllü olmasına ilişkin tutumlarının erkek öğretmenlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 29. Gereklilik Alt Ölçeği Tutum Puanının Ortaokul Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gereklilik	Kadın	195	153,68	29967	8448	0,073
	Erkek	99	135,33	13398,00		

Tablo 29 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müzede eğitimi gerekli görme açısından cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U = 8448$; $p = 0,073 > 0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müzede eğitimi gerekli görmeye yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 30. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
MEKTUT	Kadın	195	150,79	29403,79	9011,50	,352
	Erkek	99	141,03	13961,50		

Tablo 30 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=9011,50$; $p=0,352>0,05$).

Yapılan analizler incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları ölçeğinin toplam puanının kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. Alt ölçeklere bakıldığında müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ortaokul öğretmenlerinin öğrenci kazanımlarına yönelik tutumları ve müze eğitimini gerekli görmeleriyle ilgili tutumları arasında kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı farklılık yoktur. Ortaokul öğretmenlerinin müze eğitiminde gönüllü olmalarına yönelik tutumlarının ise kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumlu olduğu görülmektedir.

4.1.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının toplam puanı ve alt ölçeklerden alınan puanların kıdem yıllarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi yapılmış ve bulgular Tablo 31 ila 34 arasında verilmiştir.

Tablo 31. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutum Puanının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Alt ölçek	Kıdem yılları	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Öğrenci Kazanımları	1- 5 yıl	95	139,20	4	3,580	0,466
	6- 10 yıl	92	142,73			
	11- 15 yıl	37	165,18			
	16- 20 yıl	38	158,12			
	21 yıl ve üzeri	32	152,80			

Tablo 31 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müzelerin öğrenciye kazanımları açısından tutum düzeylerinin kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(4)}=3,58$; $p= 0,466>0,05$).

Tablo 32. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Alt ölçek	Kıdem yılları	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Gönüllülük	1- 5 yıl	95	154,27	4	1,104	0,894
	6- 10 yıl	92	141,76			
	11- 15 yıl	37	143,88			
	16- 20 yıl	38	148,62			
	21 yıl ve üzeri	32	146,75			

Tablo 32 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müze eğitime katılımda gönüllü olma açısından tutumlarının kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(4)}=1,10$; $p= 0,894>0,05$).

Tablo 33. Gereklilik Alt Ölçeği Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Alt ölçek	Kıdem yılları	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Gereklilik	1- 5 yıl	95	147,18	4	1,904	0,753
	6- 10 yıl	92	142,25			
	11- 15 yıl	37	140,77			
	16- 20 yıl	38	155,82			
	21 yıl ve üzeri	32	161,44			

Tablo 33 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminin gerekliliğine yönelik tutumlarının kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(4)}=1,90$; $p= 0,753>0,05$).

Tablo 34. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Kıdem yılları	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
MEKTUT	1- 5 yıl	95	147,61	4	0,590	0,964
	6- 10 yıl	92	143,76			
	11- 15 yıl	37	153,73			
	16- 20 yıl	38	153,05			
	21 yıl ve üzeri	32	144,16			

Tablo 34 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(4)}=0,59$; $p= 0,964> 0,05$).

Yapılan analizler incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına, öğrenci kazanımlarına, müze eğitimine gönüllü olmaya ve müze eğitimini gerekli görmeye ilişkin tutumlarının kıdemlerine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

4.1.4. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Eğitim Durumlarına (Lisans, Lisansüstü) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının toplam puanının ve alt ölçeklerden elde edilen puanların eğitim durumlarına (lisans, lisansüstü) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için parametrik olmayan testlerden Mann- Whitney U testi yapılmış ve bulgular Tablo 35 ile 38 arasında verilmiştir.

Tablo 35. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenci Kazanımları	Lisans	253	145,72	36868	4737	0,369
	Lisansüstü	41	158,46	6497		

Tablo 35 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müzelerin öğrenciye kazanımları açısından tutum düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=4737$; $p=0,369>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin öğrenci kazanımlarına yönelik tutumlarının eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 36. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gönüllülük	Lisans	253	147,74	37377,50	5126,50	0,905
	Lisansüstü	41	146,04	5987,50		

Tablo 36 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminde gönüllü olmaya yönelik tutumlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testitesti sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=5126,50$; $p=0,905>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına gönüllü olmaya yönelik tutumlarının eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 37. Gereklilik Alt Ölçeği Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gereklilik	Lisans	253	148,19	37491,50	5012,50	0,724
	Lisansüstü	41	143,26	5873,50		

Tablo 37 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminin gerekliliğine yönelik tutumlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=5012,50$; $p=0,724>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasının gerekliliğine yönelik tutumlarının eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 38. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
MEKTUT	Lisans	253	146,41	37041,50	4910,50	0,584
	Lisansüstü	41	154,23	6323,50		

Tablo 38 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=4910,50$; $p=0,84>0,05$).

Yapılan analizler incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına, öğrenci kazanımlarına, müze eğitimine gönüllü olmaya ve müze eğitimini gerekli görmeye ilişkin tutumlarının eğitim durumlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

4.1.5. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının toplam puanı ve alt ölçeklerden alınan puanların branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi yapılmış ve bulgular Tablo 39 ila 41 arasında verilmiştir.

Tablo 39. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Branşlar	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Öğrenci kazanımları	Türkçe	48	166,85	8	7,333	0,501
	Matematik	54	137,42			
	Fen Bilimleri	43	151,08			
	İngilizce	35	153,41			
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Meslek Bilgisi	42	123,38			
	Teknoloji ve Tasarım ile Bilişim Teknolojileri	13	153,54			
	Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Müzik	26	146,08			
	Rehberlik	10	158,30			
	Sosyal Bilgiler	23	152,63			

Tablo 39 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müzelerin öğrenciye kazanımları açısından tutum düzeylerinin branş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(8)}=7,333$; $p=0,501>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin

müzelerin öğrenci kazanımlarına yönelik tutumlarının branşlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 40. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Branşlar	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Gönüllülük	Türkçe	48	152,86	8	7,559	0,478
	Matematik	54	129,19			
	Fen Bilimleri	43	172,98			
	İngilizce	35	140,33			
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Meslek Bilgisi	42	142,87			
	Teknoloji ve Tasarım ile Bilişim Teknolojileri	13	154,77			
	Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Müzik	26	156,02			
	Rehberlik	10	140,15			
	Sosyal Bilgiler	23	140,50			

Tablo 40 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminde gönüllü olmaya yönelik tutumlarının branş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(8)} = 7,559$; $p = 0,478 > 0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müze eğitiminde gönüllü olmaya yönelik tutumlarının branşlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 41. Gereklilik Alt Ölçeği Tutumlarının Branş Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Branşlar	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Gereklilik	Türkçe	48	156,79	8	13,410	0,099
	Matematik	54	135,44			
	Fen Bilimleri	43	130,14			
	İngilizce	35	151,61			
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Meslek Bilgisi	42	177,06			
	Teknoloji ve Tasarım ile Bilişim Teknolojileri	13	110,19			
	Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Müzik	26	145,90			
	Rehberlik	10	178,45			
	Sosyal Bilgiler	23	138,07			

Tablo 41 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitimi gerekli görmeye yönelik tutumlarının branş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(8)}=13,410$; $p=0,099>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müze eğitiminin gerekliliğine yönelik tutumlarının branşlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 42. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Ölçek	Branşlar	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
MEKTUT	Türkçe	48	156,59	8	8,122	0,422
	Matematik	54	137,39			
	Fen Bilimleri	43	168,47			
	İngilizce	35	144,16			
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Meslek Bilgisi	42	123,10			
	Teknoloji ve Tasarım ile Bilişim Teknolojileri	13	165,00			
	Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Müzik	26	152,96			
	Rehberlik	10	147,20			
	Sosyal Bilgiler	23	146,78			

Tablo 42 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında branş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(8)}=8,122$; $p=0,422>0,05$).

Yapılan analizler incelendiğinde, ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına, öğrenci kazanımlarına, müze eğitimine gönüllü olmaya ve müze eğitimini gerekli görmeye ilişkin tutumlarının branşlarına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

4.1.6. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Çalıştıkları Okul Türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının toplam puanı ve alt ölçeklerden alınan puanların çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip

ortaokulu) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için parametrik olmayan testlerden Mann- Whitney U testi yapılmış ve bulgular Tablo 43 ila 46 arasında verilmiştir.

Tablo 43. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Okul Türü	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenci Kazanımları	Ortaokul	146	151,65	22140,50	10198,50	0,402
	İmamhatip ortaokulu	148	143,41	21224,50		

Tablo 43 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında müzelerin öğrenciye kazanımları açısından tutum düzeylerinde çalıştıkları okul türü (ortaokul, imamhatip ortaokulu) değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=10198,50$; $p=0,402>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin öğrenci kazanımlarına yönelik tutumlarının çalıştıkları okul türüne göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 44. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Okul Türü	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gönüllülük	Ortaokul	146	150,02	21902,50	10436,50	0,613
	İmamhatip ortaokulu	148	145,02	21462,50		

Tablo 44 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminde gönüllü olmaya yönelik tutumlarında çalıştıkları okul türü (ortaokul, imamhatip ortaokulu) değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=10436,50$; $p=0,613>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müze eğitimine gönüllü olmaya yönelik tutumlarının çalıştıkları okul türüne göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 45. Gereklilik Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Okul Türü	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gereklilik	Ortaokul	146	149,89	21883,50	10455,50	0,624
	İmamhatip ortaokulu	148	145,15	21481,50		

Tablo 45 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminin gerekliliğine yönelik tutumlarında çalıştıkları okul türü (ortaokul, imamhatip ortaokulu) değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=10455,50$; $p=0,624>0,05$). Ortaokul öğretmenlerinin müze eğitiminin gerekliliğine yönelik tutumlarının çalıştıkları okul türüne göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Tablo 46. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Okul Türü	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
MEKTUT	Ortaokul	146	148,37	21661,50	10677,50	0,862
	İmamhatip ortaokulu	148	146,65	21703,50		

Tablo 46 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarında çalıştıkları okul türü (ortaokul, imamhatip ortaokulu) değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların sıralar ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=10677,50$; $p=0,862>0,05$).

Yapılan analizler incelendiğinde, ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına, öğrenci kazanımlarına, müze eğitime gönüllü olmaya ve müze eğitimini gerekli görmeye ilişkin tutumlarının çalıştıkları okul türüne göre farklılaşmadığı söylenebilir.

4.1.7. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Müze Eğitimi Bilgisine (Daha Önce Müzeler veya Müzelerin Eğitimde Kullanımıyla İlgili Eğitim Almış Olmaları) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının toplam puanı ve alt ölçeklerden alınan puanların müze eğitimi bilgisine (daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmaları) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için parametrik olmayan testlerden Mann- Whitney U testi yapılmış ve bulgular Tablo 47 ile 50 arasında verilmiştir.

Tablo 47. Öğrenci Kazanımları Alt Ölçeği Tutumlarının Öğretmenlerin Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Müze Eğitimi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gönüllülük	Evet	6	238,08	41936,50	320,50	0,008
	Hayır	288	145,61	1428,50		

Tablo 47 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitiminin öğrencilere kazanımlarına yönelik tutumlarının müze eğitimi bilgisi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($U=320,50$; $p=0,008<0,05$). Başka bir deyişle daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanımının öğrenci kazanımlarına yönelik tutum puanları bu konuda eğitim almamış olan öğretmenlere göre daha yüksektir.

Tablo 48. Gönüllülük Alt Ölçeği Tutumlarının Öğretmenlerin Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Alt Ölçek	Müze Eğitimi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gönüllülük	Evet	6	238,08	41936,50	320,50	0,008
	Hayır	288	145,61	1428,50		

Tablo 48 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitimine gönüllü olmaya yönelik tutumlarının müze

eğitimi bilgisi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($U=320,50$; $p=0,008<0,05$). Başka bir deyişle daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin müzeleri eğitimde kullanmaya gönüllü olmaya yönelik tutum puanları bu konuda eğitim almamış olan öğretmenlere göre daha yüksektir.

Tablo 49. Gereklilik Alt Ölçeği Tutumlarının Öğretmenlerin Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Müze Eğitimi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Gereklilik	Evet	6	198,67	1192,00	557	0,126
	Hayır	288	146,43	42173,00		

Tablo 49 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları kapsamında müze eğitimini gerekli görmeye yönelik tutumlarında müze eğitimi bilgisi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($U=557$; $p=0,126>0,05$).

Tablo 50. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarının Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Mann- Whitney U Testi Sonuçları

Ölçek	Müze Eğitimi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
MEKTUT	Evet	6	233,67	1402,00	347,00	0,012
	Hayır	288	145,70	41963,00		

Tablo 50 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının müze eğitimi bilgisi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann- Whitney U testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($U=347$; $p=0,012<0,05$). Başka bir deyişle daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde

kullanımıyla ilgili eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin tutumları bu konuda eğitim almamış olan öğretmenlere göre daha yüksektir.

Yapılan analizler incelendiğinde daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin tutumları bu konuda eğitim almamış olan ortaokul öğretmenlerine göre daha olumludur. Alt ölçeklere bakıldığında daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin öğrenci kazanımlarına, müze eğitimine gönüllü olmaya ilişkin tutumlarının daha önce eğitim almamış olan öğretmenlerin tutumlarına göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Ortaokul öğretmenlerinin müze eğitimini gerekli görmeye yönelik tutumları ise daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmalarına göre farklılık göstermemektedir.

4.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarına Yönelik Bulgular

4.2.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Düzeyine Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının düzeyine yönelik istatistikler Tablo 51’de verilmiştir.

Tablo 51. Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Yeterlilik Düzeyi

Ölçek	n	$\bar{x}$	ss	Yeterlilik seviyesi
MEKYÖ	294	66,22	14,55	Orta derecede yeterli

Tablo 51 incelendiğinde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin yeterlilik ölçeği ortalama puanının 66,22 olduğu görülmektedir. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının “orta derecede yeterli” olduğu belirlenmiştir.

4.2.2. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için bağımsız gruplar t testi yapılmış ve bulgular Tablo 52’de verilmiştir.

Tablo 52. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
MEKYÖ	Kadın	195	67,25	14,77	0,90	292	1,70
	Erkek	99	64,20	13,96			

Tablo 52 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{292} = 1,70$; $p = 0,90 > 0,05$).

4.2.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının kıdem yıllarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve bulgular Tablo 53’te verilmiştir.

Tablo 53. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kıdem Yılları	n	$\bar{x}$	ss	Kareler Toplamı	Sd	Kareler O.	F	p
1- 5 yıl	95	67,40	14,36	Gruplar arası				
6- 10 yıl	92	66,16	14,34	737,961	4	184,490		
11- 15 yıl	37	64,81	16,57	Grup içi				
16- 20 yıl	38	63,03	13,62	61333,222	289	212,226	0,87	0,48
21 yıl ve üzeri	32	68,34	14,48	Toplam				
				62071,184	293			
Toplam	294	66,22	14,55					

Tablo 53 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının kıdem yılı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($F_{(4-289)}=0,87$, $p=0,48>0,05$).

4.2.4. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Eğitim Durumlarına (Lisans, Lisansüstü) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının eğitim durumlarına (lisans, lisansüstü) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için bağımsız grup t testi yapılmış ve bulgular Tablo 54’te verilmiştir.

Tablo 54. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Eğitim Durumlarına (lisans, lisansüstü) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
MEKYÖ	Lisans	253	65,80	14,83	-1,25	292	0,21
	Lisansüstü	41	68,85	12,54			

Tablo 54 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının eğitim durumları (lisans, lisansüstü) değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan

bağımsız grup t testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{292}=-1,25$; $p=0,21>0,05$).

4.2.5. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 55’te verilmiştir.

Tablo 55. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Branşlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Branşlar	n	$\bar{x}$	ss	Kareler T.	Sd.	Kareler O.	F	p	Fark
Türkçe	48	71,50	15,77	Gruplar arası 3720,960	8	465,12	2,272	0,023	1>2 1>4 1>8 3>2 3>4
Matematik	54	62,54	12,72						
Fen Bilimleri	43	68,72	15,08						
İngilizce	35	61,00	13,44	Grup içi 58350,224	285	204,74	2,272	0,023	1>2 1>4 1>8 3>2 3>4
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Meslek Bilgisi	42	66,21	12,73	Toplam 62071,184	293				
Teknoloji Tasarım, Bilişim Teknolojileri	13	65,62	14,77						
Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi, Müzik	26	67,42	17,77						
Rehberlik	10	61,00	11,87						
Sosyal Bilgiler	23	68,43	13,41						
Toplam	294	66,22	14,55						

Tablo 55 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının branşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(8-285)}=2,272$; $p=0,023<0,05$). Başka bir deyişle ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları branşlarına göre anlamlı bir şekilde

değişmektedir. Gruplar arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Tukey-HSD testi sonuçlarına göre branşı Türkçe ($\bar{x}= 71,50$) olan öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının, branşı İngilizce ($\bar{x}= 61,00$), branşı matematik ($\bar{x}= 62,54$) ve branşı rehberlik ($\bar{x}= 61,00$) olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Branşı Fen Bilimleri ($\bar{x}= 68,72$) olan öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının, branşı matematik ($\bar{x}= 62,54$) ve branşı İngilizce ($\bar{x}= 61,00$) olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

4.2.6. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Çalıştıkları Okul Türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için bağımsız grup t testi yapılmış ve bulgular Tablo 56’da verilmiştir.

Tablo 56. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Çalıştıkları Okul Türüne Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Okul Türü	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
MEKYÖ	Ortaokul	146	66,67	14,30	0,51	292	0,61
	İmamhatip ortaokulu	148	65,79	14,84			

Tablo 56 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının çalıştıkları okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t_{292}= 0,51$; $p=0,61 > 0,05$).

4.2.7. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Müze Eğitimi Bilgisine (Daha Önce Müzeler veya Müzelerin Eğitimde Kullanımıyla İlgili Eğitim Almış Olmaları) Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının müze eğitimi bilgisine (daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmalarına) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için bağımsız grup t testi yapılmış ve bulgular Tablo 57’de verilmiştir.

Tablo 57. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Yeterlilik Algılarının Müze Eğitimi Bilgilerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Müze Eğitimi	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
MEKYÖ	Evet	6	85,17	11,96	-3,27	292	0,001
	Hayır	288	65,83	14,36			

Tablo 57 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının müze eğitimi bilgisi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($t_{292}=-3,27$; $p=0,001<0,05$). Başka bir deyişle daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları, daha önce bu tür bir eğitim almamış olan öğretmenlere göre daha yüksektir.

4.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarıyla Yeterlilik Algıları Arasında İlişkiye Yönelik Bulgular

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarıyla yeterlilik algıları arasında ilişkiyi belirleyebilmek için Spearman testi yapılmış ve bulgular Tablo 58’de verilmiştir.

Tablo 58. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumları ve Yeterlilik Algıları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Analizi Sonuçları

		Tutum
Yeterlilik	r	0,295**
	p	0,000
	n	294

** p<0,01

Tablo 58 incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarıyla yeterlilik algıları arasında pozitif yönde anlamlı ($p=0,00<0,01$) ancak düşük düzeyde bir ilişki vardır.

BÖLÜM V

SONUÇ

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ve yeterli algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ve yeterli algılarının cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim durumu, branş, okul türü ve müze eğitimi bilgisi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veri analizi sonuçlarına göre elde edilen bulgular alanda yapılmış benzer çalışmaların sonuçlarıyla tartışmalı olarak verilmiştir.

5.1.1. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumlarına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının incelenmesi kapsamında öncelikle sahip oldukları tutumların düzeyi belirlenmiştir. Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik genel tutum düzeylerinin ($\bar{x}$:60,20) ‘yüksek’ olduğu belirlenmiştir. Alt ölçekler ayrı ayrı incelendiğinde ise ortaokul öğretmenlerinin ‘öğrenci kazanımları’ ($\bar{x}$:30,90) ve ‘gereklilik’ ($\bar{x}$:17,95) boyutlarındaki tutum düzeylerinin ‘çok yüksek’ olduğu anlaşılmaktadır. Ortaokul öğretmenlerinin ‘gönüllülük’ ($\bar{x}$:23,25) alt ölçeğindeki tutum düzeylerinin ise ‘yüksek’ olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik olarak olumlu tutumlar içinde olduğu ifade edilebilir.

Literatürdeki araştırmalar da benzer sonuçları vermektedir. Dilli (2017) tarafından yapılan okulöncesi, ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırmanın sonuçlarına göre; sınıf öğretmenleri müzelerin eğitim amaçlı kullanımının, eğitimin kalitesini, öğrencinin derse yönelik ilgisini, motivasyonunu arttırdığı ve öğrenciyi sosyalleştirdiğini düşünmektedirler. Ayrıca sınıf öğretmenleri, planlı bir müze gezisinin her branşa (sosyal, Türkçe vb.) yardımcı olduğu, öğrencinin yakın çevresini, kültürünü vb. tanımada etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Planlı müze gezisinin öğrenci üzerindeki olumlu etkileri

düşünüldüğünde müze gezisi ve eğitiminin farklı kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenmesinin gerekliliği öğretmenlerin ortak düşüncesini oluşturmaktadır. Ekmekçi (2015) tarafından yapılan tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın sonuçlarına göre; tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleriyle ilgili olumlu tutum içinde oldukları ancak müze ziyaretleri ve müze ziyareti planlama hakkında bilgilerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çetin (2014) tarafından yapılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müzelerinin sosyal bilgiler eğitimindeki önemine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili görüşleri genel olarak olumludur. Öğretmen adayları gerektiğinde müzeleri derslerinde kullanmanın derslerini müzede işlemenin derslerine katkı sağlayacağını düşünmektedir. Kısa (2012) tarafından yapılan sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenler müze gezilerinin öğrencilerde sosyal bilgiler dersine yönelik öğrenme sürecine katkısı olduğunu ve tarihsel düşünme becerisine katkı sağlamış olabileceğini belirtmiştir. Kaya Kocak (2010) tarafından yapılan görsel sanatlar eğitiminde müze etkinliklerine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin görsel sanatlar dersinde müze etkinliklerine yer verilmesi taraftarı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenler yapılan müze gezilerinin öğrencileri her yönüyle geliştirdiğini vurgulamışlardır. Çıldır (2007) bir bilim merkezinde öğretmenlerle gerçekleştirilen yetişkin eğitimi uygulanmasına ilişkin ve müzede fen öğrenme-öğretme etkinliklerinin sağladığı yararlarla ilişkin öğretmen görüşlerindeki değişimi araştırmasına göre öğretmenler müzeleri eğitim amaçlı kullanmanın öğrenmeyi kalıcı kıldığı, somutlaştırdığı ve eğlenceli hale getirdiğini ifade etmiştir.

Yapılan araştırmanın sonucuna ve ilgili araştırmaların sonuçlarına bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenler müzelerin eğitimde kullanımını olumlu görmektedir ve müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili olumlu tutum içindedir. Araştırmaya katılan öğretmenler özellikle müzelerin eğitimde kullanımının öğrenciye kazandırdığı kültürel, sosyal ve eğitsel tutumları ve müzelerin eğitimde kullanımının gerekliliği ile ilgili tutum ifadelerinde daha yüksek tutum düzeyine sahiptir. Bu durum ülkemizde önemi artan ve bu doğrultuda kullanımı daha bilinçli hale gelen müzelerin eğitimde kullanımının yaygınlaşması ve verimli kullanımı açısından öğretmenlerin bu doğrultuda kendilerini geliştirmeleri için çok önemli bir sonuçtur.

Ortaokul öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının, ölçeğin genelinde ve ‘öğrenci kazanımları’ ve ‘gereklilik’ alt ölçeklerinde cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır. Sadece ‘gönüllülük’ alt ölçeğinde kadın ortaokul öğretmenlerinin erkek meslektaşlarına göre daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. ‘Gönüllülük’ alt ölçeğinden elde edilen fark ölçeğin bütününe yansımamıştır. Gürbüz’ün (2017) sınıf öğretmenleriyle, Ertem’in (2015) görsel sanatlar dersi öğretmenleriyle yaptığı çalışmalarda da öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik görüşlerinin, mevcut araştırmadaki sonuçlarla tutarlı olarak, cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Diğer yandan Yücel Kurnaz (2015) okul öncesi ve sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmada erkek öğretmenlerin müzelerde uygulatılan etkinliklere kadın öğretmenlere göre daha fazla ilgi duyduğunu saptamıştır. Mevcut çalışmada ise kadın öğretmenlerin müze eğitime yönelik gönüllülüklerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Her iki çalışma arasındaki farklı sonuçların kullanılan ölçme araçlarının kapsamlarının/yapılarının farklılığından ve farklı öğretim basamaklarında görev yapan öğretmenlerden kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

Ortaokul öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının, ölçeğin bütününde ve alt ölçeklerde kıdem yıllarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Demirci (2009) tarafından yapılan kültürel öğelerin öğretiminde müzelerin yeri ve öneminin araştırıldığı araştırmanın alt amaçlarından olan sınıf öğretmenlerinin düzenlediği müze gezilerini eğitici ve öğretici bulma durumları öğretmenlerin mesleki kıdemine göre farklılaşmaması ve Ertem (2015) tarafından yapılan görsel sanatlar dersinde müzelerden yararlanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlayan araştırmada, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasının önemine ilişkin görüşler öğretmenlerin mesleki kıdemine göre farklılaşmaması sonucu mevcut araştırma sonuçlarıyla tutarlık göstermektedir.

Ortaokul öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının, ölçeğin bütününde ve alt ölçeklerde eğitim durumlarına (lisans, lisansüstü) göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Demirci’nin (2009) sınıf öğretmenleriyle ve Ertem’in (2015) görsel sanatlar dersi öğretmenleriyle yaptığı çalışmalarda da öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik görüşlerinin, mevcut araştırmadaki sonuçlarla tutarlı olarak eğitim durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Ortaokul öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının, ölçeğin bütününde ve alt ölçeklerde branşlarına göre farklılaşmadığını belirlenmiştir. Ortaokul

öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının, ölçeğin bütününde ve alt ölçeklerde çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları genel olarak incelendiğinde, ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının öğretmenlerin cinsiyet, kıdem yılı, eğitim durumu, branş ve çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşmadığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuç, öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının yüksek seviyede olumluluk içermesinden de hareketle bir bütün olarak olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma sonuçları ve benzer araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanımını ile ilgili tutumları cinsiyet, okul türü, mesleki kıdem, eğitim durumu ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlar da öğretmenlerin bulundukları ortam ve şartlar değişse de müzelerin eğitimde kullanımının önemli ve gerekli olduğu gerçeğini değiştirmedığı sonucu çıkarılabilir.

Ortaokul öğretmenlerinin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ölçeğin genelinde ve ‘öğrenci kazanımları’ ve ‘gönüllülük’ alt ölçeklerin müze eğitimi bilgisine (daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmaları) göre farklılaşmaktadır. Buna göre daha önce bu tür bir eğitim almış olan ortaokul öğretmenlerinin genel tutumları, ‘öğrenci kazanımı’ ve ‘gönüllük’ alt ölçeklerindeki tutumlarının eğitim almamış olanlara göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. ‘Gereklilik’ alt ölçeğinde ise anlamlı bir farklılaşma olmamıştır.

Demirci (2009) tarafından yapılan kültürel öğelerin öğretiminde müzelerin yeri ve öneminin araştırıldığı araştırmanın alt amaçlarından olan sınıf öğretmenlerinin düzenlediği müze gezilerini eğitici ve öğretici bulma durumları öğretmenlerin üniversitede müze eğitime yönelik ders almış olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu sonuç ile araştırmanın sonuçları benzerlik göstermemektedir. Demirci (2009) tarafından yapılan araştırmaya katılan 305 öğretmenin 15’inin üniversitede müze eğitime yönelik ders aldığı düşünüldüğünde öğretmenlerin üniversitede aldıkları dersin üzerinden uzun zaman geçmiş olması ve o dersin sağladığı etkinin ve farkındalığının yerini kendi müze deneyimlerinin almış olması mevcut araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermeme sebebi olarak düşünülebilir.

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin öğretmenlik sürecinde aldıkları müze eğitiminin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarını olumlu etkilediği, müze

eđitimi bilgisine sahip ęđretmenlerin farkındalıęının daha yęksek olduęu ve mýzelerin eđitimde kullanımıyla ilgili olumlu tutum içinde olduklarını gęstermektedir. Mýzelerin eđitimde kullanımı son yıllarda yaygınlařan ve ęnem kazanan bir konudur. 2019 yılı itibariyle ęđretmenlerin hizmet içi seminerlerinde de sertifikalı mýze eđitimi programları ęn plana çıkmaktadır. řu an için daha çok belirli branřlara yęnelik mýze eđitim içerikleri planlanıyor olsa da bu konuda atılan adımlar sevindiricidir. Arařtırma sonuçları da bu geliřmelerle paralellik gęsterdięi için kıymetlidir. Mýzeler ve eđitimde kullanımı ile ilgili bilgi sahibi olan ęđretmenler bu konuda beceri sahibi de olmak isteyecek ve derslerinde branř fark etmeksizin mýzeleri kullanacakları dęřýn¼lmektedir.

5.1.2. Ortaokul ęđretmenlerinin Mýzelerin Eđitimde Kullanılmasına Yęnelik Yeterlik Algılarına Yęnelik Sonuç ve Tartışma

Ortaokul ęđretmenlerinin mýzelerin eđitimde kullanılmasına yęnelik yeterlilik algılarının incelenmesi kapsamında ęncelikle sahip oldukları yeterlilik algılarının d¼zeyi belirlenmiřtir. Elde edilen sonuçlara gęre ortaokul ęđretmenlerinin mýzelerin eđitimde kullanılmasına yęnelik yeterlilik algılarının d¼zeyinin ($\bar{x}$:66,22) ‘orta derecede yeterli’ olduęu gęr¼lmektedir. Ortaokul ęđretmenlerinin mýzelerin eđitimde kullanılmasına yęnelik olarak yeterlik içinde olduęu ifade edilebilir. Arařtırmada ortaokul ęđretmenlerinin mýzelerin eđitimde kullanılmasına yęnelik yeterlilik algılarının belirlenebilmesi için uygulanan ۆlekte, ęđretmenlere mýze etkinlięi ęncesinde, mýze sırasında ve mýze sonrası yapılabilecek etkinliklerdeki yeterlilikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Elde edilen bulgulardan hareketle ęđretmenlerin mýzelerin eđitimde kullanımı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve mýzelerin eđitimde kullanımı ile ilgili herhangi bir eđitim almamıř olduklarından dolayı kendilerini bu konuda yeterli gęrmedikleri sonucuna varılabilir.

Literat¼rdeki arařtırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. Binekci ve ęner (2019) tarafından yapılan ortaokul branř ęđretmenlerinin derslerinde mýzelerden yararlanma durumlarına iliřkin gęr¼řlerini belirlemeyi amaçlayan arařtırmanın sonuçlarına gęre; mýzenin birçok iřlevi olmasına raęmen daha çok sergileme iřlevine vurgu yapmaları mýzeye iliřkin bilgilerinin temel d¼zeyde olduęu, arařtırmaya katılan ęđretmenlerin çoęunluęunun derslerinde mýzelerden yararlanılabileceęini dęřýnd¼kleri ancak mýzede eđitim yapılabileceęini dęřýnd¼kleri derslerin bařında Sosyal Bilgiler olduęu tespit edilmiřtir. ęzer (2018) tarafından yapılan okul ęncesi d¼nemde mýze eđitimine iliřkin ęđretmenlerin gęr¼řlerini belirlemeyi amaçlayan arařtırmanın sonuçlarına gęre okul ęncesi

öğretmenlerinin müzeleri çoğunlukla gezi amaçlı kullandığı, Ekmekçi (2015) tarafından tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırmanın sonuçlarına göre, tarih öğretmenlerinin müze ziyareti hakkında bilgilerinin ve planlama düzeylerinin yeterli olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Tosun (2015) tarafından yapılan Hayat Bilgisi dersi içinde gerçekleştirilen müze uygulamalarını öğretmen görüşleri açısından inceleyen araştırmada, sınıf öğretmenlerinin müzelere ilişkin yeterli ve doğru bilgilerinin olmadığı, uygulamalarda ön hazırlığa önem vermediği, daha çok davranışsal boyutta kuralları hatırlattığı, soru cevap ve sohbet dışında öğretmenlerin müze uygulaması öncesinde, sırasında ve sonrasında öğrencilerin kalıcı ve etkili öğrenmeleri için yeteri kadar etkinlik yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Arı (2010) tarafından sınıf öğretmenlerinin “müze bilinci” öğrenme alanının çocuklara kazandırdığı tutum ve davranış değişiklikleri bakımından görüşlerini inceleyen araştırmada sınıf öğretmenleri müzeleri önemli ve gerekli gördükleri, ancak bu alana yönelik kendilerini bilgi ve uygulama anlamında yeterli bulmadıkları ve bu alanda bir eğitime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Kaya Kocak (2010) ise yine öğretmenlerin de gezi öncesi, gezi esnası ve gezi sonrası etkinlikleri tüm yönleriyle hazırlayıp uygulamaya dönüştürmedikleri sonucu elde edilmiştir. Araştırmalardan elde edilen sonuçlar mevcut araştırmadaki sonuçlarla tutarlılık göstermektedir.

Buyurgan’ın (2017) araştırmasının sonuçlarında belirttiği gibi amaca yönelik hazırlanmış, tüm boyutları ile programlanmış bir müze ziyareti, öğrencilerimizin düş gücünün uyarılmasında, akıcı, esnek ve özgün bir öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli rol oynar. Bu yüzden öğretmenlerin müze eğitimi etkinliklerini gerçekleştirirken yeterli bilgiye sahip olmaları verimli olması ve müze eğitimi etkinliklerinin amacına ulaşabilmesi açısından çok önemlidir.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için yapılan testin analizine göre ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını belirlenmiştir.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının kıdem yıllarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için yapılan testin analizine göre ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının kıdem yıllarına göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Demirci (2009) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin, kendilerini müzede

öğrencilere gereken rehberliği yapabilecek yeterlilikte bulma durumları mesleki kıdeme göre farklılık göstermemektedir. Bu sonuç mevcut araştırmanın sonuçlarıyla tutarlık göstermektedir.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının eğitim durumlarına (lisans, lisanstüstü) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için yapılan testin analizine göre ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının eğitim durumlarına (lisans, lisanstüstü) göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının branşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için yapılan testin analizine göre ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarında branşlarına göre grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Başka bir deyişle ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları branşlarına göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Gruplar arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Tukey- HSD testi sonuçlarına göre branşı Türkçe olan öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının ($\bar{x}=71,50$), branşı İngilizce olan öğretmenlere göre müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarından ($\bar{x}=61,00$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için yapılan testin analizine göre ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu) göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin cinsiyetinin, kıdem yılının, eğitim durumlarının, branşının ve çalıştıkları okul türünün müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının düzeyinde anlamlı derecede etkisi yoktur.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının müze eğitimi bilgisine (daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olmalarına) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirleyebilmek için yapılan analiz sonuçlarına göre ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algılarının müze eğitimi bilgilerine göre anlamlı bir şekilde değiştiği

belirlenmiştir. Başka bir deyişle ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlilik algıları daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan öğretmenlerin yeterlik algıları daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almamış olan öğretmenlere göre daha yüksektir.

5.1.3. Ortaokul Öğretmenlerinin Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Tutumları ve Yeterlik Algıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuç ve Tartışma

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarıyla yeterlilik algıları arasında pozitif yönde anlamlı ancak düşük düzeyde bir ilişki vardır. Müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutum düzeyi yüksek olan öğretmenlerin, müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik yeterlik algılarının da yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın tüm sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının yüksek, yeterlilik algılarının ise istenen düzeyde olmadığı görülmüştür. Ortaokul öğretmenleri müzelerin eğitimde kullanımını önemli ve gerekli görmekle birlikte bu alanda eğitim faaliyeti gerçekleştirmek için kendilerini yeterli görmemektedir. Ayrıca daha önce müzeler veya müzelerin eğitimde kullanımıyla ilgili eğitim almış olan öğretmenlerin tutumlarının ve yeterlik algılarının almayanlara göre yüksektir. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmenler için verilecek hizmet öncesi ve hizmet içi müze eğitimleri ve uygulamaları müze eğitiminin okullarda yaygınlaşabilmesi için çok önemlidir. Bu alanda atılacak adımlarla kendini yeterli gören öğretmenler çoğaldıkça müzelerin ders müfredatlarında daha çok yer bulacağı böylece öğrencilerin somutlaştırarak ve kalıcı öğrenmeler sağlayacağı düşünülmektedir.

Ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumlarının ölçeğin tamamının, alt ölçeklerinin ve yeterlilik algılarının öğretmenlerin cinsiyetine, mesleki kıdemine, çalıştıkları okul türüne (ortaokul, imamhatip ortaokulu), branşına ve eğitim durumlarına göre farklı sonuçlar göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak ortaokul öğretmenlerinin tutumlarının ve yeterlik algılarının bütünlük içinde olduğu, öğretmenlerin bulunduğu şartlara göre tutumlarının ve yeterlik algılarının değişmediği görülmüştür. Öğretmenlerin bulunduğu şartlara göre tutumlarının değişmemesi tutumlarının yüksek olduğu düşünüldüğünde olumlu olarak değerlendirilmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçları doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- a. Müze eğitimi alan öğretmenlerin tutumlarının ve yeterliklerinin müze eğitimi almayan öğretmenlere göre daha yüksek olmasından hareketle; hizmet öncesi üniversite eğitimi sırasında öğretmen adaylarının planlı ve uygulamalı müze eğitimi dersleri almaları sağlanarak, hizmet içi eğitim faaliyetleriyle öğretmenlere müze eğitimlerinin düzenli olarak yapılması sağlanarak müzelerin derslerde kullanımının yaygınlaştırılması sağlanabilir.
- b. Öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanma konusunda yeterlik düzeylerinin yüksek olmamasından hareketle öğretmenlerin kendi alanlarında müze ziyaretleri planlayabilmeleri için sahip olmaları gereken becerilere yönelik uygulamalı eğitimler verilerek öğretmenlerin yeterliklerinin artması sağlanabilir.
- c. Öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanma konusunda yeterlik düzeylerinin yüksek olmamasından hareketle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından müzelerin eğitimde nasıl kullanılacağını açıklayan branşlara özgü örnek müze etkinliklerinin yer aldığı müze eğitim paketleri tasarlanarak öğretmenlerin erişimi sağlanabilir.
- d. Öğretmenlerin müzeleri eğitimde kullanma konusunda tutumlarının yüksek olmasından hareketle öğretmenlerin müzeleri aktif kullanabilmeleri için müzeler ve okullar arasında iş birliği sağlanarak müzelerin sahip olduğu eserleri ve müze haberleri okullara duyurularak özendirici faaliyetler tasarlanabilir.
- e. Öğretmenlerin müzeleri eğitimde kullanma konusunda tutumlarının yüksek olmasından hareketle her okuldan bir öğretmen müze ve okul arasında ilişkiyi sağlamakla gönüllü olarak ilgilenerek, öğretmenlerin müzelere ulaşma kolaylığı sağlanarak müze ziyaretlerinin sayısının ve veriminin artması sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- a. Yapılan araştırma İstanbul ilindeki öğretmenlerle sınırlıdır. Başka illeri kapsayan karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir. Bu illerin seçiminde illerin müze sayılarına

göre sınıflandırma müze açısından daha zengin illerle daha sınırlı müze imkânlarına sahip olan illerin öğretmenlerinin tutumlarının incelenmesi ilgi çekici olabilir.

- b. Yeni araştırmaların planlanmasında okulöncesi seviyesinden lise seviyesine kadar farklı öğretim basamaklarındaki öğretmenlerin müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik tutumları ve yeterlik algıları incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (1996). *Müze eğitimi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Eğitimi Ana Sanat Dalı, İstanbul.
- Adıgüzel, H. (2000). Müze pedagojisinin Türkiye' deki yansımaları ve müzelerdeki yaratıcı drama uygulamaları. *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme (Üçüncü Uluslararası Tarih Kongresi)* (s. 130-143). İstanbul: Tarih Vakfı.
- Adıgüzel, H. ve Öztürk, F. (1999). Türk eğitim düşüncesinde okul müzesinden müze pedagojisine değişim. *Eğitim ve Bilim* , 14 (114), 73-81.
- Akman, B., Özen Altınkaynak, Ş., Can Gül, Ş. ve Ertürk Kara, H. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 97-115.
- Akmehmet, K. T. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi* , 3(1), 47-58.
- Aktın, K. (2017). Okulöncesi dönemde müze eğitimi ile çocukların tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 13(2), 465-486.
- Alkış, S. ve Güleç, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , XVII (1), 63–78.
- American Alliance of Museums. (2019). <https://www.aam-us.org/programs/about-museums/museum-facts-data/> adresinden 25 Ağustos 2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- Arı, Ç. (2010). *Müze bilinci öğrenme alanı etkinliklerinin gerçekleştirilebilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Atagök, T. ve Doğanılmaz, İ. (2000). 21. yüzyıl projesi: İstanbul sanat müzesi. 5. *Müzecilik Semineri Bildirileri*, (s. 52-59). İstanbul.

- Binekçi, Ö. ve Öner, G. (2019). Ortaokul branş öğretmenlerinin derslerinde müzelerden yararlanma durumları ile müze ve tarihi mekâna ilişkin görüşleri. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 1(1), 32-49.
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozdoğan, A. E. ve Yalçın, N. (2006). Bilim merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin fene karşı ilgi düzeylerinin değişmesine ve akademik başarılarına etkisi: Enerji parkı. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(2), 95-114.
- Bulut, Ü. ve Atilla, U. (2017). Müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar eğitimine etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 705-714.
- Buyurgan, S. (Dü.). (2019). *Müzedede eğitim öğrenme öğretme ortamı olarak müzeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Buyurgan, S. (2017). Verimli bir müze ziyaretini nasıl gerçekleştirebiliriz? *Milli Eğitim Dergisi* (214), 317-343.
- Buyurgan, S. (2017). Yaşayan ve yaşatan müze. *Yaratıcı Drama Dergisi* , 12(2), 127-136.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* (32), 470- 483.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, A. (2013). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çakır İlhan, A. ve Okvuran, A. (2001). Bir eğitim ortamı olarak müze ve müze çalışmaları. *Anadolu Sanat Dergisi* (11), 86-93.
- Çakır İlhan, A., Artar, M., Okvuran , A. ve Karadeniz, C. (2011). *Müze eğitimi yetişkin kitabı*. <http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/y/e/yetiskin-kitabi.pdf> adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde ulaşılmıştır.

- Çıldır, Z. (2007). *Öğretmenlerle müzede yetişkin eğitimi -Feza Gürsey Bilim Merkezi örneği-*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çıldır, Z. (2014). Türkiye' de bir eğitim ortamı olarak müzelerin kullanımına ilişkin eğitimciler tarafından hazırlanan raporlar. *Folklor* (79), 179-188.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirci, M. (2009). *Kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dewey, J. (2007). *Deneyim ve eğitim*. (S. Akıllı, Çev.) Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık.
- Ekmekci, S. (2015). *Tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşleri: Trabzon örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ekmeksizozğlu, T. O. (2007). *Polis müzeleri ve polis müzelerinde müze eğitimi*. Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ertaş, H., Şen, A. İ. ve Parmaksızozğlu, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf öğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla ilişkilendirme düzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi* , 5 (2), 178-198.
- Ertem, B. (2015). *Görsel sanatlar dersinde müzelerden yararlanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Etike, S. (1991). *Türk sanat eğitiminin tarihsel gelişim süreci içinde ortaokul resim eğitimi ve resim öğretmeni yetiştirme (1923- 1950)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fidan, N. (1985). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayınevi.

- Filiz, N. (2010). *Sosyal Bilgiler öğretiminde müze kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gartenhaus, A. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler*. (R. Mengerci ve B. Onur, Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Güler, A. (2009). *Programlı ve etkili bir müze gezisi için geliştirilen müze eğitim paketinin etkililiğinin ölçülmesi (Ankara ili ilköğretim I.kademe 3.sınıf sanat etkinlikleri dersi örneği)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, E. B. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze alışkanlıkları (Erzurum ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Gürbüz, E. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gürkan, T. (2004). *İlköğretim ikinci kademedeki müze eğitiminin önemi üzerine araştırma (Bursa örneğinde)*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Hakverdi Can, M. (2013). İlköğretim öğrencilerinin bilim merkezindeki deney setleri hakkındaki görüşleri ve öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (Özel Sayı 1), 219-229.
- Hamurculu, Ü. H. (2016). *Ankara' daki müzelerde yaratıcı drama etkinlikleri ve Ankara Resim ve Heykel Müzesinde yaratıcı drama önerisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü disiplinlerarası müze eğitimi anabilimdalı, Ankara.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi*. (B. Onur, Dü., M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- ICOM. (2019). ICOM announces the alternative museum definition that will be subject to a vote. <https://icom.museum/en/news/icom-announces-the-alternative-museum-definition-that-will-be-subject-to-a-vote/> adresinden tarihinde 28 Şubat 2019 tarihinde ulaşılmıştır.

- İstanbul Modern Sanat Müzesi (2020). İstanbul Modern’de eğitim. https://www.istanbulmodern.org/tr/egitim/istanbul-modernde-egitim_380.html adresinden 29 Ekim 2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Kabapınar, Y. (2016). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kamçı, S. (2015). *Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kara, B., Sak, M., Balçın, M.D. ve Mertoğlu. (2020). Fen bilimleri öğretmenlerinin müze eğitimi hakkındaki görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(108), 318-346.
- Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M. ve İlhan, A.Ç. (2015). Yeni müzebilim bağlamında müze eğitime çağdaş yaklaşımlar ve müze eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48 (2), 203-226.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kızıлтаş, E. ve Sak, R. (2018). Anne-babaların perspektifinden alan gezisi etkinlikleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 8 (3), 468-480.
- Kurnaz, F. Y. (2015). *Okulöncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde uygulatılan etkinliklere ilişkin görüşlerinin incelenmesi (İstanbul ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuşçuoğlu, G. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin müzelerin değer aktarmadaki rolüne ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Mentiş Taş, A. (2012). Primary-grade teacher candidates’ views on museume education. *US-China Education Review A* 6 , 606-612.
- Mercin, L. (2002). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde müzelerin sanat (resim) amaçlı kullanılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Ünivesitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Mercin, L. (2006). Müzeler ve toplum. <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Yrd.-Do%3c3%a7.-Dr.-Levent-MERC%4b0N-M%3c3%9cZELER-VE-TOPLUM.pdf> adresinden 11 Ekim 2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Mercin, L. (2007). *Resim dersini müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı süreci etkinliklerine göre uygulamanın erişkiye, kalıcılığa ve tutuma etkisi (Diyarbakır ili örneği)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Onur, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Oruç, S. ve Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 125-141.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). "Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi" :İstanbul. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.
- Özer, M. (2018). *Okul öncesi dönemde müze ile eğitime ilişkin uzmanların, ailelerin ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özeskici, A. (2009). *Müzedede öğrenmenin öğrencilerin görsel, duygusal ve kinestetik yönleri üzerine etkileri (İlköğretim 6. sınıf öğrencileri üzerine bir uygulama)*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Pera Müzesi (2020). Öğretmen rehber kitapçığı: Anadolu ağırlık ve ölçüleri koleksiyon sergisi. <https://www.peramuzesi.org.tr/Images/pdf/ogretmen-kitapcik/anadolu-agirlik-ve-olculeri-2020.pdf> adresinden 29 Ekim 2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Rahmi Koç Müzesi (2020). Müzedede eğitim. <http://www.rmkmuseum.org.tr/istanbul/muzede-egitim/muzede-egitim> adresinden 29 Ekim 2020 tarihinde ulaşılmıştır.
- Sadberk Hanım Müzesi (2020). Öğretmen müze eğitimi programı. <https://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/tr/egitim-ve-aktiviteler> adresinden 29 Ekim 2020 tarihinde ulaşılmıştır.

- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seidel, S., & Hudson, K. (1999). Müze eğitimi ve kültürel kimlik uluslararası iki çalışma raporu. (B. Ata, Çev., & B. Onur, Derleyici) Ankara. <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/3460/> adresinden 7 Temmuz 2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- Süzen, H. N. (2005). *İlköğretim okullarında görevli yöneticilerin ve resim-iş öğretmenlerinin müze ve sanat galerilerinin görsel sanatlar (resim-iş) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şar, E. ve Sağkol, T. (2013). Eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersi gerekliliği üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 80-93.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2019). Müze istatistikleri Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43336/muze-istatistikleri.html> adresinden 1 Temmuz 2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2019, Mayıs 28). Müze eğitimi sertifika programı. <https://www.meb.gov.tr/muzede-egitim-basliyor/haber/18739/tr> adresinden 1 Haziran 2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. LTD. ŞTİ.
- TÜİK. (2018). Türkiye İstatistik Kurumu: Türkiye’de bulunan müze sayıları. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1086 adresinden 5 Haziran 2019 tarihinde ulaşılmıştır.
- Türk Dil Kurumu. (2019). Müze tanımı. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c76e604c1bfd5.79454498 adresinden 27 Şubat 2019 tarihinde ulaşılmıştır.

- Usbaş, H. (2010). *Okul öncesi eğitimde müzelerden yararlanma programının 6 yaş çocukları üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Üztemur, S., Dinç, E. ve Acun, İ. (2018). Müzeler ve tarihi mekanlarda uygulanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sosyal bilgilere özgü becerilerin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 294-324.
- Yanmaz, D. (2017). *Doğa tarihi müzesinde rehber hazırlama ve çalışma yapırları ile öğretimin öğrencilerin akademik başarı ve fen öğrenimine yönelik motivasyonları üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yaşar, E. (2014). *Bilim müzesi ziyaretçilerinin müze istasyonundan öğrendiklerinin bilgi hiyerarşisi ile ölçülmesi ve istasyondan öğrenilenlerin istasyonunun tasarım amacı ile karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuzoğlu Atasoy, N. (2000). Müze eğitiminde etkin bir uygulama hands- on. 5. *Müzecilik Semineri Bildirileri*, (s. 35-38). İstanbul.
- Yenigün Kapan, S. (2011). *Müzelerin yetişkin eğitiminde kullanılmasına yönelik bir program denemesi -Rahmi Koç Müzesi iletişim araçları örneği-*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yeter, F. ve Kurtdere Fidan, N. (2018). İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin müze metaforları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 173-194.
- Yılmaz, A. (1996). *Müzelerde çocuk eğitiminin müze koleksiyonları bağlamında değerlendirilmesi ve Rahmi M. Koç Müzesi örneğinde irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, A., Yıldırım, G., Filiz, N. ve İbrahimoglu, Z. (2018). *Etkileşimli müze ve tarihi çevre eğitimi: Kuramsal temeller ve örnek etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Denizli.

EKLER

EK-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Meslektaşım,

Bu çalışma“Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Tutumlarının ve Yeterlilik Algılarının İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezi için bilgi toplamayı amaçlamaktadır. Sizlerden sağlanan bilgiler sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak ve kişisel değerlendirme yapılmayacaktır. Bu sebeple çalışma kapsamında isminiz veya kimliğinizi belli edecek bir bilgi istenmeyecektir. Size sunulan veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. I.Bölümde Kişisel Bilgiler, II. Bölümde Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği, III. Bölümde Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Öğretmen Yeterlilik Ölçeği bulunmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşması için maddelerin tümünün eksiksiz bir biçimde cevaplandırılması büyük önem taşımaktadır. Soruları samimi ve tarafsız olarak cevaplamanız araştırma sonuçlarının geçerliliği için önemlidir. Ayıracağınız zaman ve değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Semiha AYDOĞAN ÇELİK

M.Ü. Eğitim Bilimleri EnstitüsüEğitim Programları ve Öğretim ABD
Yüksek Lisans Öğrencisi / Matematik Öğretmeni

BÖLÜM I- KİŞİSEL BİLGİLER: Bu bölümde, araştırmaya katılanlarla ilgili kişisel bilgilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Aşağıda verilen soruları dikkatlice inceleyerek durumunuza uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Yaşınız (yazınız): **3. Görev yaptığınız okul türü:**() Ortaokul () İmam Hatip Ortaokulu

4. Mesleki kıdeminiz:() 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 yıl ve üzeri

5. Eğitim durumunuz: () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

6. Branşınız (yazınız):

7. Müzeler veya müzelerin eğitimde kullanılmasıyla ilgili hizmet öncesi veya hizmet içi bir eğitim aldınız mı? Cevabınız evet ise kısaca (yılı/içeriği/süresi/kim tarafından düzenlendiği vb.) açıklayınız.

() Hayır () Evet (kısaca açıklayınız):

.....
.....
.....

EK-2: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ

BÖLÜM II- MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzeler ve müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ifadeler verilmiştir. Verilen ifadeleri okuyunuz ve her ifadeye katılım derecenizi size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyerek belirtiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Çok Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Müze gezilerinin eğitime katkısı olacağına inanıyorum.					
2. Müze gezileri öğrencilerin farklı kültürleri tanımasını sağlar.					
3. Öğrencilerle birlikte müzede eğitim faaliyeti gerçekleştirmekten hoşlanırım.					
4. Müzelere daha çok tarihe meraklı çocukların götürülmesi gerektiğini düşünüyorum.					
5. Müze gezileri öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.					
6. Branşım ile ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.					
7. Müze gezilerinin öğrencilerin hoş vakit geçirmesinden başka bir yararı olmaz.					
8. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.					
9. Müzelerde ders içi kazanımları destekleyici etkinlikler yapılabilir.					
10. Müze gezilerine her öğretmen ders kazanımlarıyla bağlantılı olarak şekilde yıllık ders planında yer vermelidir.					
11. Müzede yapılacak etkili eğitim çalışmaları öğrencilerin aktif birer müze ziyaretçisi olmalarını sağlar.					
12. Müze gezileri öğrencilere kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.					
13. Müze gezisi yapılmayan bir okul programı eksik kalır.					
14. Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.					
15. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili bir eğitim almak isterim.					
16. Müzeler sadece tarihi eserlerin korunduğu yerlerdir.					
17. Okulumda öğrencilerle müze gezisine gitmek için gönüllü olurum.					
18. Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.					
19. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.					

20.Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.					
21.Okul saatleri içinde yapılan müze gezileri derslerim açısından zaman kaybıdır.					
22.Müze gezilerinin her ders için sağlayacağı bir fayda vardır.					
23.Müze gezisi benim için iş yükü demektir.					
24.Müzelerin eğitimde kullanılması sosyal dersler için daha geçerlidir.					
25.Müzeler öğrencilerin okulda kazanmaları gereken değerleri destekler.					
26.Okul müdürüm alanımla ilgili bir müze gezisi planlamamı istese gönüllü olurum.					
27.Öğretmen yetiştiren kurumlarda müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili dersler olmalıdır.					
28.Öğrencilerle müze gezisine katılmak benim için sıkıcıdır.					
29.Müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik okuldaki meslektaşlarıma bir seminer vermem istense seve seve hazırlanırım.					
30.Özlük haklarım aynı kalmak koşuluyla belirli bir süre bir müzede alanımla ilgili eğitim uzmanı olarak çalışmak isterim.					
31.Müzelerin eğitimde kullanılması sadece değerler eğitimi açısından önemlidir.					
32.Müzelerde öğrencilere farklı deneyimler yaşatmak benim için heyecan vericidir.					
33.Okulun amaçları açısından müze gezilerini faydalı bulurum.					
34.Bir müze gezisinin benim dersim için katkısı olacağına inanmıyorum.					

EK- 3: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ UZMAN GÖRÜŞÜ

MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin tutumlarını belirlemek amacıyla ifadeler verilmiştir. Sizden verilen ifadeleri okumanız ve her ifadenin ölçeğin amacına hizmet etme durumunu “uygun kalmalı”, “uygun/madde değişik ifade edilmeli”, “uygun değil çıkartılmalı” seçeneklerinden size uygun olanı işaretleyerek cevaplandırmanız istenmektedir. Ayrıca, varsa, ek açıklamalarınızı ayrılan yere veya ölçek ve soru numarasını belirterek sayfanın devamına yazmanız beklenmektedir.

Öğretmenlere uygulanacak ölçekte her bir maddeye katılım dereceleri 5'li dereceleme ölçeği kullanılarak "Hiç Katılmıyorum", "Az Katılıyorum", "Orta Derecede Katılıyorum", Çok Katılıyorum", " Tamamen Katılıyorum" şeklinde derecelendirilecektir.	Uygun Kalmalı	Uygun/Madde Değişik İfade Edilmeli	Uygun Değil/Çıkartılmalı	Açıklama
1. Müzeler eğitimin amaçlarına hizmet eden kuruluşlardır.				
2. Müzeler öğrencilerin farklı kültürlerini tanımasını sağlayarak bakış açılarını genişletir.				
3. Müzeler öğrenciler açısından ilgi çekicidir.				
4. Öğrencilerle birlikte müzede olmaktan hoşlanırım.				
5. Müzelere daha çok tarihe meraklı çocukların götürülmesi gerekir.				
6. Müzeler öğrencilerin okulda öğrendiği bilgilerini somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.*				
7. Branşım ile ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.				
8. Müzelerin eğitimde kullanılmasını bizim eğitim sistemimiz açısından konuşmak bile gereksizdir.				
9. Müze gezisi sırasında herhangi bir eğitsel etkinlik yapılmasa da müze gezisi amacına ulaşır.				
10. Müze gezisinde öğrenciler sınıf ortamına göre daha aktiftir.				
11. Müze gezisinin öğrencinin hoş vakit geçirmesinden başka bir yararı olmaz.				
12. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.				
13. Müzelerde ders içi kazanımları destekleyici etkinlikler yapılabilir.				
14. Müze gezilerini her öğretmen ders kazanımlarına uygun olacak şekilde yıllık ders planında planlamalıdır.				
15. Öğrencilerin eğlenceli ve verimli müze deneyimlerinden sonra aktif birer müze ziyaretçisi olacaklarına inanıyorum.				
16. Müzeler öğrencilere çevreyi ve kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.				
17. Müze gezisi yapılmayan bir okul programı eksik kalır.				
18. Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.				

19. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili bir eğitim almak isterim.				
20. Müzelerde her yaş grubuna uygun eğitsel etkinlikler planlanabilir.				
21. Müzeler sadece tarihi eserlerin korunduğu yerlerdir.				
22. Müze gezileri öğrenciler için sıkıcıdır.				
23. Okulumda müze gezisine öğrencilerle gitmek için gönüllü olurum.				

24. Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.				
25. Her öğretmen en azından yaşadığı şehirdeki müzeleri bilmelidir.				
26. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.				
27. Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.				
28. Okul saatleri içinde yapılan müze gezileri derslerim açısından zaman kaybıdır.				
29. Müze gezilerinin her ders için sağlayacağı bir fayda vardır.				
30. Müze gezisi benim için iş yükü demektir.				
31. Müzelerin eğitimde kullanılması sosyal dersler için daha geçerlidir.				
32. Müzelerin eğitimde kullanılması sadece değerler eğitimi açısından önemlidir.				
33. Okul müdürüm alanımla ilgili bir müze eğitimi planlamamı istese gönüllü olurum.				
34. Öğretmen yetiştiren kurumlarda müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili dersler olmalıdır.				
35. Müze gezisine katılmak benim için sıkıcıdır.				
36. Sosyal alan öğretmenleri fen alanı öğretmenlerine göre müzede uygulanacak bir eğitsel etkinliği daha kolaylıkla hazırlar.				
37. Müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik okuldaki meslektaşlarıma bir seminer vermem istense seve seve hazırlanırım.				
38. Müzelerin eğitimde kullanılması konusunda tezsiz bir yüksek lisans yapmak isterim.				
39. Özlük haklarım aynı kalmak koşuluyla geçici olarak bir müzede alanımla ilgili eğitim uzmanı olarak çalışmak isterim.*				
40. Müzeler öğrencilerin okulda kazanmaları gereken değerleri destekler.				
41. Müzeler öğrenciler açısından heyecan vericidir.				
42. Okulumun amaçları açısından müze gezilerini faydalı bulurum.				
43. Bir müze gezisinin benim dersim için katkısı olacağına inanmıyorum.				

EK-4: TUTUM ÖLÇEĞİ FAKTÖR ANALİZİ TABLOLAR

Communalities		
	Initial	Extraction
Q1	1,000	,665
Q2	1,000	,624
Q3	1,000	,677
Q4T	1,000	,494
Q5	1,000	,497
Q6	1,000	,656
Q7T	1,000	,543
Q8	1,000	,561
Q9	1,000	,554
Q10	1,000	,595
Q11	1,000	,566
Q12	1,000	,694
Q13	1,000	,597
Q14	1,000	,664
Q15	1,000	,636
Q16T	1,000	,498
Q17	1,000	,750
Q18T	1,000	,641
Q19T	1,000	,705
Q20T	1,000	,443
Q21T	1,000	,611
Q22	1,000	,436
Q23T	1,000	,594
Q24	1,000	,670
Q25	1,000	,630
Q26	1,000	,670
Q27	1,000	,614
Q28T	1,000	,605
Q29	1,000	,562
Q30	1,000	,684
Q31T	1,000	,552
Q32	1,000	,685
Q33	1,000	,632
Q34T	1,000	,528

Extraction Method: Principal
Component Analysis.

Component Matrix^a

	Component						
	1	2	3	4	5	6	7
Q33	,753						
Q32	,745						
Q26	,732						
Q17	,731						
Q15	,727						
Q1	,718						
Q12	,716		,417				
Q27	,710						
Q25	,695						
Q3	,689						
Q9	,684						
Q14	,684						
Q2	,657						
Q10	,653						
Q11	,630						
Q13	,629						
Q8	,613						
Q22	,597						
Q6	,592						
Q5	,534						
Q29	,516						
Q28T	-,501						
Q21T	-,479	,440					
Q19T	-,461	,651					
Q18T		,601					
Q16T		,597					
Q31T		,593					
Q20T		,560					
Q7T		,488					
Q24				,529			
Q4T				,408			
Q23T				-,414	,479		
Q30	,417					,548	
Q34T							,556

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 7 components extracted.

EK-5: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİLİK ÖLÇEĞİ

BÖLÜM III - MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİLİK ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin yeterlilik algıları ile ilgili ifadeler verilmiştir. Verilen ifadeleri cevaplandırırken kendinizi düşününüz ve yeterlilik derecelendirmelerinden size uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

	Hiç Yeterli Değilim	Az Yeterli Yeterli	Orta Derecede Yeterli	Çok Yeterli	Tamamen Yeterli
1. Branşımla ilgili müze gezisi planlayabilmede					
2. Öğrencilerimi müze gezisi öncesinde müze hakkında bilgilendirebilmede					
3. Branşımın ders kazanımlarına uygun müze seçimi yapabilmede					
4. Öğrencilerin müze ziyaretine aileleriyle de gitmesi için özendirici çalışmalar (poster hazırlama, sunum yapma vb.) yaptırabilmede					
5. Müze gezisi için ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilmede					
6. Öğrencilerin seviyesine uygun müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede					
7. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri disiplinler arası ilişkilendirerek öğrencilerin farklı kazanımlar edinmesini sağlayabilmede					
8. Müze gezisi öncesi sınıfta öğrencileri müze gezisine hazırlayıcı faaliyetler hazırlayabilmede					
9. Müze gezisi sonrası öğrencilerin bilgilerinin kalıcılığını artırmak için müze ziyareti ile ilgili deneyimlerini paylaşabilecekleri bir ortam hazırlayabilmede					
10. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri ders kazanımlarıyla ilişkilendirebilmede					
11. Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede					
12. Öğrencilere gerçek müze deneyimi yaşatma imkânının olmadığı sanal müzelerden faydalanabilmede					
13. Müze gezisi sırasında öğrencilerin farklı kültürler arası karşılaştırma yapmasını sağlayabilmede					
14. Müze gezisi sırasında hazırladığım eğitim etkinliklerini uygulayabilmede					
15. Müze gezisinde gerçekleştirilen eğitsel etkinliklere öğrencilerimin aktif katılımını sağlayabilmede					
16. Öğrencilerin yaş, ilgi, istek ve görüşlerini dikkate alarak müze seçimi yapabilmede					
17. Müze gezisi için hazırlanan çalışma yapraklarını gezi sırasında etkili bir şekilde kullanılmasına rehberlik edebilmede					
18. Müze gezisi sonrası öğrencilerin edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için rehber olabilmede					
19. Müze gezisi sırasında öğrencilerin dersimde edindiği çeşitli kazanımları pekiştirebilmede					
20. Okulumda yöneticilerin, öğretmen arkadaşlarımla ve öğrencilerin desteğiyle bir okul müzesi oluşturabilmede					

EK- 6: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ UZMAN GÖRÜŞÜ

ÖLÇEK 2 - MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN YETERLİLİK ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik öğretmenlerin yeterlilik algıları ile ilgili ifadeler verilmiştir. Sizden verilen ifadeleri okumanız ve her ifadenin ölçeğin amacına hizmet etme durumunu “uygun kalmalı”, “uygun/madde değişik ifade edilmeli”, “uygun değil çıkartılmalı” seçeneklerinden size uygun olanı işaretleyerek cevaplandırmanız istenmektedir. Ayrıca, varsa, ek açıklamalarınızı ayrılan yere veya ölçek ve soru numarasını belirterek sayfanın devamına yazmanız beklenmektedir.

Öğretmenlere uygulanacak ölçekte her bir maddeye katılım dereceleri 5’li dereceleme ölçeği kullanılarak "Hiç Yeterli Değilim", "Az Yeterliyim", "Orta Derecede Yeterliyim", Çok Yeterliyim", "Tamamen Yeterliyim" şeklinde derecelendirilecektir.	Uygun Kalmalı	Uygun/Madde Değişik İfade Edilmeli	Uygun Değil/Çıkartılmalı	Açıklama
1. Branşım ile ilgili müze gezisi planlayabilmede				
2. Müze gezisi sırasında rehber olmadığında müzede yapılacak eğitim etkinliklerini planlayıp uygulayabilmede				
3. Öğrencilerimi müze gezisi öncesinde müze hakkında bilgilendirebilmede				
4. Branşımın kazanımlarını ve öğrencilerin ilgi, istek, görüşlerini dikkate alarak müze seçimi yapabilmede				
5. Müze ziyareti için ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilmede				
6. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri ders kazanımlarıyla ilişkilendirebilmede				
7. Müzede gerçekleştirilen eğitsel etkinlikleri disiplinler arası ilişkilendirerek öğrencilerin farklı kazanımlar edinmesini sağlayabilmede				
8. Müze gezisi öncesi sınıfta öğrencileri müze gezisine hazırlayıcı etkinlikler hazırlayabilmede				
9. Müze gezisi sonrası öğrencilerin bilgilerinin kalıcılığını artırmak için müze ziyareti ile ilgili deneyimlerini paylaşabilecekleri bir ortam hazırlayabilmede				
10. Öğrencilerin seviyesine uygun müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede				
11. Farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak müze eğitim etkinliği tasarlayabilmede				
12. Öğrencilerime gerçek müze deneyimi yaşatamayacak bir durumda olduğumda sanal müzelerden faydalanabilmede				
13. Müze gezisi sırasında öğrencilerimin farklı kültürler arası karşılaştırma yapmasını sağlayabilmede				
14. Öğrencilerin müze ziyaretine aileleriyle de gitmesi için özendirici çalışmalar (poster hazırlama, sunum yapma vb.) yaptırabilmede				
15. Müze gezisinde gerçekleştirilen eğitsel etkinliklere öğrencilerimin aktif katılımını sağlayabilmede				

16. Müze gezisinde kullanmak için ders kazanımlarıyla ilgili çalışma yaprakları hazırlayabilmede				
17. Müze gezisi için hazırlanan çalışma yapraklarını gezi sırasında etkili bir şekilde kullanılmasına rehberlik etmede				
18. Müze gezisi sonrası edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için rehber olabilmede				
19. Müze ziyareti sırasında öğrencilerin daha önce edindiği kazanımları pekiştirebilmede				
20. Okulumda yöneticilerin, öğretmen arkadaşlarımla ve öğrencilerin desteğiyle bir okul müzesi oluşturabilmede				

EK-7: YETERLİLİK ÖLÇEĞİ FAKTÖR ANALİZİ TABLOLAR

Communalities		
	Initial	Extraction
YQ1	1,000	,722
YQ2	1,000	,727
YQ3	1,000	,719
YQ4	1,000	,600
YQ5	1,000	,601
YQ6	1,000	,703
YQ7	1,000	,639
YQ8	1,000	,681
YQ9	1,000	,663
YQ10	1,000	,666
YQ11	1,000	,566
YQ12	1,000	,409
YQ13	1,000	,673
YQ14	1,000	,725
YQ15	1,000	,693
YQ16	1,000	,703
YQ17	1,000	,701
YQ18	1,000	,729
YQ19	1,000	,690
YQ20	1,000	,378

Extraction Method: Principal

Component Analysis.

Component Matrix ^a		
	Component	
	1	2
YQ16	,837	-,046
YQ14	,835	-,169
YQ8	,825	,018
YQ18	,822	-,231
YQ6	,820	,175
YQ10	,816	,015
YQ9	,813	-,032
YQ19	,807	-,198
YQ17	,806	-,225
YQ15	,806	-,210
YQ7	,799	-,027
YQ3	,772	,350
YQ13	,764	-,299
YQ5	,760	,150
YQ11	,751	,038
YQ2	,745	,413
YQ4	,731	,256
YQ1	,656	,540
YQ12	,583	-,264
YQ20	,577	-,213

Extraction Method: Principal

Component Analysis.

a. 2 components extracted.

EK- 8: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ MADDELERİ

BÖLÜM II- MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu bölümde müzeler ve müzelerin eğitimde kullanılmasına yönelik ifadeler verilmiştir. Verilen ifadeleri okuyunuz ve her ifadeye katılım derecenizi size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyerek belirtiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Az Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Çok Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1. Müze gezilerinin eğitime katkısı olacağına inanıyorum.					
2. Müze gezileri öğrencilerin farklı kültürleri tanımasını sağlar.					
3. Öğrencilerle birlikte müzede eğitim faaliyeti gerçekleştirmekten hoşlanırım.					
4. Müze gezileri öğrencilerin okulda öğrendiği bilgileri somutlaştırarak daha kalıcı öğrenmeler sağlar.					
5. Branşım ile ilgili müzede yapılacak eğitsel etkinlikler planlamaktan hoşlanırım.					
6. Müzelerin eğitimde kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim almak her öğretmen için gereklidir.					
7. Müze gezilerine her öğretmen ders kazanımlarıyla bağlantılı olarak şekilde yıllık ders planında yer vermelidir.					
8. Müzede yapılacak etkili eğitim çalışmaları öğrencilerin aktif birer müze ziyaretçisi olmalarını sağlar.					
9. Müze gezileri öğrencilere kültürel varlıkları koruma sorumluluğu kazandırır.					
10. Müzeler öğrencilere estetik bakış açısı kazandırır.					
11. Müzeler sadece tarihi eserlerin korunduğu yerlerdir.					
12. Okulumda öğrencilerle müze gezisine gitmek için gönüllü olurum.					
13. Öğrencilerle müze gezisine giden öğretmenin tek görevi öğrencilere göz kulak olmaktır.					
14. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler öğrencilere herhangi bir farkındalık sağlamaz.					
15. Müze gezileri yerine okulda video vb. teknolojik araçlarla da aynı amaçlar gerçekleştirilebilir.					
16. Müze gezisi benim için iş yükü demektir.					
17. Müzelerin eğitimde kullanılması sosyal dersler için daha geçerlidir.					

**EK- 9: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ VE ALT ÖLÇEKLERİNİN NORMALLİK
ANALİZİ İÇİN BETİMLEYİCİ İSTATİSTİK SONUÇLARI**

Descriptives			Statistic	Std. Error
TUTUM ÖLÇEĞİ PUANI	Mean		60,2007	,42842
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	59,3575	
		Upper Bound	61,0439	
	5% Trimmed Mean		60,4437	
	Median		60,0000	
	Variance		53,963	
	Std. Deviation		7,34595	
	Minimum		36,00	
	Maximum		81,00	
	Range		45,00	
	Interquartile Range		10,00	
	Skewness		-,404	,142
	Kurtosis		,089	,283

Descriptives			Statistic	Std. Error
ÖĞRENCİ KAZANIMI	Mean		30,9048	,22356
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	30,4648	
		Upper Bound	31,3448	
	5% Trimmed Mean		31,2045	
	Median		32,0000	
	Variance		14,694	
	Std. Deviation		3,83327	
	Minimum		13,00	
	Maximum		35,00	
	Range		22,00	
	Interquartile Range		6,00	
	Skewness		-,961	,142
	Kurtosis		1,014	,283

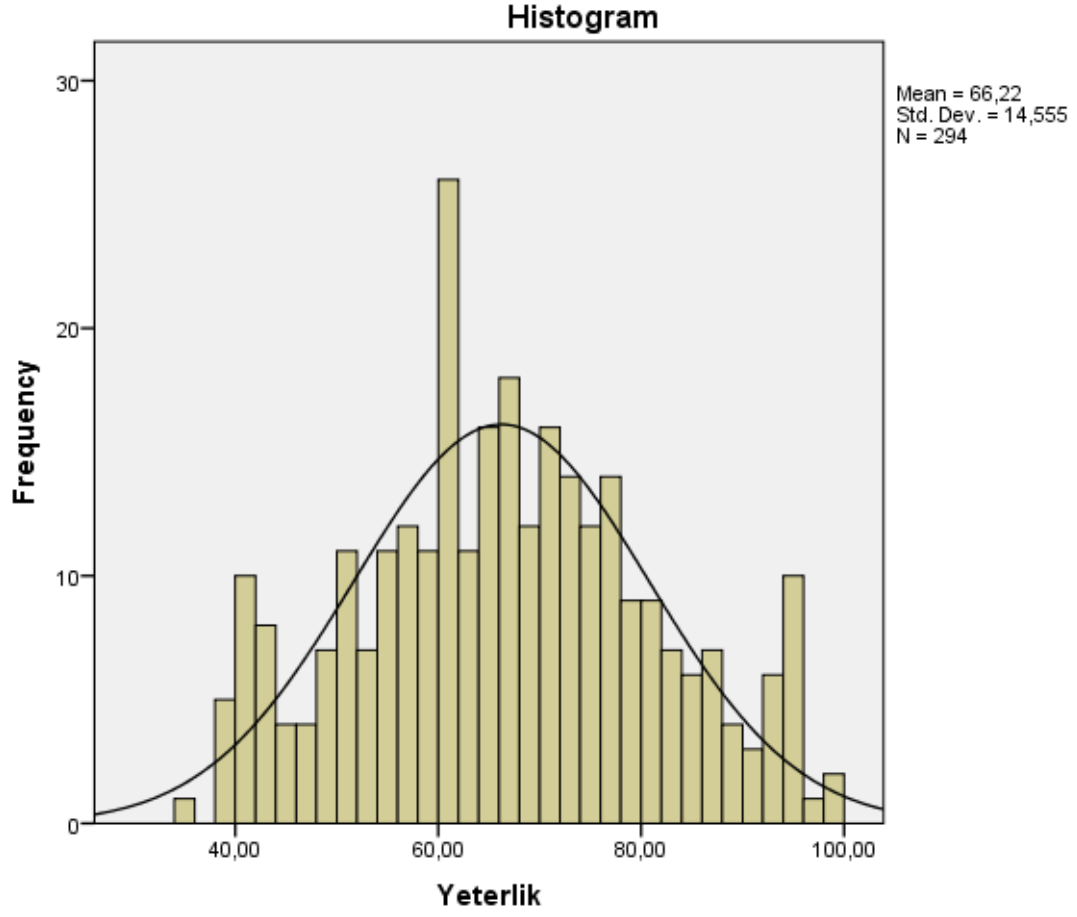
Descriptives

			Statistic	Std. Error
GÖNÜLLÜLÜK	Mean		23,2483	,28324
	95% Confidence Interval for	Lower Bound	22,6909	
	Mean	Upper Bound	23,8057	
	5% Trimmed Mean		23,5204	
	Median		23,5000	
	Variance		23,587	
	Std. Deviation		4,85660	
	Minimum		6,00	
	Maximum		30,00	
	Range		24,00	
	Interquartile Range		7,00	
	Skewness		-,670	,142
	Kurtosis		,407	,283

Descriptives

			Statistic	Std. Error
GEREKLİLİK	Mean		17,9524	,14731
	95% Confidence Interval for	Lower Bound	17,6625	
	Mean	Upper Bound	18,2423	
	5% Trimmed Mean		18,2914	
	Median		19,0000	
	Variance		6,380	
	Std. Deviation		2,52586	
	Minimum		4,00	
	Maximum		20,00	
	Range		16,00	
	Interquartile Range		3,00	
	Skewness		-2,129	,142
	Kurtosis		5,839	,283

**EK- 10: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN YETERLİK ÖLÇEĞİ BETİMSSEL ANALİZ SONUÇLARI**

Ölçek	İstatistik		Standart Hata	
	N	294		
	Standart sapma	14,554		
	Aritmetik ort.	66,224		,848
	Medyan	66,000		
	Mod	60,000		
	Max.	98		
	Min.	35		
	Çarpıklık	,094		,142
	Basıklık	-,564		,283

**EK- 11: MÜZELERİN EĞİTİMDE KULLANILMASINA YÖNELİK
ÖĞRETMEN TUTUM ÖLÇEĞİ VE ALT ÖLÇEKLERİNİN PUAN
ARALIKLARI VE TUTUM DÜZEYLERİ**

Alt Ölçek/Ölçek	Puan Aralığı	Tutum Düzeyi
ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	7- 12,60	Çok düşük
	12,61-18,21	Düşük
	18,22- 23,82	Orta
	23,83- 29,43	Yüksek
	29,44- 35	Çok yüksek
GÖNÜLLÜLÜK	6- 10,80	Çok düşük
	10,81- 15,61	Düşük
	15,62- 20,42	Orta
	20,43- 26,03	Yüksek
	26,04- 30	Çok yüksek
GEREKLİLİK	4- 7,20	Çok düşük
	7,21- 10,41	Düşük
	10,42- 13,62	Orta
	13,63- 16,83	Yüksek
	16,84- 20	Çok yüksek
MEKTUT	17- 30,60	Çok düşük
	30,61- 44,21	Düşük
	44,22- 57,82	Orta
	57,83- 71,43	Yüksek
	71,44- 85	Çok yüksek

EK- 12: İZİN YAZILARI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.4977125
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi.

08/03/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Marmara Üniversitesinin 15.02.2019 tarihli ve 1900042264 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 07.03.2019 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Semiha AYDOĞAN ÇELİK'in "Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Tutumları ve Yeterlilik Algılarının İncelenmesi" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelinde bulunan ortaokullarda görev yapan öğretmenlere; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

- Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
08/03/2019

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a259-df02-3b34-a80d-d38a kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.5653600
Konu : Anket Araştırma İzni

19.03.2019

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) 15.02.2019 tarihli ve 1900042264 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 08.03.2019 tarih ve 4977125 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Semiha AYDOĞAN ÇELİK'in "Müzelerin Eğitimde Kullanılmasına Yönelik Ortaokul Öğretmenlerinin Tutumları ve Yeterlilik Algılarının İncelenmesi" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Timur TUĞRAL
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:
1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2cef-25f6-30b2-ab5d-0a74 kodu ile teyit edilebilir.